

Τ.Ε.Ι. : ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ: ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑΚΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ & ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΑΥΤΟΦΥΗ ΦΥΤΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΚΑΙ
Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΠΙΟΥ**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΚΩΤΣΙΡΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 1999

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	1
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΦΥΤΩΝ	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
Αθροισμα BRYOPHYTA	5
Αθροισμα PTERIDOPHYTA	7
Αθροισμα SPERMATOPHYTA	9
Υποάρθροισμα Gymnospermae	10
Οικογένεια Pinaceae	10
Οικογένεια Cupressaceae	11
Υποάρθροισμα Angiospermophytina	11
Κλάση Monocotyledonae	11
Οικογένεια Araceae	11
Οικογένεια Aristolohiaceae	12
Οικογένεια Liliaceae	12
Οικογένεια Amaryllidaceae	15
Οικογένεια Iridaceae	16
Οικογένεια Orchidaceae	18
Οικογένεια Cyperaceae	20
Οικογένεια Typhaceae	21
Οικογένεια Gramineae	21
Κλάση Dicotyledonae	27
Οικογένεια Malvaceae	27
Οικογένεια Guttiferae	28
Οικογένεια Euphorbiaceae	28
Οικογένεια Primulaceae	28
Οικογένεια Cistaceae	29
Οικογένεια Tamaricaceae	30
Οικογένεια Violaceae	31

Οικογένεια Chenopodiaceae	31
Οικογένεια Pladaginaceae	32
Οικογένεια Umbelliferae	32
Οικογένεια Araliaceae	33
Οικογένεια Euphorbiaceae	33
Οικογένεια Oxalidaceae	34
Οικογένεια Geraniaceae	35
Οικογένεια Ramnaceae	36
Οικογένεια Linaceae	36
Οικογένεια Anacardiaceae	36
Οικογένεια Aceraceae	37
Οικογένεια Myrtaceae	38
Οικογένεια Punicaceae	38
Οικογένεια Rosaceae	38
Οικογένεια Platanaceae	40
Οικογένεια Compositae	41
Οικογένεια Boraginaceae	44
Οικογένεια Verbenaceae	46
Οικογένεια Convolvulaceae	46
Οικογένεια Oleaceae	46
Οικογένεια Lamiaceae	47
Οικογένεια Scrophulariaceae	50
Οικογένεια Dipsacaceae	52
Οικογένεια Caprifoliaceae	52
Οικογένεια Valerianaceae	53
Οικογένεια Campanulaceae	53
Οικογένεια Gentianaceae	54
Οικογένεια Apocynaceae	54
Οικογένεια Potamogetonaceae	55
Οικογένεια Papaveraceae	55
Οικογένεια Lauraceae	56
Οικογένεια Capparidaceae	56

Οικογένεια Crusiferae	56
Οικογένεια Crassulaceae	57
Οικογένεια Saxifragaceae	58
Οικογένεια Juglandaceae	59
Οικογένεια Moraceae	59
Οικογένεια Fagaceae	60
Οικογένεια Ulmaceae	61
Οικογένεια Betulaceae	61
Οικογένεια Salicaceae	62
Οικογένεια Leguminosae	63
Οικογένεια Nymphaeaceae	66
Οικογένεια Ranunculaceae	67
Οικογένεια Polygonaceae	70
Οικογένεια Caryophyllaceae	70
Οικογένεια Ericaceae	71

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΦΥΤΕΥΣΗΣ
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το τοπίο και η ανθρώπινη δραστηριότητα	73
Ο κήπος και ο χαρακτήρας του	75
Ένας βραχόκηπος	76
Κήπος με έμφαση στο νερό	83
Ένας κήπος κοντά στη θάλασσα	90
Συμπεράσματα	96
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	98
ΠΙΝΑΚΑΣ I	100
ΠΙΝΑΚΑΣ II	108
ΠΙΝΑΚΑΣ III	119
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	130
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	137

Πρόλογος

Η Ελλάδα είναι χώρα ιδιαίτερα πλούσια σε φυσική ομορφιά. Σ' αυτόν τον τόπο συγκεντρώνεται μια καταπληκτική ποικιλία φυτών, αποτέλεσμα της γεωγραφικής τοποθέτησης και διαμόρφωσης της χώρας, στην οποία χαρίζουν μεγάλη ποικιλία οικοσυστημάτων. Σήμερα βέβαια δεν απαντώνται τα απέραντα δάση που σκέπαζαν πριν χιλιετίες την χώρα. Η επίδραση του ανθρώπου στο περιβάλλον υπήρξε καταστροφική. Όμως η φύση, χάρη στην ικανότητα αναδημιουργίας, κατάφερε να διατηρήσει ένα πλήθος αυτοφυών φυτών, πάνω από 6.000 είδη, που είναι αντιπροσωπευτικά της μεσογειακής χλωρίδας.

Η καταστροφή της φύσης δεν είναι ένα νέο γεγονός, αλλά προϋπήρχε από τα αρχαία χρόνια. Αρχίζει από την εγκατάλειψη του νομαδικού βίου και ακολουθεί κατά πόδας την ανάπτυξη του ανθρώπου. Σήμερα βέβαια η καταστροφή της φύσης έχει πάρει τις τεράστιες διαστάσεις του "Παγκόσμιου Οικολογικού Προβλήματος". Ο άνθρωπος στην σύγχρονη κοινωνία, πιέζει την φύση προκαλώντας καταστροφή που συνοδεύεται από την υποχώρηση ζωικών και φυτικών ειδών.

Η ασύδοτη οικιστική επέκταση, η περιφρόνηση της ζωής, η αλόγιστη χρήση βλαβερών ουσιών προς το περιβάλλον, η θεοποίηση της άκριτης ανάπτυξης και η αντιμετώπιση της φύσης ως είδος διασκέδασης και διαφυγής από την καθημερινότητα, είναι μερικά από τα φαινόμενα που κατακλύζουν την σύγχρονη εποχή. Αποτέλεσμα η εξαφάνιση της βιολογικής ποικιλότητας, η τεράστια μόλυνση της βιόσφαιρας και των υπόγειων υδάτων, η ερημοποίηση μεγάλων εκτάσεων γης και η εμφάνιση καταστροφικών φαινομένων (φαινόμενο θερμοκηπίου, τρύπα του όζοντος, El niño. κ.α.) που απειλούν την ίδια μας την ζωή.

Όλοι γνωρίζουμε πόσο απαραίτητο είναι στον άνθρωπο το φυσικό περιβάλλον, όχι μόνο για την διατήρησή του σαν είδος, αλλά κυρίως για την διατήρηση της ανθρώπινης υπόστασης του, της πολιτιστικής και κοινωνικής του ανάπτυξης και την κάλυψη των βαθύτερων αναγκών του.

Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν την σοφία, μπροστά στην φυσική καταστροφή, να εισάγουν την λατρεία της Αρτέμιδος. Έτσι δημιουργώντας ναούς στο όνομά της, γύρω από τους οποίους υπήρχαν τα ιερά άλση της, δημιούργησαν τα πρώτα “πάρκα προστασίας” με απαγόρευση κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας σ’ αυτά.

Όμως και σήμερα, χωρίς να είναι εύκολο να προσδιορισθούν στο σύνολό τους, τα αίτια που κινούν την επιστροφή στη φύση, η οικολογική συνειδητότητα του ανθρώπου ωριμάζει ξανά. Κάτω από τις πιέσεις του σύγχρονου τρόπου ζωής και της οικολογικής καταστροφής, όλο και περισσότεροι άνθρωποι ξαναβρίσκουν στη φύση και στην κηπουρική ένα μοναδικό τρόπο να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους.

Αν δεχθούμε πως η ανάπτυξη δεν αφορά μόνο τις παραγωγικές και οικονομικές δραστηριότητες, αλλά το σύνολο των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, τότε εύκολα γίνεται παραδεκτό πως ο άνθρωπος, είχε μέχρι τώρα μια κακή προσαρμογή στο περιβάλλον. Όμως με την σωστή διαχείριση και προστασία του περιβάλλοντος μπορεί να ακολουθήσει ένα δρόμο κοινωνικής εξέλιξης που θα τοποθετεί τον άνθρωπο μέσα στην φύση και όχι εκτός της.

Τα αυτοφυή φυτά της Ελλάδος εξ’ ορισμού είναι προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες του τόπου και δημιουργούν αρμονικά σύνολα με το περιβάλλον. Έτσι μπορούν να αποτελέσουν μια αξιόλογη πηγή κηποτεχνικού και ανθοκομικού υλικού. Σε καμία περίπτωση όμως δεν θα πρέπει να λεηλατηθούν και να καταστραφούν τα λίγα φυσικά οικοσυστήματα που απομένουν.

Στα πλαίσια αυτής της εργασίας γίνεται μια προσπάθεια να προσεγγίσουμε ένα κομμάτι της φυσικής ομορφιάς που μας περιβάλλει. Γνωρίζοντας τα αυτοφυή φυτά του τόπου μας, αυξάνουμε τις ελπίδες να τα προστατέψουμε, να ζήσουμε αρμονικά μαζί τους και γιατί όχι, να έρθουν αυτά τα φυτά στους χώρους που ζούμε.

Αυτή η προσπάθεια στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας με κανένα τρόπο δεν μπορεί να θεωρηθεί ολοκληρωμένη, όχι μόνο γιατί το ίδιο το θέμα έχει από μόνο του μεγάλες προεκτάσεις, αλλά κυρίως γιατί κάτι τέτοιο θα ήταν

αποτέλεσμα μόνο μακρόχρονης και επίπονης προσπάθειας, σε συνδυασμό με άριστες γνώσεις για την Ελληνική χλωρίδα και την αρχιτεκτονική τοπίου.

Τελειώνοντας, εδώ τον πρόλογο θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους εκείνους που συνέβαλλαν, με τον τρόπο τους και κυρίως με την υπομονή τους στην αποπεράτωση αυτής της εργασίας.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ - ΦΥΤΩΝ

Εισαγωγή

Στο πρώτο μέρος αυτής της εργασίας γίνεται μια προσπάθεια να παρουσιαστούν περιληπτικά και με την γενικότερη βοτανική τους ταξινόμηση ένας μεγάλος αριθμός αυτοφυών φυτών που απαντάται στον Νομό Μεσσηνίας. Έτσι κρίνεται σκόπιμο να δοθούν λίγα εισαγωγικά στοιχεία για το Νομό Μεσσηνίας και κατά συνέπεια για το περιβάλλον των αυτοφυών φυτών.

Ο Νομός Μεσσηνίας καταλαμβάνει το Ν.Δ. άκρο της Πελοποννήσου. Νότια και δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος. Βόρεια και Ανατολικά ορίζεται από τους νομούς Ηλείας Αρκαδίας και Λακωνίας. Έχει έκταση 2.991 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Το έδαφος του νομού είναι κατά 40,2% Ορεινό, 33,9% Πεδινό και 25,9% Ημιορεινό. Ενώ απ' αυτό το 44,3% είναι γεωργική γη, το 25,2 βοσκότοποι, το 22,7 δασώμενες περιοχές και το 7,8 χέρσες εκτάσεις.

Ο κύριος ορεινός όγκος διαμορφώνεται από την οροσειρά του Ταϋγέτου και τις δυτικότερες προεκτάσεις του. Ενώ τα όρη Κυπαρισσίας που υψώνονται δυτικά, καταλαμβάνουν, με τις νοτιοδυτικές προεκτάσεις τους και της νοτιότερες απολήξεις τους ένα μεγάλο μέρος της ενδοχώρας.

Ο κυριότερος ποταμός της Μεσσηνίας είναι ο Πάμισος που διαρρέει την μεγαλύτερη πεδινή περιοχή του Νομού (πεδιάδα Μελιγαλά και Καλαμάτας). Ενώ δυτικά βρίσκονται οι μικρότερες πεδιάδες των Φιλιατρών και της Μεθώνης.

Το κλίμα του νομού είναι Μεσογειακό, μεσόθερμο και μπορεί να χαρακτηριστεί υγρό προς ημίξηρο σε σχέση με το ετήσιο ύψος βροχής και τις περιοχές κατανομής του. Χαρακτηριστικό του κλίματος του νομού είναι οι παρατεταμένες υψηλές θερμοκρασίες του καλοκαιριού που συνοδεύονται από έλλειψη υγρασίας.

Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται περιληπτικά το τοπίο σαν έννοια και στοιχείο της ζωής μας και αναφέρεται η ανάγκη ύπαρξης ελεύθερων αστικών χώρων στην σύγχρονη κοινωνία. Τέλος, δίνεται ένας μικρός αριθμός προτάσεων για την δημιουργία κήπων, με σχεδιαστικές και φυτευτικές λύσεις που περιλαμβάνουν αυτοφυή φυτά της ευρύτερης περιοχής και όχι μόνο.

ΑΘΡΟΙΣΜΑ BRYOPHYTA

Τα βρυόφυτα, περί τα 25.000 είδη, είναι επί το πλείστον μικρά φυτά, έρποντα στο έδαφος ή όρθια ύψους λίγων μόνο εκατοστών. Στα βρυόφυτα, όπως στα πτεριδόφυτα και σπερματοφύτα, τα σποριάγγεια και τα γαμετάγγεια δεν είναι μόνο πολυκύτταρα αλλά περιβάλλονται μονίμως από ένα περίβλημα άγονων κυττάρων. Το σώμα των βρυόφυτων μπορεί να διακριθεί σε βλαστό, φυλλοειδής και ριζοειδείς σχηματισμούς. Οι ομοιότητες αυτές με τα πτεριδόφυτα και σπερματοφύτα είναι φαινομενικές, γιατί τα φύλλα των βρυόφυτων συνίστανται, κατά κανόνα, μόνο από μία στρώση κυττάρων, τα ριζοειδή από μία σειρά κυττάρων, ενώ ο βλαστός τους είναι ιστολογικώς μόνο λίγο διαφοροποιημένος και χωρίς γνήσια αγωγά στοιχεία.

Χαρακτηριστική για όλα τα βρυόφυτα είναι η σαφώς ετεροφασική και ετερομορφική εναλλαγή γενεών. Το απλοειδές γαμετόφυτο, κυρίως βρυόφυτο με ανθηρίδια και αρχεγόνια, εναλλάσσεται με το διπλοειδές άφυλλο σποριόφυτο, το οποίο είναι εντελώς διαφορετικής κατασκευής από το γαμετόφυτο. Σ' αντίθεση προς όλα τα, ανώτερης οργανώσεως, χλωροφυλλούχα χερσόβια φυτά, το απλοειδές γαμετόφυτο είναι ακόμη στα βρυόφυτα η επικρατέστερη γενεά, η οποία κατά την εξελικτική πορεία των πτεριδοφύτων και σπερματοφύτων υφίσταται συνεχώς οπισθοδρόμηση.

Αγενής αναπαραγωγή απαντάται μόνο σε ορισμένα κατώτερα βρυόφυτα και γίνεται με αποκομμένα τμήματα του γαμετόφυτου ή με ειδικούς σχηματισμούς, τα γονοφθαλμίδια.

Εγγενώς τα βρυόφυτα αναπαράγονται με ωογαμία. Τα γαμετάγγεια διακρίνονται σε αρχεγόνια και ανθηρίδια. Τα αρχεγόνια είναι φιαλόμορφα, διακρινόμενα στο κοιλιακό τμήμα και το τμήμα του λαιμού. Το κοιλιακό τμήμα περικλείει ένα μεγάλο κεντρικό κύτταρο που θα δώσει το ωοκύτταρο και το κύτταρο του λαιμού. Τα ανθηρίδια είναι σφαιρικοί ή ροπαλοειδείς σχηματισμοί που στηρίζονται σε βραχύ μίσχο. Το τοίχωμά τους περικλείει το σπερμογόνο ιστό, από τον οποίο προέρχονται τα σπερματοζωίδια, που φέρουν πάντοτε δύο μακρά μαστίγια. Από το γονιμοποιημένο ωοκύτταρο προέρχεται, χωρίς διακοπή, ένα διπλοειδές έμβρυο, η βάση του οποίου εισέρχεται στον

υποκείμενο ιστό του γαμετόφυτου και χρησιμεύει ως μυζητήρας. Έτσι το έμβρυο αναπτύσσεται σε βάρος του γαμετόφυτου και δίνει το διπλοειδές σποριόφυτο. Το σποριόφυτο αν και περιέχει χλωροφύλλη δε ζει αυτοτελώς, αλλά είναι μονίμως εξαρτημένο από το γαμετόφυτο. Το σποριόφυτο, αφού προηγηθεί μειωτική διαίρεση παράγει τα σπόρια τα οποία όταν βλαστήσουν, δίνουν πάλι ένα γαμετόφυτο. Η εξάπλωση των σπορίων γίνεται με τον άνεμο.

Αν εξαιρέσει κανείς τις έρημους και τους θαλάσσιους βιότοπους, δεν υπάρχει σχεδόν άλλος βιότοπος, στον οποίο να μην εμφανίζονται τα βρυόφυτα. Η κύρια όμως εξάπλωσή τους είναι συνυφασμένη με την υψηλή υγρασία. Αναπτύσσονται πάνω σε βράχους, σε κορμούς δέντρων, πάνω στο έδαφος, στους τοίχους, κλπ.

Τα βρυόφυτα διακρίνονται σε δύο κλάσεις, σαφέστατα διαφέρουσες τόσο στη δομή του βλαστικού σώματος όσο και την ανάπτυξη του γαμετόφυτου και σποριόφυτου: τα *Hepaticae* και τα *Musci*.

Χαρακτηριστικός αντιπρόσωπος των ηπατικών είναι η *Marchantia polymorpha*. Το είδος αυτό αναπτύσσει πράσινο, επίπεδο θαλλό, με διχοτομική διακλάδωση. Η αύξηση του θαλλού γίνεται από ομάδα ακραίων μεριστωματικών κυττάρων. Η *Marchantia polymorpha* αναπαράγεται αγενώς και εγγενώς.

Κλάση Musci

Τα φυλλόβρυα, σε αντίθεση με τα ηπατικά έχουν πρωτόνημα πολυκύτταρο και διακλαδισμένο. Τα γαμετόφυτα εμφανίζουν διαμόρφωση βλαστού και φυλλάριων και μερικές ομάδες φέρουν ένα μεσαίο νεύρο. Η κλάση των φυλλόβρυων περιλαμβάνει γύρω στα 15.000 είδη, η διαβίωση των οποίων και η εγγενής αναπαραγωγή απαιτούν υγρό περιβάλλον. Πολλά όμως είδη (ξηροφυτικά βρύα) μπορούν να διέλθουν μακρές περιόδους ξηρασίας σε κατάσταση λανθάνουσας ζωής και να αναζωογονηθούν σε περίπτωση υγρασίας.

Διάφορα γνωστά γένη των βρυοφύτων είναι και τα παρακάτω:

1. Fissidens	5. Polytrichum	9. Bartramia	13. Cratoneurom
2. Marchantia	6. Schistostega	10. Plagiochila	14. Eurhynchium
3. Leskea	7. Tortella	11. Dicranella	
4. Amblystegium	8. Hymenophyllum	12. Amphidium	

ΑΘΡΟΙΣΜΑ PTERIDOPHYTA

Στα πτεριδόφυτα ανήκουν τα παλαιότερα με αγγειώδεις σωλήνες χερσαία φυτά, τα οποία εμφανίστηκαν περίπου πριν 400 εκατ. έτη. Η εξάπλωση των πτεριδόφυτων καλύπτει όλες τις κλιματικές ζώνες, όμως η κυριότερη εμφάνισή τους βρίσκεται στις τροπικές περιοχές, όπου αναπτύσσονται και οι δενδρώδεις πτέριδες. Προτιμούν υγρούς τόπους, μερικά όμως είδη είναι προσαρμοσμένα και σε ξερές περιοχές.

Το σποριόφυτο των πτεριδοφύτων, σε αντίθεση με αυτό των βρυοφύτων, κυριαρχεί κατά την εναλλαγή των γενεών. Με εξαίρεση τις πρωτόγονες μορφές, το σποριόφυτο των πτερίδων διακρίνεται σε ρίζα, βλαστό, και φύλλα. Αυτά τα τρία βασικά μέρη του κορμού των φυτών χαρακτηρίζουν τα πτεριδόφυτα και σπερματοφύτα ως κορμόφυτα.

Ο βιολογικός κύκλος των πτεριδοφύτων περιλαμβάνει, όπως και στα βρυόφυτα, δύο εναλλασσόμενες και σαφώς διακρινόμενες γενεές, την ετεροφασική και την ετερομορφική εναλλαγή. Το διπλοειδές σπορειόφυτο είναι πολύ ανεπτυγμένο πολυετές και αυτοδύναμο άτομο. Το απλοειδές γαμετόφυτο ονομάζεται στα πτεριδόφυτα **προθάλλιο**. Η διάμετρος του είναι μερικά εκατοστά και στην εμφάνισή του μοιάζει με το απλό θαλλώδες ηπατικό βρύο, ενώ η ζωή του περιορίζεται σε μερικές εβδομάδες.

Το προθάλλιο, το οποίο στηρίζεται στο έδαφος με ριζοειδή, φέρει πολυάριθμα ανθηρίδια και αρχεγόνια. Η γονιμοποίηση είναι δυνατή μόνο με την ύπαρξη ύδατος και δίνει το διπλοειδές σποριόφυτο, το οποίο είναι κατά πολύ πιο εξελιγμένο από εκείνο των βρυοφύτων. Το προθάλλιο λίγο μετά την

γονιμοποίηση κατατρέφεται ενώ το διπλοειδές σποριοφόρο αναπτύσσεται σε πολυετές φυτό με ρίζες, βλαστό και φύλλα.

Από την κλάση Equisetate που περιλαμβάνει κυρίως απολιθωμένα αρχαία φυτά μόνο το γένος Equisetum έχει διαδεδομένους απογόνους ως σήμερα. Δύο πολύ γνωστά είδη στην χώρα μας είναι τα παρακάτω:

Equisetum arvense

Φυτό πολυετές με υπόγειο ρίζωμα και γραμμοειδή μορφή. Πλούσια βλάστηση και έντονα διακλαδισμένη. Είδος κοινό σε χέρσες εκτάσεις μέσου και χαμηλού υψόμετρου.

Equisetum Palustre

Βλαστοί ανεπτυγμένοι γονατοειδείς με δευτερεύουσα σπονδυλωτή διακλάδωση. Απαντάται σε υγρά κατακλυσμένα εδάφη.

Η οικογένεια ***Polypodiaceae*** περιλαμβάνει πολλά από τα πλέον εξελιγμένα και διαδεδομένα στην χώρα μας πτεριδόφυτα. Είναι φυτά με πλούσια τοξοειδή βλάστηση και κυρίως πτεροσχιδή φύλλα που φέρουν σποριάγγεια στην κάτω επιφάνεια τους.

Polypodium vulgare

Είδος πολύ διαδεδομένο που απαντάται σε υγρά και βραχώδη εδάφη. Φύλλα πτεροσχιδή με απλή σχετικά κατασκευή και πλούσια βλάστηση.

Asplenium trihomane

Φύλλα απλά πτεροσχιδή σχηματίζοντα ρόδακα. Τα άγονα φύλλα έχουν έρπουσα μορφή ενώ τα γόνιμα όρθια. Απαντάται σε υγρές αμμώδεις θέσεις, βράχους και τοίχους.

Asplenium adiantum-nigrum

Είδος με τριγωνικά, πτεροσχιδή φύλλα. Ανθεκτικό σε ξηρασίες και κρύο. Απαντά συχνά σε βραχώδη μέρη. Χαρακτηριστικό το απορροφητικό χνούδι της κάτω επιφάνειας.

Nephrolepis sp.

Φυλλώδες θύσανοι με τοξοειδή μορφή, φύλλα πτεροσχιδή. Απαντάται σε υγρές και προστατευμένες θέσεις.

Pteridium aquilium

Φυτό ανεπτυγμένο με κεντρικό κορμό και διακλαδωτά φύλλα. Φύλλα πτερωτά, τριγωνικά, που το φθινόπωρο παίρνουν το χρώμα σκουριάς. Απαντάται σε πολλές υγρές θέσεις κυρίως του μέσου και υψηλού υψομέτρου.

Adiantum capillus-veneris

Φυτά με πολλές μορφές. Απαντάται κυρίως σε υγρές θέσεις και βράχους με αρκετή υγρασία. Φύλλωμα λεπτοφυές, πτεροσχιδή με τριγωνική μορφή και νεφροειδή φυλλάρια. Πλούσια και σχεδόν όρθια ανάπτυξη.

Ceterach officinarum

Μικρή θυσανωτή φτέρη, με στρογγυλούς επάλληλους λοβούς στα φύλλα, τα νεαρά φύλλα είναι σπειροειδές διπλωμένα με εξέχουσα την κάτω τριχωτή και λευκή επιφάνεια τους. Απαντάται σε βραχώδεις και συχνά ξηροθερμικές θέσεις μέσου και χαμηλού υψομέτρου.

Άθροισμα SPERMATOPHYTES

Όπως τα βρυόφυτα και τα πτεριδόφυτα, τα σπερματοφύτα δεικνύουν ετεροφασική εναλλαγή γενεών με γαμετόφυτο και σποριοφύτο. Η εξασθένιση όμως του άρρενος και θήλεως γαμετόφυτου είναι τόσο ισχυρή, ώστε τα γαμετόφυτα δεν είναι πλέον εξωτερικώς ορατά και εξαρτώνται απολύτως

από το σποριοφότο. Ανήκουν και τα σπερματοφύτα στα κορμόφυτα καθώς το σποριοφότο τους διακρίνεται σε ρίζα, βλαστό και φύλλα.

ΥΠΟΑΘΡΟΙΣΜΑ Gymnospermae.

Οικογένεια Pinaceae

Pinus halepensis

Δέντρο πολύ γνωστό στη Ν. Ελλάδα και τα νησιά, όπου αυτοφύεται σε πλαγιές χαμηλού υψόμετρου. Εξαιρετικά ξηροφυτικό είδος που αντέχει και στο ασβεστολιθικά εδάφη. Κόμη πυραμιδοειδή σε νεαρή ηλικία και αργότερα ακανόνιστη. Το ρετσίνι του δέντρου χρησιμοποιείται για την παρασκευή της "ρετσίνας". Κατά την αρχαιότητα χρησιμοποιήθηκε πολύ ως ναυπηγήσιμη ξυλεία. Αξιοσημείωτη είναι η θεραπευτική επίδραση της βαλσαμώδους μυρουδιάς ενός πευκοδάσους που απαλλάσσει από ελώδεις πυρετούς.

Pinus nigra

Δέντρο της ορεινής ζώνης με ολόισο κορμό και σπονδυλωτή διακλάδωση όπως του έλατου. Αυτοφύεται σε ύψος 500-1900 μέτρων. Απαντάται στις πλαγιές του Ταϋγέτου ανάμικτο με κεφαλλονίτικα έλατα. Είδος εξαιρετικό στην αντοχή και στις πιο δυσμενείς συνθήκες εδάφους και κλίματος.

Abies cephalonica

Δέντρο ύψους ως 30 μέτρα. Κορμός ίσιος και κυλινδρικός κόμη πυραμιδοειδή με σπονδυλωτή διακλάδωση. Βελόνες απλές, σκληρές και μυτερές. Κώνοι όρθιοι και στενόμακροι που βγαίνουν στους νέους κλάδους. Απαντάται σε ύψος 500-2000 μέτρων και στον Ταϋγετο σχηματίζει συνήθως μεικτά δάση με το *Pinus nigra*.

Οικογένεια Cupressaceae

Cupressus sempervirens

Δέντρο μεγάλο που μπορεί να φτάσει και τα 40 m ύψος. Κορμός ίσος με κόμη πυραμιδοειδή και κυλινδρική. Εκτός τη φόρμα ***sempervirens*** εμφανίζει και δύο διαφορετικές μορφές που έχουν οι ποικιλίες ***cereiformis*** και ***horizontalis***. Ανθίζει τον Απρίλιο και ο καρπός του είναι το γνωστό κυπαρισσόμηλο. Απαντάται σε όλη την Ελλάδα με εξαιρετική αντοχή στις θερμές και ξηρές περιοχές.

Juniperus communis

Θάμνος μικρός με κορμό στρεβλό και κλαδιά απλωτά. Βελόνες σκληρές και μυτερές. Καρποί μικροί και σφαιρικοί με χρώμα σταχτόμαυρο ή καφέ. Απαντάται στην ορεινή ζώνη του νομού, με χαμηλή ανάπτυξη.

Juniperus oxycedrus

Μεγάλος θάμνος με κορμό στρεβλό. Βελόνες γραμμοειδείς σκληρές και μυτερές που φυτρώνουν συμποδιακά σε επάλληλους σπονδύλους. Οι καρποί είναι σφαιρικοί με χρώμα καφετί-μαύρο και κηρώδες επίστρωμα. Είδος κοινό στην νότια Ελλάδα που ζει στα πετρώδη εδάφη των βουνών. Ενώ το υποείδος ***macrocarpa*** απαντάται και στις αμμώδεις ή βραχώδεις παραλίες.

ΥΠΟΑΘΡΟΙΣΜΑ Angiospermophytina

ΚΛΑΣΗ Monocotyledonae

Οικογένεια Araceae

Arum concinatum

Φύλλα μεγάλα και βελοειδή με μακρύ μίσχο. Οι ρίζες του είναι πολυετείς κόνδυλοι και τα φύλλα εμφανίζονται όλα μαζί από την βάση του φυτού. Εμφανίζει ταξιανθίες σπάδικα που περιβάλλονται από κιτρινοπράσινη σπάθη.

Polypodium vulgare

Cupressus sempervirens

Τα κατώτερα άνθη της ταξιανθίας που είναι θηλυκά εξελίσσονται σε κόκκινες ράγες. Φυτρώνει στους αγρούς χαμηλού υψόμετρου.

Οικογένεια Aristolochiaceae

Aristolochia longa

Φυτό με πολλούς βλαστούς και ρίζα κονδυλώδης. Φύλλα ωοειδή-δισκοειδή, καρδιοειδή στη βάση με μικρό μίσχο. Άνθη κιτρινωπά και ανοιχτοκάστανα, με σκούρες παράλληλες γραμμές, που φέρονται ανά 1 στις μασχάλες των φύλλων. Απαντάται σε ακαλλιέργητες εκτάσεις της πεδινής και ημιορεινής ζώνης.

Οικογένεια Liliaceae

Asphodelus aestivus

Φυτό πολυετές με κονδυλώδεις ρίζες. Φύλλα συγκεντρωμένα στη βάση του φυτού στενά και επιμήκη. Βλαστός όρθιος 1-1,5μ. ταξιανθία διακλαδιζόμενη. Άνθη με πέταλα λευκά ή σαρκόχρωμα και μεσαία νεύρωση πράσινη. Απαντάται σε ακαλλιέργητες εκτάσεις χαμηλού υψόμετρου και έχει ανοιξιάντικη άνθηση.

Colchicum sp.

Φυτά βολβώδη, με άνθη ρόδινα ή λευκά, που συχνά φέρουν σκουρόχρωμες στίξεις στα τμήματα του περιάνθιου. Ο βλαστός είναι κοντός και υπόγειος και σχεδόν ανύπαρκτος κατά την άνθηση. Η άνθηση είναι συνήθως φθινοπωρινή και σπάνια ανοιξιάντικη. Τα φύλλα βγαίνουν μαζί με την άνθηση ή πολύ αργότερα. Είδη που απαντώνται στο Ν.Μεσσηνίας είναι: ***C.peloponnesiacum*** με άνθη λευκά, ***C. graecum*** και ***C. parlatoris*** με άνθη ρόδινα. Ενώ το ***C. Catacuzenium*** με ρόδινα άνθη έχει άνθηση ανοιξιάντικη.

Tulipa goulimy

Φυτό βολβώδες, με βολβό μεγάλο και απλό που σκεπάζεται από καστανό χιτώνα. Φύλλα επαλλάσσοντα στενόμακρα και συγκεντρωμένα στην βάση του βλαστού. Βλαστός όρθιος με ένα συνήθως άνθος. Άνθος όρθιο, εξαμερές περιγώνιο και κόκκινο χρώμα. Ζει σε θαμνότοπους και αγρούς της ημιορεινής και πεδινής ζώνης. Ανθίζει την άνοιξη και είναι ενδημικό της νότιας Πελοποννήσου.

Fritillaria graeca

Φυτό βολβώδες παρόμοιο με τουλίπα. Άνθη κωδωνοειδή με σκοτεινό καστανοπράσινο χρωματισμό. Κάνει συνήθως δύο άνθη στο άκρο του βλαστού που γέρνουν προς τα κάτω. Φύλλα γλαυκοπράσινα και συνεστραμένα, με επάλληλη διάταξη σ' όλο το μήκος του βλαστού. Απαντάται σε πετρώδες πλαγίες μέσου και χαμηλού υψόμετρου. Ανθίζει την άνοιξη.

Urginea maritima

Φυτό με μεγάλο βολβό και ισχυρό βλαστό με αρκετό ύψος. Άνθη λευκά και πολλά που εμφανίζονται σε ταξιανθία απλού βότρυ. Φύλλα λογχοειδή που φυτρώνουν το φθινόπωρο μετά την άνθηση. Απαντάται σε θαμνότοπους χαμηλού και μέσου υψόμετρου. Ανθίζει το καλοκαίρι.

Scilla meseniaca

Φυτό βολβώδες με μέτριο μέγεθος. Κάνει βλαστό λεπτό γυμνό και χαμηλό. Άνθη εμφανιζόμενα σε βότρεις στα άκρο των βλαστών. Έχουν χρώμα κυανό-ιώδες, με εξαμερή περιγώνιο και ωοθήκη επιφυή. Τα φύλλα είναι γραμμοειδή, μακριά και αυλακωτά. Ανθίζει νωρίς την άνοιξη και απαντάται στην ημιορεινή ζώνη.

Lilium candidum

Βολβώδες φυτό με βλαστό υψηλό. Φύλλα λογχοειδή εμφανιζόμενα σ' όλο το μήκος του βλαστού μόνο που στη βάση είναι μεγάλο ενώ στην κορυφή πολύ μικρά. Άνθη λευκά εξαμερή με γυρισμένο περιάνθιο προς τα πίσω. Ανθήρες

κίτρινοι. Τα άνθη εμφανίζονται σε βότρυ στο ανώτερο τμήμα του βλαστού από 3-10. Φυτό γνωστό σήμερα περισσότερο σαν καλλιεργούμενο και όχι σαν αυτοφυές.

Ornithogalum nanum

Φυτό χαμηλού ύψους. Άνθη λευκά, με εξαμερές περιγώνιο, εμφανιζόμενα σε πλατύ βότρυ. Φύλλα απλωτά και στενά. Είδος κοινό σ' όλη την Ελλάδα. Απαντάται σε γυμνές τοποθεσίες της πεδινής και ημιορεινής ζώνες. Ανθίζει τον Απρίλιο-Μάιο.

Muscari commosum

Βολβώδες πολυετές φυτό με φύλλα που σχηματίζουν ρόδακα στην βάση. Είναι γραμμοειδή και κοντύτερα του βλαστού. Άνθη δύο ειδών που εμφανίζονται σε μακριούς κυλινδρικούς βότρους. Τα κατώτερα άνθη είναι ανοιχτοκάστανα και κυλινδρικά. Άνθη κορυφής άγονα, μικρότερα με μακριούς ποδίσκους, ανοιχτά βιολετιά. Χέρσες εκτάσεις χαμηλού υψομέτρου. Άνθηση ανοιξιάτικη.

Muscari neglectum

Φύλλα γραμμοειδή, ανοιχτοπράσινα. Βλαστός όχι μεγάλος με πυκνή ταξιανθία βότρυ στην κορυφή. Άνθη περισσότερο σφαιρικά και βαθυγάλαζα ενώ τα λίγα άγονα τις κορυφής είναι μικρότερα και ανοιχτού χρώματος. Χέρσες εκτάσεις χαμηλού και μέσου υψομέτρου. Άνθηση ανοιξιάτικη.

Allium roseum

Πολυετές βολβώδες φυτό. Αναπτυγμένος βλαστός στενός και κυλινδρικός. Φύλλα ταινιοειδή και στενόμακρα. Άνθη ρόδινα, εξαμερή, αστεροειδή, σε επάκριες, σκιαδόμορφες ταξιανθίες. Απαντάται σε χέρσες εκτάσεις χαμηλού υψομέτρου. Άνθηση το Μάρτιο-Μάιο. Παρόμοιο με το προηγούμενο είναι και το ***Allium neapolitanum*** με άνθη λευκά και βλαστό τριγωνικό, το οποίο είναι περισσότερο γνωστό ως καλλιεργούμενο.

Scilla meseniaca

Ornithogalum nanum

Allium commutatum

Φυτό με φύλλα φαρδιά και αυλακόμορφα. Βλαστός ισχυρός και υψηλός. Σκιάδια μεγάλα και σχεδόν σφαιρικά. Άνθη ανοιχτορόδινα με λογχοειδή πέταλα. Απαντάται κοντά στην παραλιακή ζώνη. Άνθηση αργά την Άνοιξη ή νωρίς το καλοκαίρι.

Ruscus aculeatus

Πολυετές, ριζοματώδες και θαμνώδες φυτό, με σκληρούς βλαστούς. Οι δευτερεύοντες βλαστοί που παράγονται από τους κύριους, έχουν σχήμα φύλλου και είναι αιχμηροί. Αυτοί ονομάζονται "κλαδώδια" και στο μέσον τους φυτρώνουν μικρά μεμβρανώδη φυλλαράκια στις μασχάλες των οποίων φέρονται τα άνθη και οι καρποί. Τα άνθη είναι πολύ μικρά και πράσινα. Ο καρπός είναι κόκκινη ρόγα. Η άνθηση είναι ανοιξιότικη ενώ η καρποφορία καλοκαιρινή-φθινοπωρινή. Απαντάται σε άγονες και βραχώδες θέσεις της ημιορεινής ζώνης.

Smilax aspera

Φυτό που δεν θυμίζει την οικογένεια στην οποία ανήκει. Είναι πολυετές αναρριχώμενο και αγκαθωτό. Έχει βλαστούς μακριούς με φύλλα βελοειδή, επαλλάσσοντα, σκληρά και αειθαλή. Τα άνθη είναι μικρά και βγαίνουν σε σκιάδια. Οι καρποί είναι κατακόκκινες και διακοσμητικές ράγες. Είναι φυτό δίοικο και ζει στους θαμνότοπους της πεδινής και ημιορεινής ζώνης. Οι καρποί του ωριμάζουν τον Σεπτέμβριο-Δεκέμβριο.

Οικογένεια Amaryllidaceae

Narcissus tazetta

Φυτό πολυετές, βολβώδες, με φύλλα ταινιοειδή που βγαίνουν από την φάση του φυτού. Βλαστός λείος που στο άκρο του φέρει αρκετά άνθη μαζί. Τα άνθη είναι αρωματικά και μικρότερα από εκείνα των καλλιεργούμενων ποικιλιών. Έχουν περιάνθιο ακτινωτό, χρώματος υπόλευκου και παραστεφάνη κίτρινη,

κυλινδρική. Είναι είδος κοινό της Ελλάδος που απαντάται κοντά σε υγρά εδάφη της πεδινής ζώνης. Αποτελεί παραδοσιακό καλλωπιστικό φυτό και ανθίζει τον Ιανουάριο-Μάρτιο.

Pancratium maritimum

Φύλλα μακριά, ταινιοειδή, γλαυκοπράσινα, που βγαίνουν μετά την άνθηση. Φυτό με μεγάλο βολβό και βλαστό ισχυρό και πεττιεσμένο. Άνθη μεγάλα και αρωματικά που εμφανίζονται σε σκιάδιο στην κορυφή του βλαστού. Έχουν μακρή σωλήνα και τμήματα περιανθίου στενά, σχεδόν γραμμοειδή. Η παραστεφάνη είναι επίσης μεγάλη, χοανοειδής, με δώδεκα οδόντες στο χείλος της και τους στήμονες να ενώνονται μαζί της. Είδος γνωστό από πολύ παλιά, που απαντάται σε αμμώδεις παραλίες όλης της χώρας. Ανθίζει τον Αύγουστο-Σεπτέμβριο.

Galanthus Reginae (Olgae)

Βολβώδες φυτό με λείο και κοντό βλαστό και φύλλα ταινιοειδή. Άνθη λευκά κρεμαστά και μονήρη. Τα τρία εσωτερικά "πέταλα" του περιανθίου είναι κοντύτερα από τα εξωτερικά. Το συγκεκριμένο είδος είναι ενδημικό του Ταϋγέτου.

Οικογένεια Iridaceae

Crocus sp.

Σ' αυτό το γένος περιλαμβάνονται βολβώδη φυτά, με μικρούς βολβούς ποικίλης αφής και σχήματος. Τα φύλλα είναι γραμμοειδή μ' ένα λευκό κεντρικό νεύρο και συνήθως βγαίνουν μαζί με την άνθηση. Η άνθηση είναι φθινοπωρινή, χειμερινή ή ανοιξιάτικη. Τα άνθη έχουν μακρύ λαιμό με το κατώτερο τμήμα τους μέσα στη γη. Το περιγόνιο είναι εξαμερές και ποικίλου χρώματος. Πολλά είδη αυτού του γένους είναι ενδημικά για την χώρα μας. Μερικά είδη που απαντώνται στο Ν. Μεσσηνίας είναι: ***Crocus sieberi*** με άνθηση ανοιξιάτικη και άνθη λευκά. Ενδημικό του Ταϋγέτου. ***Crocus leavigatus***. Άνθη λευκά-βιολετιά και άνθηση χειμερινή. ***Crocus boryi***. Άνθη

Muscari neglectum

Crocus sieberi

λευκά και άνθηση φθινοπωρινή. ***Crocus goulimyi***. Άνθη ρόδινα με άνθηση φθινοπωρινή.

Iris sp.

Το γένος *Iris* περιλαμβάνει φυτά βολβώδη ή ριζωματώδη. Τα άνθη είναι ακτινόμορφα και τα τμήματα του περιανθίου -εναλλάξ- δύο μορφών. Τρία μεγάλα και απλωτά ή κυρτά προς τα κάτω και τρία μικρότερα και όρθια. Ο στήλος είναι μεγάλος και χωρισμένος σε τρία μεγάλα πεταλόμορφα στίγματα, που σκεπάζουν τους ανθήρες.

Ομάδα Α. Φυτά μεγάλα με διακλαδισμένους βλαστούς. Φύλλα σπαθόμορφα και ρίζωμα χονδρό. Τα εξωτερικά τμήματα του περιανθίου φέρουν πώγωνα στην βάση τους.

Iris albicans. Είδος με άνθη κατάλευκα, πολλά και μεγάλα. Φύλλα φαρδιά. Απαντάται σε πολλές περιοχές του νομού αλλά κυρίως σαν καλλιεργούμενο και ημιαυτοφυές. Ανθίζει τον Μάρτιο-Απρίλιο.

Iris pseudacorus

Έχει πολύ ψηλούς βλαστούς και φύλλα στενόμακρα. Τα άνθη είναι μεγάλα και κίτρινα. Απαντάται σε υγρά-κατακλυσμένα εδάφη. Ανθίζει νωρίς την άνοιξη.

Ομάδα Β. Φυτά μικρότερα σε μέγεθος από τα προηγούμενα, με βλαστό απλό. Φύλλα γραμμοειδή, με τουφοειδή ανάπτυξη. Το ρίζωμα είναι λεπτό και τα άνθη μικρά, χωρίς πώγωνα στη βάση των εξωτερικών τμημάτων του περιανθίου.

Iris inguicularis. Βλαστός κοντός με άνθη μονήρη. Χρώμα Μπλε-Βιολετί με χαρακτηριστική πορτοκαλί κηλίδα στα εξωτερικά τμήματα του περιανθίου. Εξαιρετικά διαδεδομένο είδος που απαντάται σ' όλες τις ακαλλιέργητες πεδινές και ημιορεινές τοποθεσίες. Άνθηση Ιανουάριο-Απρίλιο.

Gynadriris monopylla

Είναι είδος συγγενικό με της ίριδες και συχνά συγχέεται μ' αυτές. Φυτά βολβώδη με φύλλα ταινιοειδή αυλακωτά που εμφανίζονται και πιο πάνω από την βάση του φυτού. Τα άνθη είναι γαλάζια-βιολετιά, με κίτρινη κηλίδα στην βάση των εξωτερικών τμημάτων του περιανθίου και πολύ μικρά. Απαντάται σε λόφους και πλαγιές χαμηλού υψόμετρου. Ανθίζει το Φεβρουάριο-Μάρτιο.

Hermodactylus tuberosus

Συγγενικό είδος με τις ίριδες. Ρίζωμα λεπτό. Βλαστός μικρός που φέρει ως το άκρο επάλληλα, αυλακώδη, λογχοειδή φύλλα. Άνθη μονήρη, ακτινωτά με τρία εξωτερικά τμήματα περιανθίου που έχουν χρώμα μαύρο από πάνω και κιτρινωπό από κάτω και στην βάση. Από το εσωτερικό τα τρία πεταλόμορφα τμήματα του στήλου, γέρνουν προς τα έξω σκεπάζοντας τους ανθήρες. Χέρσα και βραχύδη μέρη. Άνθηση Φεβρουάριο-Μάρτιο.

Gladiolus italicus

Φυτό με στρογγυλό, βολβόμορφο ρίζωμα. Φύλλα σπαθόμορφα. Βλαστός λεπτός, υψηλός με ανθοφορία μονόπλευρού στάχυ. Τα άνθη είναι ζυγόμορφα με χρώμα ρόδινο-πορφυρό. Αυτοφύεται σε χέρσες εκτάσεις χαμηλού υψόμετρου. Απαντάται κυρίως σαν ημιαυτοφυές και καλλιεργούμενο. Ανθίζει τον Απρίλιο-Μάιο.

Οικογένεια Orchidaceae

***Ophrys* sp.**

Γένος με φυτά πολυετή. Ρίζα σαρκώδες με δύο στρογγυλούς κονδύλους στην βάση. Φύλλα ακέραια, λογχοειδή. Τα άνθη είναι μικρά, με μεγάλο γλωσσάριο σε ποικιλία μορφών και εμφανίζονται σε αραιές σταχυόμορφες ή βοτρυώδεις ταξιανθίες. Τα σέπαλα άλλοτε είναι ρόδινα και άλλοτε πρασινωπά. Μερικά είδη που απαντώνται στον Ν. Μεσσηνίας είναι: ***Ophrys scolopax*, s.sp.** ***Oestrifera*** με πράσινα σέπαλα και τριχωτό στενόμακρο χείλος σε καφέ χρώματα. ***Ophrys speculum*** με πράσινα σέπαλα και χαρακτηριστικό σημάδι

στο χείλος. ***Ophrys lutea***. Πράσινα σέπαλα. Χείλος σχισμένο με κίτρινη περιφέρεια και ερυθρόφαιο σχέδιο. ***Ophrys scolopax, s.sp. heldreichii***, σέπαλα ρόδινα. Γλωσσάριο καστανωπό, βελούδινο με λευκό σχέδιο και δύο πλάγιους μυτερούς λοβούς. ***Ophrys argolica***. Σέπαλα ρόδινα και γλωσσάριο καστανό με ανοιχτές κηλίδες στο κέντρο. Φυτρώνουν σε χέρσες εκτάσεις ποικίλων εδαφών και βιοτόπων όπου δεν ενοχλούνται. Ανθίζουν την άνοιξη.

Orhis sp.

Φυτά πολυετή, με ρίζωμα βολβώδες. Φύλλα ακέραια στενόμακρα ή ωοειδή. Τα άνθη συχνά εμφανίζονται σε πυκνές ταξιανθίες στάχυ ή λίγα και αραιά. Τα χείλη έχουν χρώματα συνήθως ρόδινα-βιολετί. Έχουν σχισμές δίνοντας εντύπωση ανθρώπου ή έχουν οδοντωτές και κυματοειδής παρυφές. Ακόμη όλα τα είδη φέρουν πλήκτρο που διαφέρει στο μήκος και στο πάχος από είδος σε είδος. ***Orhis italica***. Ανθοφορία σε πυκνό στάχυ, με ρόδινα άνθη και φύλλα χωρίς κηλίδες. ***Orchis papilionacea***. Άνθη ροδόχρωμα, με πορφύρες στίξεις, πεταλουδόμορφα. Ανθίζει τον Μάρτιο-Απρίλιο. ***Orchis boryi***. Σέπαλα και πέταλα γέρνουν προς τα μέσα. Χείλος τρίλοβο με πορφυρό χρώμα και λευκή βάση. Ανθιση Απρίλιο-Μάιο .

Cephalanthera rubra

Φυτό πολυετές με σαρκώδεις ρίζες. Φύλλα χωρίς κηλίδες, στενά, λογχοειδή. Άνθη ομοιόχρωμα με όμοια τμήματα περιανθίου και ελεύθερη συνιστώσα διάταξη. Εμφανίζονται σε αραιό στάχυ. Απαντάται σε δάση της ορεινής ζώνης. Ανθίζει τον Μάιο-Ιούνιο.

Dactylorhiza sulfurea

Πολυετές, ριζωματώδες φυτό. Οι κόνδυλοι του δεν είναι σφαιρικοί αλλά με σαρκώδες προεξοχές. Φύλλα λογχοειδή και συγκεντρωμένα στην βάση. Άνθη ρόδινα και κιτρινωπά με το χείλος πλατύ και ελαφρώς χωρισμένο, σε τρεις λοβούς. Κυρίως ημιορεινή και ορεινή ζώνη. Ανθιση Μάρτιο-Μάιο.

Iris inguicularis

Ophrys sp.

Serapias sp.

Φυτά με κονδύλους στο ρίζωμα. Φύλλα στενά και αυλοκόμορφα. Σέπαλα ωοειδή λογχοειδή. Γέρνουν προς τα μέσα σχηματίζοντας "κράνος". Χείλος μακρύ, κρεμαστό και οξύληκτο. ***Serapias lincua***. Χείλος με κιτρινωπό και βαθυκόκκινο χρώμα. Ανθίζει το Μάρτιο-Απρίλιο. Απαντάται σε χέρσες και φρυγανώδεις εκτάσεις. ***Serapias parviflora***. Φύλλα στενόμακρα με στίγματα στην βάση. Άνθη σε αραιά διάταξη με χείλος τριχωτό και αραιό-κόκκινο χρώμα. Ανθίζει τον Απρίλη-Μάη. Απαντάται στα ξέφωτα και αγρούς με αρκετή υγρασία.

Οικογένεια Cyperaceae.

Cyperus notudus

Φυτό πολυετές με παχύ ρίζωμα. Βλαστοί τριγωνικής διάταξης. Φύλλα που βγαίνουν από την βάση, μακριά, αυλακώδη, με λευκοκίτρινη βάση. Ταξιανθία σκιαδιού στην κορυφή του βλαστού, που φέρει στην βάση της φυλλόμορφα βράκτια. Οι κορυφές των ακτινών είναι σταχύδια. Απαντάται σε υγρά εδάφη μέσου και χαμηλού υψομέτρου.

Cyperus longus

Φυτό με υπόγειο ρίζωμα και τριγωνικό βλαστό. Φύλλα μακριά και ελαστικά. Ταξιανθία σκιαδιού με μικρά σταχύδια. Απαντάται σε υγρά ως και κατακλυσμένα εδάφη.

Carex riparia

Φυτό πολυετές μόνοικο ή δίοικο με υπόγειο ρίζωμα. Βλαστός συμπαγής με τριγωνική διατομή. Φύλλα γραμμοειδή με μεμβρανώδες γλωσσίδιο. Σχηματίζει ταξιανθίες από αρσενικούς και θηλυκούς στάχεις. Απαντάται σε υγρά εδάφη.

Οικογένεια Typhaceae.

Typha angustata

Φυτό πολυετές με έρπον ρίζωμα. Βλαστός απλός και υψηλός. Φύλλα παράρριζα, γραμμοειδή, πολύ μακριά με κολεό στην βάση τους. Έχουν δερματώδη υφή και υποτυπώδη αύλακα. Άνθη σε ταξιανθία της κορυφής. Αποτελείται από δύο επικείμενους κυλινδρικούς σπάδικες. Τα περιγώνια των ανθέων αποτελούνται από πολλές λεπτές τρίχες που δίνουν την χαρακτηριστική υφή στην ταξιανθία. Απαντάται σε υγρά-κατακλυσμένα εδάφη.

Οικογένεια Gramineae (Poaceae)

Arundo donax

Φυτό πολυετές, ύψους 2-5 μέτρων, με έρπων κονδυλώδες ρίζωμα. Βλαστοί ξυλώδεις παχύτεροι του δακτύλου και όχι εύθραυστοί. Φύλλα πολύ μεγάλα, ταινιοειδές και σκληρά. Πολύ κοντό γλωσσίδιο με κοντές τρίχες και μακριά ωτίδια. Ταξιανθία φόβης. Απαντάται στις όχθες ποταμών και κατακλυσμένων εδαφών.

Sorghum halepense

Φυτό πολυετές και λείο. Χνώδες μόνο στους κόμβους. Βλαστός ισχυρός και όρθιος. Ύψος ως 2 μέτρα. Ρίζωμα έρπων. Φύλλα ταινιοειδή, τραχιά, με μεσαίο νεύρο παχύ και λευκό. Γλωσσίδιο βραχύ και τριχωτό. Ταξιανθία φόβης. Διαδόθηκε από παλιά στην χώρα μας ως κτηνοτροφικό και σήμερα θεωρείται αυτοφυές. Προτιμά πλούσια υγρά και βαθιά εδάφη.

Cynodon dactylon

Φυτό πολυετές, χαμηλό, με βλαστούς κατακείμενους, γονατοειδείς και διακλαδιζόμενους. Φύλλα επίπεδα, τραχιά και τριχωτά. Είδος πολύ κοινό σ' όλη την χώρα. Ταξιανθίες σε 3-5 συνεστώντες στάχεις. Αυτοφύεται από τα χαμηλότερα ως τα ορεινά υψόμετρα και προτιμά τα δροσερά, μέσης σύστασης και αποστραγγιζόμενα εδάφη.

Stipa pennata

Φυτό πολυετές ύψους 40-80 εκ. Ρίζα τουφοειδή. Βλαστοί όρθιοι και σκληροί. Φύλλα γλαυκά, μακριά, νηματοειδή και ελισσόμενα. Γλωσσίδιο λογχοειδές και τριχωτό. Έχει τουφοειδής ανάπτυξη και απαντάται σε βραχώδεις και άγονους τόπους της πεδινής και ημιορεινής ζώνης.

Stipa juncea

Φυτό πολυετές, με όρθιο και σκληρό καλάμι. Φύλλα γλαυκόχρωμα, νηματοειδή και συνεστραμένα στα άκρα. Γλωσσίδιο μακρύ λογχοειδές και λείο. Βραχώδες θέσεις χαμηλής και ημιορεινής ζώνης.

Panicum repens

Φυτό πολυετές, ύψους 30-80 εκ. Ρίζωμα παχύ και έρπον. Βλαστοί σκληροί και όρθιοι. Φύλλα, γλαυκά, σκληρά, λίγο τριχωτά και περιελιγμένα. Γλωσσίδιο τριχωτό. Ταξιανθία φόβης, συναντάται σε αμμώδη και υγρά εδάφη κοντά στις παραλίες. Εξαιρετικά ανθεκτικό στην ξηρασία και την ταλαιπωρία.

Glyceria aquatica

Φυτό πολυετές 20-80 εκ. Ρίζωμα μακρύ και έρπον. Φύλλα επίπεδα φαριδιά και κοντά. Γλωσσίδιο ωοειδές, βλαστοί κατακείμενοι, ριζοβολούντες στα γόνατα και στη συνέχεια ανερχόμενοι. Κοινό είδος που απαντάται σε παρόχθιες και κατακλυσμένες περιοχές.

Glyceria fluitans

Φυτό πολυετές, υψηλό και λείο. Ρίζωμα έρπον. Βλαστοί κατακείμενοι ριζοβολούντες στα γόνατα και στη συνέχεια ανερχόμενοι και επιπλέοντες. Φύλλα επίπεδα και σκληρά. Κολεοί πεπιεσμένοι. Γλωσσίδιο ωοειδές ή ακρότομο. Κοινό είδος της χώρας που απαντάται σε έλη και κατακλυσμένες επιφάνειες.

Poa pratensis

Φυτό πολυετές ύψους ως 1 μέτρο. Ρίζωμα έρπον. Βλαστοί όρθιοι κυλινδρικοί και λείοι. Φύλλα πράσινα ή γλαυκά, στενόμακρα και κάπως σκληρά. Κολεοί λείοι και πολύ μικρότεροι του ελάσματος. Γλωσσίδιο κοντό και ακρότομο. Ταξιανθία φόβης. Πολύ κοινό είδος στις χέρσες και άγονες εκτάσεις χαμηλού και ορεινού υψόμετρου. Εξαιρετική η αντοχή του σε δύσκολες συνθήκες.

Poa bulbosa

Φυτό πολυετές ύψους 10-40 εκ. λείο με ινώδη ρίζα. Βλαστός διογκωμένος στην βάση σχηματίζοντας ψευτοβολβό. Βλαστοί όρθιοι, γονατώδεις και λείοι. Φύλλα στενά, αυλακώδη και σκληρά. Ταξιανθία φόβης. Γλωσσίδιο μακρύ, λογχοειδές. Κοινό είδος σ' όλη την χώρα. Φυτρώνει σε ξερούς και άγονους τόπους.

Poa trivialis

Φυτό πολυετές. Βλαστοί ύψους 30-90 εκ. Ριζοβολούντες στα εφαιπόμενα του εδάφους γόνατα και σχηματίζοντας πυκνό τάπητα. Φύλλα επίπεδα και χαλαρά, με γλωσσίδιο ανεπτυγμένο και οξύληκτο. Ταξιανθία φόβης. Συναντάται σε κάθε γωνιά από χαμηλού ως αλπικού υψόμετρου.

Phalaris nodosa

Φυτό πολυετές ύψους 0,5-1 μέτρου. Ρίζωμα που φέρει 2-4 μικρούς κονδύλους. Βλαστοί γυμνοί στην κορυφή. Φύλλα στενά με γλωσσίδιο επιμήκες. Ταξιανθία επάκριας στενής φόβης, με κυλινδρική μορφή. Απαντάται σε χέρσες εκτάσεις του χαμηλού υψόμετρου. Αντέχει την ξηρασία.

Festuca callieri

Φυτό πολυετές ύψους 20-60 εκ. Σχηματίζει πυκνούς θυσάνους με παραφυάδες στο εσωτερικό του. Φύλλα γλαυκά, με κηρώδες επίχρισμα, και σχήμα στενού τριχοειδούς κυλίνδρου. Γλωσσίδιο βραχύτατο με εμφανείς μόνο

τους δύο πλάγιους λοβούς. Βλαστοί τραχείς και ραβδωτοί. Ταξιανθία φόβης. Ημιορεινή και πεδινή ζώνη.

Festuca duriuscula

Φυτό πολυετές ύψους 20-70 εκ. Βλαστοί τραχείς και σκληροί φύλλα γλαύκα και σπάνια πράσινα., σκληρά, στενά σπιλπνά και υποβουρλόμορφα. Τυλιγμένα κυλινδρικών. Ταξιανθία φόβης. Απαντάται κυρίως στις ορεινές τοποθεσίες.

Festuca arudinacea

Πολυετές φυτό με ισχυρό υπόγειο ρίζωμα. Βλαστός όρθιος και απλός. Φύλλα γραμμοειδή με δισχιδές γλωσσίδιο. Άνθηση σε επάκρια ταξιανθία φόβης. Απαντάται σε υγρά εδάφη της πεδινής και ημιορεινής ζώνης.

Oryzopsis coerulescens

Φυτό πολυετές ύψους 30-70 εκ. Υπόγειος βλαστός παχύς και ρίζα ινώδη. Βλαστοί όρθιοι. Φύλλα στενά και λεία, κατά την ωρίμανση συστρέφονται. Το ανώτερο φύλλο περιβάλλει την βάση της φόβης. Γλωσσίδιο μακρύ. Ταξιανθία φόβης. Απαντάται από τα χαμηλότερα υψόμετρα ως και την ορεινή ζώνη σε βραχώδεις και χέρσες εκτάσεις.

Oryzopsis miliacea

Φυτό πολυετές ύψους 0,40-1,20 μ. Ρίζα ινώδη. Βλαστός σκληρός και όρθιος. Φύλλα φαρδιά, επίπεδα και αργότερα συνεστραμένα. Γλωσσίδιο βραχύ και ακρότομο. Είδος πολύ ανθεκτικό στην ξηρασία και το ψύχος. Ταξιανθία φόβης. Απαντάται σε καλλιεργούμενες και χέρσες εκτάσεις μέσου και χαμηλού υψόμετρου.

Avena convoluta

Φυτό πολυετές ύψους 10-40 εκ. Ρίζα παχιά και λίγο έρπουσα. Φύλλα μακριά, νηματοειδή, βουρλομόρφα και λεία. Γλωσσίδιο βραχύτατο ακρότομο.

Ταξιανθία φόβης με θυσσανωτή, χαλαρή και μονόπλευρη όψη. Κοινό είδος στους αγρούς και τους άγονους βοσκότοπους της χώρας.

Deschampsia caespitosa

Φυτό πολυετές ύψους 0,30-1,50. Ρίζα πυκνή αδελφώνουσα και δύσκολα χωριζόμενη. Βλαστοί όρθιοι και σκληροί. Φύλλα πράσινα, επίπεδα, στενά και σκληρά. Γλωσσίδιο μακρύ, λογχοειδές. Ταξιανθία αραιής φόβης. Απαντάται σε υγρά εδάφη.

Agropyrum junceum

Φυτό πολυετές ύψους 30-70 εκ. Ρίζωμα δυνατό βαθύ και έρπον. Βλαστοί ισχυροί, όρθιοι και φυλλώδεις. Φύλλα γλαυκόχρωμα, χνοώδη, στενόμακρα και γεμάτα ευδιάκριτα νεύρα. Αυλακοειδή στην βάση τους και συνεστραμένα οβελοειδής στ άκρο τους. Απαντάται σε παραθαλάσσιους αμμότοπους σ' όλη την χώρα.

Agropyrum elongatum

Φυτό πολυετές ύψους 30-90 εκ. Ρίζωμα κοντό και ινώδες. Βλαστοί όρθιοι και πολύδελφοι. Φύλλα γλαυκά, σκληρά, περιελιγμένα οβελοειδώς με αυλακοειδή νεύρα και άνισες μεσονεύριες αποστάσεις. Συναντάται σε αμμώδη και υγρά παραθαλάσσια εδάφη. Εξαιρετική αντοχή στην ξηρασία και τα άλατα.

Bromus fibrosus

Φυτό πολυετές ύψους 0,50-1,50 μ. Ρίζωμα κοντό και ινώδες. Κολεοί των παραρίζων φύλλων σχισμένοι δικτυωτά. Φύλλα κοντά και συνεστραμένα στην βάση, ενώ της καλάμου είναι πλατύτερο. Απαντάται στην ορεινή ζώνη.

Hordeum bulbosum

Φυτό πολυετές τουφοειδές με ινώδες ρίζωμα. Βλαστός όρθιος και ισχυρός με διογκωμένο υπόγειο τμήμα σαν ψευτοβολβός. Φύλλα επίπεδα και μαλακά. Πολύ κοινό είδος της χώρα. Ταξιανθία στάχυ. Απαντάται από την παραθαλάσσια ζώνη ως την ορεινή.

Briza media

Φυτό πολυετές ύψους 30-60 εκ. Ρίζωμα έρπον. Βλαστοί ριζοβολούντες στα κατώτερα γόνατα. Φύλλα μικρά, σκληρά και επίπεδα. Γλωσσίδιο κοντό και ακρότομο. Ταξιανθία στάχυ, γερμένη προς τα κάτω με καρδιοειδή μορφή. Απαντάται στους λειμώνες και τους βοσκότοπους της ημιορεινής και πεδινής ζώνης.

Lolium perenne

Φυτό πολυετές, ύψους 20-60 εκ. Ρίζωμα ινώδες και βλαστοί όρθιοι ή ανιούντες. Φύλλα με τραχιά άνω επιφάνεια και στιλπνή την κάτω. Οι βλαστοί φέρουν στην βάση τους δέσμη στείρων φύλλων. Ταξιανθία δίστιχου στάχυ. Κοινό είδος της Ελληνικής χλωρίδας. Χρησιμοποιείται ευρύτατα στους τεχνητούς χλοοτάπητες.

Lolium loliaceum

Φυτό πολυετές, ύψους ως 20 εκ. Ρίζωμα ινώδες και κάλαμο πολύδελφο. Φύλλα κάπως σαρκώδη και μακρύτερα του βλαστού. Γλωσσίδιο βραχύ και ακρότομο. Ταξιανθία δίστιχου στάχυ. Συναντάται σε παραθαλάσσιες θέσεις όλης της χώρας.

Ammophyla arenaria

Φυτό πολυετές. Υπόγειο ρίζωμα μακρότατο με παραφυάδες. Βλαστοί όρθιοι, ύψους ως 1μ. Φύλλα περιελιγμένα και σκληρά. Γλωσσίδιο μακρύ και δισχιδές στην κορυφή. Ταξιανθία σταχυόμορφης φόβης. Απαντάται σε αμμώδεις παραλίες όλης της χώρας.

Holcus lanatus

Φυτό πολυετές ύψους 40-80 εκ. Γεμάτο με μαλακές τρίχες στα φύλλα, τους κολεούς και τους κόμβους. Ρίζωμα βραχύ και ελαφρώς έρπον. Γλωσσίδιο αρκετά βραχύ και κατασχιμένο. Φύλλα γλαυκοπράσινα. Κοινό είδος της χώρας σε όλα τα εδάφη από χαμηλού ως ορεινού υψόμετρου.

Stipa arundinacea

Briza maxima

Phleum pratense

Φυτό πολυετές, ποώδες με κοντό ρίζωμα. Φύλλα στενά επίπεδα με προμήκες γλωσσίδιο. Ταξιανθία, κυλινδρική φόβη. Απαντάται παντού στους αγρούς μέσου και χαμηλού υψόμετρου.

ΚΛΑΣΗ Dicotyledonae

Οικογένεια Malvaceae

Malva sylvestris

Διετές ή πολυετές, ποώδες φυτό. Φύλλα παλμόλοβα, με πριονωτούς λοβούς και καρδιοειδή βάση. Άνθη στις μασχάλες των φύλλων με ρόδινο χρώμα και σκούρες νευρώσεις. Πέταλα πέντε, ακτινωτά και μη καλυπτόμενα μεταξύ τους. Σχήμα σφηνοειδές με δίλοβο άκρο. Αυτοφύεται παντού στην ημιορεινή και πεδινή ζώνη. Ανθίζει τον Απρίλιο-Ιούνιο.

Lavatera arborea

Φυτό παρόμοιο με *malva* με την διαφορά ότι κάνει πάντα 3 υποκαλύκια βράκτια που είναι ενωμένα μεταξύ τους. Είναι διετές, γεροδεμένο φυτό, με υψηλή ανάπτυξη. Φύλλα παλμόλοβα με αβαθείς λοβούς. Άνθη σε δέσμες των 5-7 στις μασχάλες των φύλλων. Πέταλα ρόδινα-βιολετιά με σκούρες νευρώσεις και αλληλοκαλυπτόμενα στην βάση τους. Συναντάται σε βραχώδεις τοποθεσίες κοντά στην θάλασσα και την πεδινή ζώνη.

Alcea pallida

Φυτό πολυετές με βλαστό όρθιο, απλό και ισχυρό. Όλο το φυτό είναι χνοώδες. Φύλλα καρδιοειδή-δισκοειδή. Άνθη μεγάλα, με ανύπαρκτο σχεδόν ποδίσκο, που εμφανίζονται σε ακραίους βότρες. Υποκαλύκια βράκτια 6 ενωμένα στη βάση. Πέταλα μεγάλα και πλατιά καλύπτοντα το ένα το άλλο. Διάταξη δισκοειδής. Χρώμα ρόδινο-πορφυρό με κίτρινη βάση. Απαντάται σε χέρσες εκτάσεις της πεδινής και ημιορεινής ζώνης. Ανθίζει Μάιο-Ιούλιο. Αποτελεί παραδοσιακό καλλωπιστικό.

Οικογένεια Guttiferae

Hypericum perforatum

Φυτό πολυετές και θαμνώδες. Βλαστοί όρθιοι που ξεκινούν από έρπουσα βάση. Φύλλα ωοειδή και στενόμακρα, σχεδόν επιφυή, με πολλούς και διάφανους αδένες. Διάταξη αντίθετη. Άνθηση σε μεγάλες φόβες στην κορυφή του φυτού. Άνθη κίτρινα με πέντε σφηνοειδή πέταλα, σε ελεύθερη διάταξη. Στήμονες κίτρινοι, κατά δέσμες στην βάση του άνθους. Ανθίζει τον Μάιο-Σεπτέμβριο. Απαντάται στην πεδινή και ημιορεινή ζώνη σε βραχώδεις θέσεις. Το γένος αυτό περιλαμβάνει και χαμηλότερους απλωτούς θάμνους που αυτοφύονται σε βραχώδεις θέσεις, όπως το *Hypericum amplycalyx*.

Οικογένεια Ephedraceae

Ephedra Fragilis

Φυτό δίοικο, θαμνώδες και συνήθως με κρεμαστούς βλαστούς. Φύλλα αντίθετα μικρά με μορφή κολεών. Καρποί κόκκινοι και σαρκώδεις, σχήματος σφαιρικού. Απαντάται στην ορεινή και ημιορεινή ζώνη, σε βραχώδεις και πετρώδεις θέσεις.

Οικογένεια Primulaceae

Primula vulgaris

Πώδες φυτό με πολυετές ρίζωμα. Φύλλα συγκεντρωμένα στη βάση του φυτού. Ανοιχτοπράσινα και αντιλογχοειδή με έντονες νευρώσεις. Ανθοφόρος βλαστός γυμνός με ένα ή δύο άνθη που ξεκινούν από την βάση. Χρώμα υπόλευκο με κίτρινο κέντρο. Ανθίζει το Μάρτιο-Απρίλιο. Ορεινή ζώνη.

Primula veris. Είδος παρόμοιο με το προηγούμενο άλλα με άνθη που έχουν χρώμα πάντα κίτρινο και βγαίνουν πολλά μαζί σε κορυφαίο σκιάδιο, απαντάται επίσης στην ορεινή ζώνη.

Alcea pallida

Ephedra fragilis

Cyclamen graecum

Φυτό με κονδυλώδες, σφαιρική-πεπιεσμένη ρίζα. Φύλλα καρδιόμορφα με μακριούς μίσχους που βγαίνουν όλα μαζί από την βάση, σε ρόδακα. Κάτω επιφάνεια κοκκινωπή, πάνω επιφάνεια σκουροπράσινη με ασημόχρωμα σχέδια. Άνθη ρόδινα ή υπόλευκα με πορφυρή κηλίδα στην βάση της στεφάνης. Τμήματα περιανθίου πέντε και γέρνοντας πάντα προς τα πίσω, ενώ όλο το άνθος γέρνει έντονα προς την κάτω. Απαντάται σε βραχώδη και θαμνώδη μέρη μέσου και χαμηλού υψόμετρου. Ανθίζει το Σεπτέμβριο-Νοέμβριο.

Cyclamen persicum

Φυτό παρόμοιο με το προηγούμενο. Φύλλα με πρασινωπή την κάτω επιφάνεια. Άνθη με πέταλα ανοιχτορόδινα έως εντελώς λευκά. Φυτρώνει σε θαμνότοπους και πευκοδάση της ορεινής και ημιορεινής ζώνης.

Lysimachia serpyllifolia

Φυτό με πολυετές ρίζωμα. Βλαστοί όρθιοι και πολλοί. Φύλλα αντίθετα επιφυή και ωοειδή. Άνθη κίτρινα συνήθως μονήρη, στις μασχάλες των φύλλων. Είδος ενδημικό της Ν. Ελλάδας και Κρήτης. Άνθηση το Μάιο-Ιούνιο. Ορεινή και ημιορεινή ζώνη.

Lysimachia atropurpurea

Φυτό με πολυετές ρίζωμα. Μακριούς βλαστούς. Φύλλα επιφυή στενόμακρα με κυματοειδή περιφέρεια. Άνθη μικρά κόκκινα, εμφανιζόμενα στις μασχάλες των ανώτερων φύλλων και σε ακραία βοτρυόμορφη ταξιανθία. Άνθηση καλοκαιρινή. Απαντάται σε χέρσες εκτάσεις της ημιορεινής ζώνης.

Οικογένεια Cistaceae

Cistus incanus

Πυκνός θάμνος με φύλλα απλά, αντίθετα και χνοώδη. Έχουν σκούρο πράσινο χρώμα με έντονες νευρώσεις και κυματιστή περιφέρεια. Άνθη δισκοειδή με 5

πέταλα συχνά δίλοβα και ροδόχρωμα. Ανθίζει Απρίλιο-Μάιο. Γνωστό φυτό της ορεινής και ημιορεινής ζώνης.

Cistus monspeliensis

Φυτό θαμνώδες, παρόμοιο με το προηγούμενο αλλά συνήθως πιο ψηλό με όρθιους βλαστούς, στενότερα φύλλα και άνθη λευκά. Ανθίζει τον Απρίλιο-Μάιο. Απαντάται, στην πεδινή και ημιορεινή ζώνη.

Helianthemum hymettium

Πολυετής μικρός θάμνος. Φύλλα αντίθετα, προμήκη-λογχοειδή, με λευκό χνούδι και στις δύο επιφάνειες. Άνθη κίτρινα δισκοειδή με προτεταμένο κέντρο. Φέρονται σε ακραίες βοτρυόμορφες ταξιανθίες. Πέταλα 5 με τα δύο μικρότερα. Ανθίζει τον Απρίλιο-Μάιο. Απαντάται σε χέρσες εκτάσεις της ορεινής και ημιορεινής ζώνης.

Helianthemum lavandulifolium

Θάμνος μέσης ανάπτυξης. Φύλλα αντίθετα, γραμμοειδή-λογχοειδή με χείλη συνεστραμένα και σταχτί χνούδι. Άνθη πολλά σε πυκνά κύματα. Πέταλα κίτρινα και σε δισκοειδή διάταξη. Ανθίζει τον Απρίλιο-Μάιο. Απαντάται σε αμμώδεις θέσεις της πεδινής ζώνης.

Οικογένεια Tamaricaceae

Tamarix Smyrnensis

Φυτό με θαμνώδη ανάπτυξη ή μικρό δέντρο. Κλάδοι καστανοπόρφυροι. Φύλλα μικρά, μυτερά, βρακτιόμορφα και περίβλαστα. Άνθη μικρά, ρόδινα με πέντε πέταλα, σε στενόμακρους βότρες. Ανθίζει το φθινόπωρο και απαντάται σε παραθαλάσσιες υγρές θέσεις ή παραποτάμιες περιοχές.

Tamarix gallica

Θάμνος ή μικρό δέντρο με κοκκινωπά κλαδιά. Άνθη ρόδινα μικρά με 5 πέταλα, σε μεγάλες φόβες των ακραίων βλαστών. Φύλλα μικρά,

Lysimachia atropurpurea

Cistus incanus

γλαυκοπράσινα και βακτιόμορφα. Άνθιση καλοκαιρινή. Απαντάται σε υγρές παραποτάμιας και παραθαλάσσιες θέσεις.

Tamarix parviflora

Μικρός θάμνος με πορφυρούς κλάδους. Φύλλα μυτερά με μεμβρανώδη χείλη. Βότρες μικρότεροι των άλλων ειδών. Άνθη λευκά με 4 πέταλα. Απαντάται επίσης σε υγρές θέσεις όλης της χώρας.

Οικογένεια Violaceae

Viola odorata

Πολυετές ποώδες φυτό, φύλλα καρδιοειδή, οδοντωτά, με μακρύ μίσχο και παράφυλλα μικρά. Άνθη ζυγόμορφα, με πλήκτρο, βιολετιά και αρωματικά. Απαντάται στην ορεινή ζώνη και ανθίζει τον Μάρτιο-Απρίλιο.

Viola riviniana

Ποώδες φυτό με μεγάλα καρδιοειδή φύλλα και μακρύ μίσχο. Άνθη με κυανωκώδη πέταλα και ρόδινο πλήκτρο. Φυτρώνουν στα γόνατα των βλαστών ανά ένα. Ανθίζει τον Απρίλιο-Μάιο και απαντάται σε δασώδες εκτάσεις της ορεινής ζώνης.

Οικογένεια Chenopodiaceae

Beta maritima

Πολυετές, ποώδες φυτό, με ινώδη ρίζα. Βλαστός έντονα διακλαδισμένος. Κατώτερα φύλλα, ακέραια, ωοειδή-ρομβοειδή, σαρκώδη και στενεύοντα στη βάση τους. Σχηματίζουν ρόδακα στην βάση του φυτού. Ανώτερα φύλλα κατ' εναλλαγή, ακέραια, λογχοειδή-γραμμοειδή και οξύληκτα. Άνθη πρασινωπά σε μασχαλαίους στάχεις. Απαντάται κοντά σε αμμώδεις θέσεις της παραλιακής ζώνης.

Halocnemum strobilaceum

Πολυετές φρυγανώδες φυτό. Βλαστός έντονα διακλαδισμένος με σαρκώδη άκρα. Φύλλα μικρά, αντίθετα, συμφυή σχηματίζοντας ένα είδος κολεού γύρο από κάθε άκρο. Άνθη ασήμαντα σε μασχαλαίους στάχεις. Απαντάται σε αλατούχα παραλιακά εδάφη.

Arthrocnemum glaucum

Πολυετές φρυγανώδες φυτό. Βλαστός διακλαδισμένος και πρασινοκίτρινος. Οι κλάδοι αποτελούνται από ισομήκη και ισοπλατή κυλινδρικά άρθρα. Φύλλα μικρά, συμφυή σχηματίζοντας κυπελλοειδή κολεό. Φυτό που απαντάται σε αλατούχα παραλιακά εδάφη.

Οικογένεια Pladaginaceae

Pladago major

Φυτό με πολυετές ρίζωμα. Φύλλα παχιά, ωσειδή, με έντονες παράλληλες νευρώσεις και χοντρό μίσχο. Σχηματίζουν ρόδακα στην βάση του φυτού. Άνθη ασήμαντα, πρασινωπά, σε ταξιανθία επάκριου στάχυ, με προτεταμένους καφέ χρώματος στήμονες. Ο καρπός είναι πυξίδιο με πολυάριθμα σπέρματα. Απαντάται σε υγρά εδάφη.

Οικογένεια Umbelliferae

Daucus carota

Μονοετές ή διετές ποώδες φυτό. Βλαστός ισχυρός έως και 1 μέτρο συνήθως τριχωτός. Φύλλα δις ή τρις πτεροσχιδή, με γραμμοειδή φυλλάρια. Σκιάδια μεγάλα με πολλές ακτίνες και άνθη λευκά ή υπόλευκα, με τα εξωτερικά πέταλα μεγαλύτερα. Ρίζα χοντρή και πασαλώδες. Απαντάται στην πεδινή και ημιορεινή ζώνη. Ανθίζει τον Μάιο-Ιούνιο.

Foeniculum vulgare

Φυτό διετές ή πολυετές. Φύλλα τρις και τετράκις πτεροσχιδή, με μακριούς, νηματώδεις λοβούς. Σκιάδια πυκνά με άνθη κιτρινωπά χωρίς σέπαλα. Φυτό αρωματικό. Απαντάται στην ημιορεινή πεδινή και παραθαλάσσια ζώνη.

Ferula communis

Φυτό με πολυετές ρίζα και βλαστούς μεγάλους και ισχυρούς, ύψους ως 2μ. Φύλλα τρις και τετράκις πτεροσχιδή, με γραμμοειδή φυλλάρια και κολεούς στην βάση. Σκιάδια μεγάλα ανεπτυγμένα κατά ομάδες στα άκρα των βλαστών. Άνθη κίτρινα με απουσιάζοντα σέπαλα και βράκτια. Ανθίζει Απρίλιο-Μάιο και απαντάται στην ημιορεινή και πεδινή ζώνη.

Οικογένεια Araliaceae

Hedera helix

Φυτό πολυετές, αναρριχώμενο, με ξυλώδεις βλαστούς, προσκολλημένους στους βράχους και τα δέντρα με πολυάριθμα ριζίδια. Φύλλα απλά γωνιώδη, καρδιοειδή, λεία και βαθυπράσινα. Άνθη μικρά πρασινωπά σε σφαιρικά σκιάδια. Καρπός μαύρες ράγες. Απαντάται σε δασώδες και χέρσες εκτάσεις υψηλού και χαμηλού υψόμετρου.

Οικογένεια Euphorbiaceae

Euphorbia dendroides

Μεγάλος θάμνος ύψους μέχρι 2μ. Φύλλα προμήκη-λογχοειδή. Ταξιανθίες ιδιόμορφες φέροντες ένα θηλυκό μαρκύμισχο άνθος και πολλά αρσενικά μ' ένα στήμονα περιβάλλοντα το θηλυκό. Όλα μαζί περιβάλλονται από κιτρινωπά βράκτια φύλλα. Σχηματισμοί γνωστοί ως κυάθια. Κυάθια σε σκιαδόμορφες ταξιανθίες που περιβάλλονται από πλατύτερα φύλλα σε σπονδύλους. Όλο το φυτό όπως όλα του Γένους ***Euphorbia*** φέρει γαλακτώδη χυμό. Απαντάται σε βραχώδεις θέσεις της ορεινής και ημιορεινής ζώνης.

Tamarix gallica

Euphorbia dendroides

Euphorbia wulferii

Φρυγανώδες φυτό ύψους ως 1μ. αειθαλές με δερματώδη φύλλα. Ταξιανθίες σε μεγάλα σφαιρικά σκιάδια στην κορυφή του βλαστού. Ανθίζει τον Μάιο-Ιούλιο.

Euphorbia paralias

Πολυετές, ποώδες και σαρκώδες. Βλαστοί σαρκώδεις, διακλαδισμένοι από την βάση. Φύλλα αντωοειδή-προμήκη ως ελλειπτικά. Βράκτια δισκοειδή ή νεφροειδή, σκιάδια με λίγες ακτίνες διακλαδισμένες. Απαντάται σε αμμώδεις παραλίες. Ανθίζει το Μάιο-Ιούνιο.

Euphorbia peploides

Φυτό μονοετές, λείο και χαμηλού ύψους. Φύλλα ωοειδή και σχεδόν δισκοειδή. Βράκτια όμοια με τα φύλλα αλλά μικρότερα. Σκιάδια με λίγες ακτίνες. Κυάθια πρασινωπά-κιτρινωπά. Ανθίζει το Μάρτιο-Απρίλιο και απαντάται σε χέρσες εκτάσεις και αγρούς χαμηλού υψόμετρου

Euphorbia helioscopia

Φυτό μονοετές, λείο, μ' ένα απλό βλαστό. Φύλλα σπατουλοειδή-αντωοειδή. Βράκτια παρόμοια με τα φύλλα αλλά μικρότερα. Σκιάδια απλά με λίγες ακτίνες. Είδος πολύ κοινό στους αγρούς χαμηλού υψόμετρου. Ανθίζει το Μάρτιο-Απρίλιο.

Οικογένεια Oxalidaceae

***Oxalis pes-caprae*.**

Πολυετές ποώδες φυτό με βολβίδια στην ρίζα του. Φύλλα τρίφυλλα, πράσινα με αντικαρδιοειδή φυλλάρια που συχνά φέρουν μαύρο στίγμα στην βάση τους. Άνθη κίτρινα με σφηνοειδή πέταλα. Ταξιανθίες σκιαδόμορφες που φυτρώνουν από την βάση, σε μακριούς γυμνούς ποδίσκους. Συχνά τα άνθη είναι διπλά. Ανθίζει το Μάρτιο-Μάιο. Απαντάται σε χέρσες και καλλιεργούμενες εκτάσεις της πεδινής και ημιορεινής ζώνης. Το είδος *Oxalis corymbosa* είναι εισαχθές

στην Ελλάδα φυτό και λιγότερο διαδεδομένο σαν αυτοφυές κάνει άνθη ρόδινα και ανθίζει το Μάρτιο-Απρίλιο.

Οικογένεια Geraniaceae

Geranium Sp.

Φυτά κυρίως Μονοετή αλλά και πολυετή με βολβόδη ριζώματα. Φύλλα οδοντωτά, παλμόλοβα, δισκοειδή. Φύλλα στη βάση μακρύμισχα και αντίθετα. Φύλλα βλαστού επιφυή και επαλλάσσοντα. Ταξιανθίες σε κύματα, λήγοντα σε ποδίσκους με δύο άνθη συνήθως. Καρπός πενταμερές με μακρύ ράμφος. Κοινά είδη που απαντώνται στην πεδινή και ημιορεινή ζώνη του Νομού είναι:

Geranium mole. Άνθιση το Φεβρουάριο-Απρίλιο και ρόδινα άνθη.

Geranium tuberosum. Χνουδωτό πολυετές φυτό με άνθη ρόδινα πορφυρά και άνθηση τον Απρίλιο-Μάιο.

Geranium robertianum. Φυτό διετές, με άνθη ρόδινα και άνθηση Απρίλιο-Ιούνιο.

Erodium Sp.

Φυτά που μοιάζουν με το γένος *Geranium*, αλλά έχουν φύλλα στενόμακρα και πτερόλοβα ή πτεροσχιδή. Άνθη σε σκιάδια με λίγες ακτίνες. Καρπός με 5 καρπίδια και ράμφος που κατά την ωρίμανση συστρέφεται ελατηριόμορφα. Μερικά κοινά είδη είναι:

Erodium malacoides. Φυτό μονοετής ή διετές, τριχωτό με άνθη πορφυρά. Απαντάται σε ξερές και άγονες τοποθεσίες.

Erodium gruinum. Φυτό μονοετές ή διετές, τριχωτό, με βαθιά πτεροσχιδή φύλλα. Άνθη βιολετιά. Απαντάται στην πεδινή και παραλιακή ζώνη.

Erodium acaule. Φυτό πολυετές. Άνθη βιολετιά που βγαίνουν σε σκιάδια πάνω σε γυμνούς βλαστούς της βάσης. Απαντάται σε χέρσες εκτάσεις της πεδινής και ημιορεινής ζώνης. Ανθίζει το Μάρτιο-Απρίλιο.

Οικογένεια *Rhamnaceae*

Paliurus aculeatus

Θάμνος φυλλοβόλος με ύψος 2-3μ. Φύλλα ωοειδή. Άνθη κίτρινα και μικρά που βγαίνουν σε μικρά μπουκέτα στις μασχάλες των φύλλων. Καρπός ημισφαιρικός περιβαλλόμενος από δισκοειδές πτερύγιο. Φυτό κοινό στους θαμνότοπους της ημιορεινής και πεδινής ζώνης.

Οικογένεια *Linaceae*

Linum Leucanthum

Φυτό πολυετές χαμηλού ύψους με πυκνούς βλαστούς καλυμμένους από επαλάσσοντα επιφυή και λογχοειδή φύλλα. Άνθη λευκά που βγαίνουν στην κορυφή των βλαστών από 1-7. Απαντάται σε πετρώδεις θέσεις της πεδινής και ημιορεινής ζώνης. Ανθίζει τον Απρίλιο-Μάιο.

Linum bienne

Φυτό διετές ή πολυετές με διακλαδισμένους βλαστούς. Φύλλα γραμμοειδή και μικρά. Άνθη γαλάζια-βιολετιά. Απαντάται στην ορεινή ζώνη. Ανθίζει Ιούνιο-Ιούλιο.

Οικογένεια *Anacardiaceae*

Rhus coriaria

Μικρός φυλλοβόλος θάμνος με σύνθετα φύλλα, πτερωτά. Άνθη μικρά και λευκοπράσινα που βγαίνουν σε μπουκέτα. Καρποί σφαιρικοί, μικροί, κοκκινοκάστανοι και τριχωτοί. Ωρίμανση στο τέλος του καλοκαιριού. Απαντάται στους χαμηλούς θαμνότοπους.

Cotinus coggygia

Φυλλοβόλος θάμνος με ύψος 2-4μ. Φύλλα ακέραια, δισκοειδή, με κόκκινο φθινοπωρινό χρώμα. Άνθη μικρά, πάνω σε μακριούς και χνουδωτούς μίσχους

Euphorbia wulfenii

Pistacia lentiscus

που δίνουν χαρακτηριστική όψη στο φυτό κατά την άνθηση. Απαντάται στους θαμνότοπους μέσου και χαμηλού υψόμετρου.

Pistacia terebinthus

Φυλλοβόλος θάμνος ή μικρό δεντράκι. Φύλλα σύνθετα με 4-13, ελλειπτικά φυλλάρια. Η πάνω επιφάνεια τους είναι γυαλιστερή ενώ η κάτω θαμπή. Άνθη μικρά σε πυκνά μπουκέτα, που βγαίνουν μαζί με τα φύλλα. Οι καρποί ωριμάζουν το φθινόπωρο. Είναι μικροί κόκκινοι με σκληρό περίβλημα και συγκεντρωμένοι σε διακοσμητικούς βότρεις. Εξαιρετικά ξηροφυτικό είδος της Ν. Ελλάδας όπου απαντάται σε θαμνότοπους μέσου και χαμηλού υψόμετρου.

Οικογένεια Aceraceae

Acer cambestri

Μικρό φυλλοβόλο δέντρο, συχνά με θαμνώδη ανάπτυξη. Φύλλα μικρά γυαλιστερά παλαμοειδή με μακρύ μίσχο. Άνθη πρασινωπά σε μικρούς κορύμβους. Καρπός "σαμάριο" αποτελούμενος από δύο καρπίδια ενωμένα μεταξύ τους με μεμβράνη που σχηματίζει δύο πτερύγια αντίθετα μεταξύ τους. Φυτρώνει σε ακαλλιέργητες και βραχώδεις θέσεις, από την ορεινή ως την πεδινή ζώνη.

Acer sempervirens

Μικρό δέντρο με σκληρά αειθαλή και δερματώδη φύλλα, που συνήθως είναι τρίλοβα. Άνθη μικρά κιτρινοπράσινα σε μικρούς κορύμβους. Καρπός σαμάριο με σχεδόν παράλληλα πτερύγια και χρώμα συνήθως κοκκινοκάστανο. Απαντάται σ' όλες τις δασώδες φρυγανώδες εκτάσεις του μέσου και χαμηλού υψόμετρου.

Οικογένεια Myrtaceae

Myrtus communis

Μικρός αειθαλής θάμνος με χαρακτηριστικό άρωμα. Φύλλα αντίθετα γυαλιστερά και λογχοειδή. Χαρακτηριστικοί οι πολυάριθμοι διάφανοι αδένες. Άνθη λευκά, ακτινωτά, πενταμερή που φέρουν πυκνές δέσμες από στήμονες στο κέντρο τους. Καρποί μαύρες ράγες πολύ διακοσμητικές. Απαντάται παντού σε δροσερές θέσεις της μέσης και κατώτερης ζώνης.

Οικογένεια Punicaceae

Punica granatum

Μικρός θάμνος με αειθαλείς αγκαθωτούς κλάδους. Φύλλα αντίθετα, γυαλιστερά και προμήκη. Άνθη μεγάλα κωδωνοειδή, κόκκινα και σαρκώδη. Ο κάλυκας μετά την γονιμοποίηση εξελίσσεται σε μεγάλο σφαιρικό καρπό, το γνωστό ρόδι, που περιέχει εκατοντάδες σπέρματα. Ανθίζει τον Μάιο-Ιούνιο και απαντάται ως αυτοφυές στους θαμνότοπους της μέσης και κατώτερης ζώνης.

Οικογένεια Rosaceae

Rosa canina

Θάμνος μεγάλος με μακριούς, ισχυρούς και αγκαθωτούς κλάδους. Φύλλα σύνθετα με παράφυλλα στην βάση τους. Άνθη ρόδινα ή λευκά, ακτινωτά με 5 πέταλα και βγαίνουν συνήθως σε μικρά μπουκέτα στις κορυφές των βλαστών. Καρποί μεγάλοι σφαιρικοί και ποτροκαλόχρωμοι. Απαντάται σε δασώδεις και θαμνώδεις εκτάσεις όλης της χώρας.

Rosa tomentella

Θάμνος μικρός και αγκαθωτός. Άνθη συνήθως λευκά που βγαίνουν πολλά μαζί. Καρπός κόκκινος σφαιρικός και λείος. Απαντάται σε πολλά μέρη της ημιορεινής και πεδινής ζώνης.

Acer sempervirens

Rosa canina

Rubus fruticosus

Αειθαλής θάμνος με αγκαθωτούς γωνιώδεις βλαστούς και αγκαθωτά φύλλα. Φύλλα σύνθετα με αντρωειδή φυλλάρια που είναι γκριζόλευκα στην κάτω επιφάνεια. Άνθη ρόδινα με πενταμερές περιγώνιο. Καρπός κεφάλιο, συνήθως μαύρος, αποτελούμενος από πολλές μικρές δρύπτες, το γνωστό βατόμουρο. Απαντάται παντού στις ημιορεινές και πεδινές εκτάσεις σχηματίζοντας φυσικούς φράχτες.

Sarcopoterium spinosum

Πυκνός, μικρός πολύκλαδος και αγκαθωτός θάμνος. Άνθη μικρά, τετραμερή και δίκλινα που βγαίνουν σε πυκνά κεφάλια. Φύλλα σύνθετα με πολυάριθμα μικρότατα φυλλάρια. Απαντάται σε ξερές και βραχώδεις θέσεις της κατώτερης και παραλιακής ζώνης.

Pyrus amygdaliformis

Δέντρο μικρό, φυλλοβόλο με κορμό λίγο στρεβλό και κλάδους αγκαθωτούς στα άκρα. Φύλλα απλά, προμήκη και λίγο τριχωτά. Άνθη σε κορύμβους, με πενταμερή περιγώνιο και πέταλα λευκά. Καρποί σχεδόν σφαιρικοί, σαρκώδεις και εδώδιμοι. Ανθίζει το Μάρτιο-Απρίλιο και έχει φθινοπωρινή καρποφορία. Απαντάται κύριος στην ορεινή και ημιορεινή ζώνη.

Crataegus monogyna

Φυλλοβόλος αγκαθωτός θάμνος. Φύλλα σφηνοειδή, πτερόλοβα με παράφυλλα στη βάση. Άνθη μικρά, σε πυκνά μπουκέτα με 5 λευκά πέταλα. Καρπός μικρή διακοσμητική κόκκινη δρυπή. Είδος κοινό στην ημιορεινή ζώνη όλης της Ελλάδος με πολλές παραλλαγές των φύλλων. Ανθίζει την άνοιξη.

Crataegus orientalis

Θάμνος μικρός πολύκλαδος και αγκαθωτός. Φυλλοβόλο είδος με σχετικά μεγάλα φύλλα, με πτεροσχιδή μορφή. Άνθη σε πυκνούς καρύμβους με κοινό ποδίσκο. Πέταλα λευκά. Καρπός μικρή, κόκκινη και σφαιρική δρύπη. Άνθηση ανοιξιάτικη. Απαντάται κυρίως σε ορεινές δασώδεις εκτάσεις.

Prunus amygdalus

Άγρια μορφή της γνωστής αμυγδαλιάς. Φύλλα ελλειπτικά και οδοντωτά. Άνθη ρόδινα και καρποί μικροί και πικροί σε αντίθεση με τα λευκά άνθη και τους γλυκούς καρπούς της αμυγδαλιάς. Οι καρποί είναι δρύπες με σκληρή σάρκα που σχίζεται κατά την ωρίμανση. Είδος ανθεκτικό στην ξηρασία που απαντάται σε άγονες και βραχώδεις θέσεις.

Prunus webbii

Μικρό φυλλοβόλο δέντρο που μοιάζει πολύ με την αμυγδαλιά. Φύλλα προμήκη, πολύ στενά. Άνθη βαθυρόδινα και καρποί αμυγδαλόμορφοι και χνουδωτοί. Ανθίζει το Μάρτιο-Απρίλιο και απαντάται σε βραχώδεις θέσεις της ορεινής και ημιορεινής ζώνης.

Prunus Cocomilia

Μεγάλος θάμνος ή μικρό φυλλοβόλο δέντρο με κόμη σφαιρική. Κλαδιά πυκνά διακλαδισμένα με ελλειπτικά οδοντωτά φύλλα. Άνθη λευκά ανά 1 σε μικρούς κορύμβους. Καρποί edώδιμο, δρύπες, με χρώμα ξανθοκίτρινο ή κόκκινο ανάλογα με την ποικιλία. Απαντάται στα βουνά και τους αγρούς όλης σχεδόν της Ελλάδας.

Οικογένεια Platanaceae

Platanus orientalis

Δέντρο μεγάλο φυλλοβόλο με κλάδους απλωτούς σ' ελεύθερη μορφή. Φύλλα παλαμοσχιδή με οδοντωτούς λοβούς. Άνθη σε σφαιρικά κεφάλαια, που κρέμονται ανά 3-5 στο άκρο κοινού ποδίσκου. Είδος πολύ γνωστό σ' όλη την χώρα που προτιμά υγρά και παρόχθια εδάφη σε ρεματιές και ποτάμια.

Crataegus monogyna

Prunus cocomilia

Bellis perennis

Πολυετές, ριζωματώδες και ποώδες φυτό. Φύλλα αντιλογχοειδή, αραιά πριονωτά σχηματίζονται ρόδακα στην βάση του φυτού. Ταξιανθίες πάνω σε γυμνούς ποδίσκους. Κεφάλια με κεντρικά, κίτρινα και σωληνοειδή άνθη. Περιφερειακά λευκά, πυκνά και γλωσσοειδή ανθίδια. Ανθίζει το Φεβρουάριο-Ιούνιο. Απαντάται σε υγρές τοποθεσίες της ημιορεινής ζώνης. ***Belis silvestris***. Φυτό πολυετές παρόμοιο με το προηγούμενο αλλά με μακρύτερα φύλλα και λεπτότερα κεφάλια. Απαντάται στα ξέφωτα της ορεινής και ημιορεινής ζώνης.

Achillea umbellata

Ποώδες φυτό με πολυετές ρίζωμα. Φύλλα μικρά δις και τρις πτεροσχιδή. Άνθηση σε σκιαδόμορφες ταξιανθίες που περιέχουν πολλά μικρά κεφάλια. Γλωσσοειδή ανθίδια λευκά. Απαντάται σε γυμνές και βραχώδεις θέσεις της ορεινής ζώνης.

Achillea millefolium

Φυτό ποώδες με πτεροσχιδή φύλλα αποτελούμενα από πολλά μικρά και γραμμοειδή φυλλάρια. Άνθη σε κεφάλια με λευκά περιφερειακά και γλωσσοειδή ανθίδια. Απαντάται στην ορεινή και ημιορεινή ζώνη.

Aster tripolium

Φυτό ποώδες, δυετές ή πολυετές με βλαστό όρθιο και διακλαδισμένο. Φύλλα σαρκώδη, λογχοειδή, ελαφρώς οδοντωτά και επαλλάσσοντα στην βάση του φυτού. Τα ανώτερα είναι μικρά, λογχοειδή και οξύληκτα. Ταξιανθία κεφάλιου σε ακραίους κορύμβους των βλαστών. Τα περιφερειακά άνθη είναι γλωσσοειδή με βιολετί και λευκό χρώμα. Απαντάται σε αμμώδεις και αλατούχες εκτάσεις της παραλιακής ζώνης.

Centaurea calcitrapa

Φυτό διετές με πτεροσχιδή φύλλα και ανεπτυγμένο βλαστό. Άνθη σε ταξιανθίες κεφάλιου με ανθίδια όλα σωληνοειδή και τα περιφερειακά με μεγάλους κροσσωτούς λοβούς. Υπάνθιο αγκαθωτό. Ανθίδια ανοιχτοπόρφυρα. Απαντάται σε ακαλλιέργητες εκτάσεις χαμηλού υψομέτρου. Άνθηση Απρίλιο-Ιούνιο.

Centaure spinosa

Φυτό πολυετές με αγκαθωτούς μικρούς, διακλαδισμένους βλαστούς και κεφάλια μικρά, με κίτρινα ή υπόλευκα ανθίδια. Φύλλα τριχωτά με αγκαθωτούς λοβούς. Απαντάται σε αμμώδεις παραλίες. Ανθίζει τον Απρίλιο-Μάιο.

Chrysanthemum coronarium

Φυτό μονοετές με ισχυρούς βλαστούς. Φύλλα δις πτερωτά. Ανθίδια σε κεφάλια με κίτρινο χρώμα. Τα περιφερειακά γλωσσοειδή, τα κεντρικά σωληνοειδή. Ανθίζει το Μάρτιο-Μάιο. Απαντάται σε γυμνές και χέρσες εκτάσεις του μέσου και χαμηλού υψομέτρου.

Senecio gallicus

Φυτό ποώδες, μονοετές με μικρό διακλαδισμένο βλαστό. Φύλλα επαλλάσσοντα και πτερόλοβα. Κεφάλια χρυσοκίτρινα με λίγα μεγάλα γλωσσοειδή ανθίδια. Απαντάται σε χέρσες και καλλιεργούμενες εκτάσεις κοντά στην θάλασσα.

Senecio fruticosus

Διετές ή πολυετές ποώδες φυτό. Βλαστοί διακλαδισμένοι με οδοντωτά πτερόλοβα φύλλα. Κεφάλια κίτρινα με λίγα γλωσσοειδή ανθίδια. Απαντάται στην ορεινή και ημιορεινή ζώνη.

Senecio coronopifolius

Φυτό μονοετές, παρόμοιο με το προηγούμενο, με φύλλα πτεροσχιδή και κεφάλια κίτρινα. Απαντάται σε θαμνότοπους χαμηλού υψομέτρου.

Bellis perennis

Centaurea spinosa

Calendula arvensis

Μονοετές ποώδες φυτό. Φύλλα επαλλάσσοντα, αντρωειδή, ελαφρώς χνουδωτά. Ανθοταξία σε κεφάλια με σωληνοειδή κεντρικά και γλωσσωειδή περιφερειακά ανθίδια. Χρώμα ανθιδίων πορτοκαλοκίτρινο. Ανθίζει το Μάρτιο-Μάιο και απαντάται σε χέρσες εκτάσεις και αγρούς χαμηλού υψομέτρου.

Calendula officinalis

Πολυετές ποώδες φυτό, με μεγαλύτερη ανάπτυξη από το προηγούμενο. Κεφάλια πορτοκαλόχρωμα με μεγάλο μέγεθος. Αποτελεί παραδοσιακό καλλιεργούμενο είδος και σήμερα καλλιεργούνται πολλές διπλοειδής ποικιλίες του. Απαντάται ως ημιαυτοφυές κοντά σε περιοχές καλλιέργειας του. Ανθίζει το Μάρτιο-Μάιο.

Cichorium intybus

Ποώδες φυτό με πολυετές ρίζωμα. Φύλλα βάσης μεγάλα, προμήκη και πτερόλοβα. Φύλλα βλαστού μικρότερα και λογχοειδή. Άνθηση σε κεφάλια με όλα τα ανθίδια γλωσσοειδή. Χρώμα ανθέων γαλάζια-βιολετιά αν και έχουν παρατηρηθεί άτομα του γένους με κίτρινα και λευκά κεφάλια. Απαντάται σε αγρούς μέσου και χαμηλού υψομέτρου. Το είδος *Cichorium Spinosum* είναι μικρότερο με διακλαδισμένους βλαστούς από την βάση και απαντάται σε παραθαλάσσιες περιοχές. Ανθίζουν αργά την άνοιξη και μέσα στο καλοκαίρι.

Hypochoeris achyrophorus

Φυτό ποώδες και μονοετές. Φύλλα απλά, προμήκη, επαλλάσσοντα που σχηματίζουν ρόδακα στην βάση του φυτού. Βλαστοί μικροί γυμνοί και διακλαδισμένοι. Άνθηση σε κεφάλια με όλα τα ανθίδια γλωσσοειδή και κίτρινα. Ανθίζει τον Απρίλιο-Μάιο και απαντάται στους αγρούς μέσου και χαμηλού υψομέτρου.

Tragopogon porrifolius

Φυτό διετές με κυλινδρικό ρίζωμα. Φύλλα πλατιά και γραμμοειδή. Κεφάλια ανά ένα στις άκρες των ανθοφόρων βλαστών με όλα τα ανθίδια γλωσσοειδή και

ροδόχρωμα. Ανθίζει τον Απρίλιο-Μάιο και απαντάται σε χέρσες εκτάσεις της μέσης και κατώτερης ζώνης.

Tussilago farfara

Ποώδες φυτό με πολυετές ρίζωμα. Βλαστοί κοντοί με κοκκινωπές αποχρώσεις. Κάνει κεφάλια δισκοειδή με πορτοκαλοκίτρινο κέντρο και γλωσσοειδή ανθίδια κίτρινα στενά και γραμμοειδή. Φύλλα καρδιοειδή-δισκοειδή με γωνιώδη περιφέρεια που βγαίνουν στην βάση του φυτού μετά την άνθηση. Ανθίζει τον Φεβρουάριο-Μάιο και απαντάται στην ορεινή ζώνη.

Crepis rubra

Μονοετές ποώδες φυτό με απλά, οδοντωτά και προμήκη φύλλα. Βλαστοί απλοί και λείοι φέροντες στο άκρο τους μεγάλα κεφάλια με γλωσσοειδή και ρόδινα ανθίδια. Απαντάται σε χέρσες εκτάσεις της ορεινής και ημιορεινής ζώνης. Ανθίζει τον Απρίλιο-Ιούνιο. Το γένος ***Crepis*** περιλαμβάνει και άλλα είδη με πορτοκαλόχρωμα ή συνήθως κίτρινα ανθίδια.

Οικογένεια Boraginaceae

Heliotropium europaeum

Μονοετές φυτό διακλαδισμένο με γκριζοπράσινα ωοειδή φύλλα. Άνθη με ενωμένους απλωτούς λοβούς και κοντό σωλήνα.

Χρώμα λευκό με κίτρινο κέντρο. Άνθη σε βοστρυχώμορφες ταξιανθίες. Άνθηση Μάιο - Ιούλιο. Φυτρώνει σε χέρσες εκτάσεις μέσου ή χαμηλού υψομέτρου. Το είδος ***Heliotropium dolosum*** είναι παρόμοιο με το παραπάνω αλλά κάνει άνθη που αναδίδουν ένα λεπτό άρωμα.

Lithodora Zahnii

Νανώδες θάμνος με τριχωτούς κλάδους και φύλλα. Φύλλα προμήκη αντιλογχοειδή σκουροπράσινα. Άνθη ανά 2-4 στις κορυφές των βλαστών. Στεφάνη ενωμένη πεντάλοβη γαλάζιου χρώματος άνθη περιβαλλόμενα από

Senecio gallicus

Tussilago farfara

φύλλα. Άνθηση τον Απρίλιο - Μάιο. Απαντάται σε ξερές και βραχώδεις θέσεις μέσου και χαμηλού υψομέτρου. Είδος ενδημικό της Μάνης.

Onosma Frutescens

Χλοάζον διετές φυτό με διακλαδισμένου (ή τριχωτούς βλαστούς καθώς και φύλλα. Φύλλα γραμμοειδή - λογχοειδή. Στεφάνη σωληνοειδή κιτρινωπή τοποθετημένη σε σωληνοειδή κάλυκα. Το γένος περιλαμβάνει αρκετά ενδημικά είδη και δύο απ' αυτά που απαντώνται στο Ν. Μεσσηνίας είναι το *O. Leptanthum* και το *O. Sangiasense*.

Cerinth major

Φυτό μονοετές. Φύλλα αντρωειδή με λευκά στίγματα. Στεφάνη σωληνοειδής, κίτρινη με καστανοπόρφυρη βάση. Ανθίζει το Φεβρουάριο - Μάιο. Απαντάται σε χέρσες εκτάσεις μέσου και χαμηλού υψομέτρου.

Anchusa udulata

Πολυετές χλοάζον φυτό, με τριχωτούς βλαστούς και φύλλα. Φύλλα ταινιοειδή προμήκη, με κυματιστά χείλη. Βλαστοί όρθιοι φέροντες στο άκρο πυκνές ταξιανθίες. Στεφάνη βιολετιά ή βιολετιά - πορφύρη, με κυλινδρικό σωλήνα και απλωτούς λοβούς συνήθως 5. Απαντάται κυρίως στην ημιορεινή ζώνη και ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο. Το είδος *Anchusa azurea* είναι πολυετές, τριχωτό φυτό με αραιές ταξιανθίες και μεγάλη, βαθυγάλαζη στεφάνη. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο και απαντάται στην μέση και κατώτερη ζώνη.

Borago officinalis

Μονοετές, τριχωτό φυτό με όρθιους και διακλαδισμένους βλαστούς. Φύλλα βάσης ωοειδή με μίσχο και ανώτερα προμήκη, επιφυή. Στεφάνη δισκοειδής, έλοβη με ζωηρό γαλάζιο χρώμα και κίτρινο κέντρο. Απαντάται σε χέρσες εκτάσεις, μέσου και χαμηλού υψομέτρου. Ανθίζει τον Μάρτιο - Μάιο.

Lithodora zahnii

Onosma leptanthum

Οικογένεια Verbenaceae

Vitex agnus - castus

Θάμνος φυλλοβόλος, αρωματικός. Φύλλα έμισχα αντίθετα ή σπονδυλωτά, παλαμοσχιδή με στενά φυλλάρια. Άνθη μικρά ζυγόμορφα με μικρό κάλυκα, συνήθως μωβ ή ρόδινα και λευκά. Φυτρώνουν σε ακραίες σταχυόμορφες ταξιανθίες. Οι καρποί είναι μικρές κοκκινόμαυρες δρύπες. Είδος πολύ κοινό σ' όλη την Ελλάδα. Απαντάται σε ρεματιές και χέρσες εκτάσεις της κατώτερης ζώνης.

Οικογένεια Convolvulaceae

Convolvulus altheoides

Φυτό με πολυετή ρίζα έρπον ή αναρριχώμενο. Φύλλα παλμόλοβα επαλλάσσοντα στους βλαστούς. Άνθη μεγάλα ακτινωτά με ενωμένη στεφάνη. Χρώμα ρόδινο με σκουρότερο κέντρο ή λευκό. Ανθίζει τον Απρίλιο - Ιούνιο και απαντάται σε χέρσες εκτάσεις μέσου και χαμηλού υψομέτρου.

Convolvulus arvensis

Φυτό λείο ή τριχωτό με έρπον βλαστούς. Φύλλα ωοειδή, τριγωνικά. Άνθη λευκά ή ρόδινα στις μασχάλες των φύλλων. Ανθίζει τον Απρίλιο - Ιούνιο. Απαντάται σε χέρσες εκτάσεις χαμηλού υψομέτρου. Το γένος περιλαμβάνει και μη αναρριχώμενα, θαμνώδη φυτά με όρθιους βλαστούς όπως το *C. Oleifolius* που απαντάται κοντά στην θάλασσα και κάνει λευκά άνθη.

Οικογένεια oleaceae

Olea europaea - oleaster

Πρόκειται για την άγρια μορφή της καλλιεργούμενης Ελιάς. Είναι δέντρο μικρό με φύλλα ακέραια, αντίθετα και μικρότερα εκείνων της καλλιεργούμενης μορφής. Τα άνθη είναι μικρά με λευκή στεφάνη και βγαίνουν σε μασχαλιαίες ταξιανθίες. Ο καρπός είναι μαύρη δρύπη με ένα σπέρμα ατρακτοειδές. Όλα τα

είδη και υποείδη ελιάς που απαντώνται στην ημιορεινή και πεδινή ζώνη αποτελούν εξαιρετικά εγκλιματισμένα διακοσμητικά και χρήσιμα φυτά.

Phillyrea latifolia

Μεγάλος αειθαλής θάμνος με απλωτούς και ισχυρούς κλάδους. Φύλλα ωοειδή και αντίθετα. Άνθη πολύ μικρά λευκοπράσινα που φυτρώνουν στις μασχάλες των φύλλων. Ο καρπός είναι μικρή σφαιρική δρύπη με μαύρο χρώμα. Απαντάται σε θαμνότοπους μέσου και χαμηλού υψομέτρου.

Οικογένεια Lamiaceae (Labiatae)

Phlomis fruticosa

Μικρός θάμνος σκεπασμένος όλος με λευκό χνούδι. Φύλλα μεγάλα ελλειπτικά λογχοειδή, τα ανώτερα σχεδόν επιφυή. Άνθη σε σπονδύλους με σωληνοειδή κάλυκα και στεφάνη δίχειλη μεγάλη και κίτρινη. Ανθίζει Μάρτιο - Μάιο. Απαντάται στον ημιορεινή και πεδινή ζώνη.

Lamium garganicum

Πολυετές ποώδες φυτό. Φύλλα αντίθετα, καρδιοειδή, πριονωτά. Άνθη σε σπονδύλους. Στεφάνη ρόδινη με μακρύ σωλήνα και δύο χείλη στο άκρο. Άνω χείλος δίλοβο. Απαντάται στην ημιορεινή και ορεινή ζώνη. Ανθίζει το Μάιο - Ιούνιο.

Lamium moschatum

Φυτό μονοετές παρόμοιο με το προηγούμενο. Φύλλα τριγωνικά - ωοειδή πριονωτά. Στεφάνη λευκή, δίχειλη με το πάνω χείλος πριονωτό. Απαντάται στην ημιορεινή και πεδινή ζώνη και ανθίζει το Μάρτιο - Απρίλιο.

Melissa officinalis

Πολυετές φυτό με βλαστούς όρθιους, διακλαδισμένους, χνουδωτούς και αδενώδεις. Φύλλα ωοειδή ή προμήκη, πριονωτά με λευκό τρίχωμα από κάτω. Άνθη σε σπονδύλους στεφάνη αρχικά ανοιχτοκίτρινη λευκορόδινη. Κατά την

Convolvulus althaeoides

Phillyrea latifolia

ωρίμανση το άνω χείλος δίλοβο το κάτω τρίλοβο. Απαντάται στην ορεινή και ημιορεινή ζώνη. Ανθίζει το Μάιο - Ιούνιο.

Origanum heracleoticum

Ξυλώδες πολυετές φυτό χαμηλής ανάπτυξης. Βλαστοί διακλαδισμένοι και χνουδωτοί. Φύλλα ωοειδή, ελαφριά οδοντωτά, με ορατό τρίχωμα. Άνθη σε σπονδύλους σχηματίζοντας πυκνά σταχύδια που με την σειρά τους σχηματίζουν κορυμβόμορφες ακραίες ταξιανθίες. Στεφάνη δίχειλη, με το πάνω χείλος ελαφρώς δίλοβο και τα κάτω τρίλοβο συνήθως λευκή και σπανιότερα ρόδινη. Φυτό αρωματικό που απαντάται στην ορεινή ημιορεινή και πεδινή ζώνη. Ανθίζει τον Ιούνιο - Ιούλιο. Τα είδη ***Origanum scabrum*** και ***Origanum lilium*** που απαντώνται στην περιοχή του Ταυγέτου είναι ενδημικά της χώρας.

Thymus capitatus

Πολυετές φρυγανώδες φυτό. Φύλλα γραμμοειδή σχεδόν λεία και συχνά με κυματοειδές χείλος. Στεφάνη δίχειλη με το κάτω χείλος τρίλοβο και το πάνω ακέραιο ή ακρόκοιλο. Τα άνθη είναι μικρά ρόδινα και εμφανίζονται σε κεφαλιόμορφες ταξιανθίες. Είναι κοινό είδος των χέρσων εκτάσεων της ημιορεινής ζώνης. Ανθίζει το Μάιο - Ιούνιο. Τα είδη του γένους *Thymus* είναι αρωματικά και πολλά απ' αυτά είναι ενδημικά της χώρας μας.

Mentha spicata

Φυτό με έρπον, πολυετές ρίζωμα και αραιό τρίχωμα. Φύλλα προμήκη - λογχοειδή, οδοντωτά. Άνθη σε σταχυόμορφες και συχνά διακλαδισμένες ταξιανθίες. Στεφάνη με τέσσερις λοβούς απ' αυτούς ο επάνω δίλοβος η ακρόκοιλος. Χρώμα λευκό ή ρόδινο. Ανθίζει το Ιούνιο - Σεπτέμβριο και απαντάται σε υγρές θέσεις της ορεινής και ημιορεινής ζώνης.

Mentha aquatica

Φυτό με πολυετές ρίζωμα. Βλαστοί όρθιοι και πολύκλαδοι. Φύλλα καρδιοειδή, οδοντωτά. Στεφάνη τετράλοβη και ρόδινη ή βιολεττιά. Άνθη σε πυκνούς σπονδύλους που σχηματίζουν ακραία κεφάλια. Απαντάται σε υγρές θέσεις της ημιορεινής και πεδινής ζώνης. Ανθίζει τον Ιούνιο - Σεπτέμβριο.

Το είδος ***Mentha piperita*** είναι ένα φυσικό υβρίδιο μεταξύ των δύο παραπάνω ειδών και συγκενικό με το ευρέως καλλιεργούμενο σπιτικό δυόσμο. Το ίδιο δε χρησιμοποιείται από πολύ παλιά ως καλλιεργούμενο και φαρμακευτικό. Το γένος ***Mentha*** περιλαμβάνει αρκετά αλλά είδη που είναι όλα αρωματικά και διακοσμητικά.

Lavandula stoechas

Αειθαλές φρυγανώδες φυτό με μορφή μικρού θάμνου. Φύλλα γραμμοειδή ή στενά προμήκη σκεπασμένα με χνούδι. Άνθη σε πυκνό συμπαγή και κοντό στάχυ. Βράκτια φύλλα μικρά, ροβμοειδή και βιολεττιά που δίνουν χαρακτηριστική όψη στις ταξιανθίες. Στην κορυφή της ταξιανθίας υπάρχουν μερικά μεγαλύτερα βιολεττιά και άγονα βράκτια. Στεφάνη βαθυπόρφυρη δίχειλη με το πάνω χείλος δίλοβο και το κάτω τρίλοβο. Απαντάται σε πετρώδεις θέσεις της ημιορεινής ζώνης. Ανθίζει το Φεβρουάριο - Απρίλιο.

Salvia triloba

Πολυετής θάμνος σκεπασμένος με λευκό πυκνό χνούδι. Φύλλα απλά ή πτεροσχιδή με το κεντρικό φυλλάριο μεγαλύτερο. Όλα ωσειδή. Η πάνω όψη είναι πρασινωπή χνουδωτή ενώ η κάτω είναι λευκή πυκνά χνουδωτή. Άνθη σε ανώτερους σπονδύλους στεφάνη ανοιχτορόδινη ή βιολεττιά. Δίχειλη με το πάνω χείλος ίσιο ή κυρτό και το κάτω τρίλοβο με το μεσαίο λοβό μεγαλύτερο. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο. Απαντάται σε θαμνότοπους και πετρώδεις θέσεις της ημιορεινής και πεδινής ζώνης.

Salvia verbenaca

Πολυετής μικρός θάμνος με όρθιους και διακλαδισμένους βλαστούς. Φυτό χνουδωτό. Φύλλα πτερόλοβα. Άνθη δίχειλα γαλάζια - βιολεττιά. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο και συχνά τον Σεπτέμβριο. Απαντάται σε πετρώδεις χέρσες εκτάσεις της ορεινής και ημιορεινής ζώνης.

Οικογένεια **scrophulariaceae**

Verbascum macrurum

Φυτό διετές με λευκό πυκνό τρίχωμα. Φύλλα μεγάλα προμήκη με πυκνό τρίχωμα από κάτω, σχηματίζοντα ρόδακα στην βάση του φυτού. Φύλλα βλαστού λίγα και πολύ μικρότερα. Ταξιανθία σταχυόμορφη χνουδωτή με άνθη κίτρινα. Στεφάνη ζυγόμορφη με 5 απλωτούς λοβούς. Απαντάται σε χέρσες εκτάσεις της ημιορεινής και πεδινής ζώνης.

Verbascum sinuatum

Φυτό διετές και χνουδωτό. Φύλλα βάσης πτερόλοβα και κυματιστά. Ταξιανθία αραιή και διακλαδισμένη. Άνθη κίτρινα. Ανθίζει το Μάιο - Ιούλιο και απαντάται στις ζώνες χαμηλού υψομέτρου.

Scrophularia lucida

Φυτό διετές λείο με απλό βλαστό. Φύλλα αντίθετα πτεροσχιδή με οδοντωτούς λοβούς. Άνθη μικρά σε κύματα, στις μασχάλες των φύλλων. Στεφάνη σφαιρική πρασινοκάστανη με άκρο δίχειλο. Απαντάται σε βράχους χαμηλού υψομέτρου ως την παραλιακή ζώνη. Ανθίζει τον Φεβρουάριο - Απρίλιο.

Scrophularia aquatica

Πολυετές ποώδες φυτό. Βλαστός τετραγωνικός, κούφιος, λείος και διακλαδισμένος. Φύλλα απλά, έμισχα, αντίθετα, ωοειδή. Άνθη σε ταξιανθίες μασχαλιαίας φόβης. Στεφάνη κοκκινοκάστανη αποτελούμενη από 2 χείλη με σωλήνα σφαιρικό. Απαντάται σε υγρά παρόχθια εδάφη. Ανθίζει την άνοιξη.

Linaria peloponnesiaca

Πολυετές ποώδες φυτό. Βλαστός όρθιος και απλός. Φύλλα γραμμοειδή, επαλλάσσοντα. Άνθη σε ακραίες βοτρυόμορφες ταξιανθίες. Στεφάνη κίτρινη ζυγόμορφη με μακρή πλήκτρο στο πίσω και κάτω μέρος της. Ανθίζει τον Ιούνιο - Αύγουστο και απαντάται στην ορεινή ζώνη.

Lavantula stoechas

Verbascum macrurum

Linaria triphylla

Είδος μονοετές, γλαυκοπράσινο. Φύλλα αντωοειδή. Άνθη λευκά με κίτρινο άνοιγμα και βιολεττή πλήκτρο. Πολύ διακοσμητικό φυτό με παραδοσιακή χρήση. Απαντάται σε χέρσες εκτάσεις της ημιορεινής και πεδινής ζώνης.

Cymbalaria muralis

Φυτό λείο με έρποντες βλαστούς. Φύλλα νεφροειδή με στρογγυλεμένους λοβούς. Στεφάνη ζυγόμορφη βιολεττιά με κίτρινο άνοιγμα. Ανθίζει τον Μάρτιο - Ιούνιο και απαντάται σε χέρσες θέσεις από την ορεινή ως την παραθαλάσσια ζώνη. Παραδοσιακό διακοσμητικό φυτό.

Veronica thymifolia

Πολυετές ποώδες φυτό με πυκνό τρίχωμα. Βλαστοί απλωτοί με ξυλώδες βάση. Φύλλα προμήκη ή σπατουλοειδή. Ανθίζει σε μικρές ταξιανθίες στις μασχάλες των φύλλων. Στεφάνη τροχοειδής με 4 λοβούς γαλάζια ή ρόδινη - βιολετιά. Απαντάται σε βραχώδεις θέσεις και χέρσες εκτάσεις της ορεινής ζώνης. Ανθίζει το Μάιο - Ιούνιο.

Veronica aquatica

Πολυετές ποώδες φυτό με όρθιους απλούς βλαστούς. Φύλλα ανοιχτοπράσινα, ωοειδή και λίγο πριονωτά. Άνθη σε μασχαλιαίους βότρες. Στεφάνη γαλάζια με βιολεττιές νευρώσεις. Ανθίζει τον Μάιο - Ιούλιο και απαντάται σε ρυάκια και υγρές θέσεις από την ορεινή και την πεδινή ζώνη. Το γένος περιλαμβάνει και άλλα μονοετή κυρίως είδη, με άνθηση ανοιξιότικη που απαντάται σε χέρσες και καλλιεργούμενες θέσεις της ημιορεινής και πεδινής ζώνης. Το είδος ***Veronica acinifolia*** κάνει άνθη γαλάζια και φύλλα ωοειδή. Το είδος ***Veronica glauca*** με διάφορα υποείδη κάνει άνθη γαλάζια και βιολεττιά με φύλλα ωοειδή, πριονωτά ή πτεροσχιδή.

Οικογένεια Dipsacaceae

Scabiosa hymettia

Ποώδες πολυετές φυτό με τριχωτούς βλαστούς. Φύλλα αντίθετα λογχοειδή και τρίλοβα. Άνθη σε κεφάλιο και στη βάση του πολλά εμφανή βράκτια. Στεφάνη πεντάλοβη με άνισους λοβούς. Τα άνθη της περιφέρειας είναι μεγαλύτερα αυτών του κέντρου. Χρώμα ανθέων ρόδινο - βιολετή. Ανθίζει το Μάιο - Ιούνιο. Απαντάται στην ορεινή και ημιορεινή ζώνη.

Scabiosa atropurpurea

Φυτό διετές με λίγους διακλαδισμένους βλαστούς. Κατώτερα φύλλα σπατουλοειδή, μακρόμίσχα. Ανώτερα πτερόλοβα. Άνθη σε βιολεττιά και βαθυπόρφυρα κεφάλια. Απαντάται σε γυμνές χέρσες εκτάσεις της ημιορεινής και πεδινής ζώνης. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο.

Tremastelma palaestinum

Μονοετές φυτό παρόμοιο με *scabiosa*. Φύλλα βάσης σπατουλοειδή ακέραια. Ανώτερα φύλλα συνήθως μικρότερα. Κεφάλια με άνθη ανοιχτοβιολεττιά που περιβάλλονται από μεγάλα βράκτια.

Οικογένεια Caprifoliaceae

Sambucus nigra

Μικρό δέντρο ή φυλλοβόλος θάμνος. Φύλλα αντίθετα, πτεροσχιδή με φυλλάρια μυτερά. Άνθη σε πολυανθείς κορύμβους. Στεφάνη πεντάλοβη, σωληνωτή, με υπόλευκο χρώμα. Καρπός σφαιρικός σαρκώδεις και μαύρος. Απαντάται σε θαμνότοπους και χέρσες εκτάσεις της ημιορεινής και πεδινής ζώνης. Ανθίζει το Μάιο - Ιούνιο.

Lonicera etrusca

Αναρριχώμενος φυλλοβόλος θάμνος. Φύλλα ακέραια, αντίθετα και δερματώδη. Τα ανώτερα φύλλα είναι ενωμένα στην βάση τους σ' ένα συνεχές έλασμα. Άνθη δίχειλα λευκοκίτρινα με σωλήνα μακρύ ρόδινο εξωτερικά. Εμφανίζονται σε κεφαλιόμορφες ταξιανθίες σπονδύλων στα άκρα των βλαστών. Ανθίζει το Μάιο - Ιούνιο. Απαντάται στην ορεινή και ημιορεινή ζώνη.

Lonicera caprifolium

Φυτό αναρριχώμενο παρόμοιο με το προηγούμενο με φύλλα τριχωτά. Άνθη ανά δύο στο μακρύ ποδίσκο στις μασχάλης των φύλλων. Απαντάται στην νότια Ελλάδα σε θαμνότοπους χαμηλού υψομέτρου. Έχει χρησιμοποιηθεί πολύ ως καλλωπιστικό.

Οικογένεια Valerianaceae

Centranthus ruber

Φυτό πολυετές ριζωματώδες. Φύλλα αντίθετα. Τα κατώτερα ωοειδή, λίγο οδοντωτά. Τα ανώτερα γραμμοειδή λογχοειδή. Βλαστοί ανερχόμενοι, διακλαδισμένοι. Άνθη πορφυρά ζυγόμορφα με σωληνωτή στεφάνη και μακρύ πλήκτρο στην βάση τους. Εμφανίζονται σε πυκνές ακραίες ταξιανθίες. Απαντάται σε χέρσες και βραχώδεις θέσεις της μέσης και κατώτερης ζώνης. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο.

Οικογένεια Campanulaceae

Campanula rotundifolia

Πολυετές ποώδες φυτό με λεπτούς βλαστούς. Φύλλα επαλλάσσοντα. Κατώτερα φύλλα καρδιοειδή, οδοντωτά σχηματίζοντα ρόδακα. Ανώτερα φύλλα στενά - γραμμοειδή. Άνθη ανά 1 στις άκρες των βλαστών. Στεφάνη γαλάζια - βιολεττιά και σπανιότερα λευκή. Σχήμα κωδωνοειδές - σωληνοειδές με πέντε λοβούς. Απαντάται στην ορεινή ζώνη και ανθίζει τον Ιούνιο - Αύγουστο.

Veronica glauca

Centranthus ruber

Το γένος **Campanula** περιλαμβάνει πάνω από 50 είδη ενδημικών φυτών στην χώρα μας που απαντώνται σε διάφορες θέσεις από τα ανώτερα ως τα κατώτερα υψόμετρα. Είναι φυτά εξαιρετικά για βραχόκηπους με πλούσια άνθηση.

Οικογένεια Gentianaceae.

Centaurium erythraea

Φυτό διετές. Βλαστός απλός και διακλαδισμένος στο ανώτερο τμήμα του. Φύλλα βάσης αντίθετα, ακέραια, αντρωειδή. Φύλλα βλαστού μικρά και μυτερά. Άνθη σε πυκνή κορυμβόμορφη ταξιανθία. Στεφάνη ρόδινη με πέντε λοβούς απλωτούς ωοειδείς. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο και απαντάται στην ορεινή και ημιορεινή ζώνη.

Οικογένεια Aposynaceae.

Nerium oleander

Θάμνος αειθαλής, πολύ κοινός στις ζεστές περιοχές όλης της χώρας. Βλαστοί απλοί, όρθιοι προερχόμενοι από την βάση του φυτού. Φύλλα αντίθετα, λογχοειδή - γραμμοειδή. Άνθη σε κορυμβόμορφες ταξιανθίες. Στεφάνη συνήθως ρόδινη, με κυλινδρικό σωλήνα και απλωτούς λοβούς. Ανθίζει τον Ιούνιο - Αύγουστο και απαντάται σε ρεματιές και υγρές θέσεις μέσου και χαμηλού υψόμετρου. Είδος με διαδεδομένη χρήση στην κηποτεχνία.

Vinca major

Πολυετές ποώδες φυτό με βλαστούς κατακείμενους. Φύλλα ωοειδή, αντίθετα με βαθυπράσινη όψη. Άνθη στους νέους και ορθοφυείς βλαστούς. Στεφάνη πεντάλοβη, απλωτή με κακρύ σωλήνα και χρώμα κυανό - ιώδες. Ανθίζει τον Μάρτιο - Ιούνιο και απαντάται στην ημιορεινή και πεδινή ζώνη.

Campanula rotundifolia

Centaurium erythraea

Οικογένεια Potamogetonaceae

Potamogeton fluitans

Πολυετές ποώδες υδρόβιο φυτό. Φύλλα μεγάλα επαλλάσσοντα μακρύμισχα λογχοειδή. Τα ανώτερα επιπλέοντα. Άνθη σε ακραία σταχύμορφη ταξιανθία, επιφυή με τετράμερες περιγώνιο και ρόδινο ή υπόλευκο χρώμα. Ανθίζει το καλοκαίρι και απαντάται σε κατακλυσμένα εδάφη.

Οικογένεια Papaveraceae

Papaver rhoeas

Μονοετές ποώδες φυτό με τριχωτό βλαστό και φύλλα. Φύλλα πτερόλοβα, με οδοντωτούς λοβούς. Άνθη μονήρη μεγάλα με 4 κοκκινωπά και εύπτωτα πέταλα, συχνά με μαύρη κηλίδα στην βάση τους. Στίγμα με απλωτό δίσκο και στήμονες πολυάριθμοι μαυριδεροί σχηματίζοντες δακτύλιο. Κώδια λεία. Αυτό το είδος είναι το συνηθέστερο σε πολλά μέρη της χώρας. Ανθίζει το Μάρτιο - Μάιο και απαντάται παντού στην ημιορεινή και πεδινή ζώνη.

Papaver argemone

Είναι μονετές τριχωτό φυτό με φύλλα στενά πτεροσχιδή. Πέταλα κοκκινωπά, πιο λεία από το προηγούμενο είδος, με μικρή κηλίδα σχεδόν πάντα στο κέντρο. Στίγμα με δίσκο κυρτό στα χείλη προς τα κάτω. Κώδια τριχωτά. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο. Απαντάται στην ημιορεινή και πεδινή ζώνη.

Glaucium flavum

Φυτό διετές και συχνά πολυετές. Φύλλα βάσης πτερόλοβα. Φύλλα βλαστού μικρότερα και περίβλαστα. Άνθη μονήρη όμοια με παπαρούνες. Πέταλα κίτρινα, αντρωοειδή. Στήμονες κίτρινοι. Καρπός κάψα γραμμοειδής. Ανθίζει το Μάιο - Σεπτέμβριο. Απαντάται στην παραθαλάσσια ζώνη.

Οικογένεια Lauraceae

Laurus nobilis

Αειθαλής θάμνος ή μικρό δέντρο με πυκνούς βλαστούς. Φύλλα επαλλάσσοντα λογχοειδή, σκληρά και δερματώδη. Άνθη δίοικα σε πυκνές ταξιανθίες. Πέταλα δύο λευκοπράσινα. Καρπός μαύρη δρύπη, όμοιος με ελιά. Ανθίζει την άνοιξη και απαντάται σε δροσερές θέσεις της ημιορεινής και πεδινής ζώνης.

Οικογένεια Capparidaceae

Capparis spinosa

Μικρός έρπον θάμνος με φύλλα επαλλάσσοντα, απλά, ωειδή, λίγο σαρκώδη. Παράφυλλα αγκαθόμορφα, λεπτά και αγκιστρωτά. Άνθη μεγάλα, μονήρη, λίγο - πολύ ζυγόμορφα, με 4 πέταλα συνήθως λευκά ή ρόδινα. Στήμονες πολλοί, με μακρύ νήμα δίνοντας όψη δέσμης. Καρπός μεγάλη πρασινωπή ράγα. Απαντάται σε βράχους της παραθαλάσσιας ζώνης. Άνθηση Μάιο - Σεπτέμβριο.

Capparis ovata

Φυτό παρόμοιο με το προηγούμενο. Φύλλα λίγο τριχωτά και λιγότερο σαρκώδη. Άνθη ρόδινα - ιώδες και πιο έντονα ζυγόμορφα. Ανθίζει το Μάιο - Σεπτέμβριο και απαντάται σε πετρώδες θέσεις, όχι τόσο κοντά στην θάλασσα.

Οικογένεια Cruciferae

Malcomia flexuosa

Μονοετές σαρκώδες φυτό. Φύλλα αντρωειδή ή προμήκη επαλλάσσοντα ταξιανθία βοτρυόμορφη. Πέταλα ανοιχτορόδινα ή ρόδινα - βιολεττιά. Στεφάνη τροχοειδής. Καρπός κεράτιο. Άνθηση Φεβρουάριο - Απρίλιο. Απαντάται στην παραθαλάσσια ζώνη.

Lunaria annua

Πωώδες διετές φυτό με σαρκώδες ρίζωμα. Βλαστοί μεγάλοι διακλαδισμένοι. Φύλλα μεγάλα, απλά, ωοειδή, μυτερά και οδοντωτά. Ταξιανθία αραιού βότρυ. Άνθη με τετράμερες περιγόνιο, δισκοειδή ελεύθερα. Χρώμα πορφυρό - βιολετί κεράτια μεγάλα και πεπλατυσμένα. Απαντάται σε αγρούς και χέρσες εκτάσεις μέσου και χαμηλού υψομέτρου. Ανθίζει το Μάρτιο - Μάιο.

Sinapis arvensis

Μονοετές ποώδες φυτό με ψηλούς διακλαδισμένους βλαστούς. Φύλλα κατώτερα, μακριά, πτερόλοβα. Ανώτερα φύλλα μικρά, λογχοειδή και επιφυή. Άνθη κίτρινα με τετραμερές περιγόνιο και ελεύθερα πέταλα. Απαντάται σε χέρσες εκτάσεις της πεδινής και ημιορεινής ζώνης.

Eruca vesicaria

Μονοετές φυτό λίγο τριχωτό με φύλλα πτερόλοβα. Άνθη με πέταλα λευκοκίτρινα, ελεύθερα, με βιολετιές νευρώσεις, στενά στην βάση. Απαντάται στην πεδινή και ημιορεινή ζώνη και ανθίζει το Φεβρουάριο - Απρίλιο.

Οικογένεια Crassulaceae

Umbilicus parviflorus

Πολυετές ριζωματώδες φυτό ή με κονδυλώδη ρίζα. Φύλλα σαρκώδη δισκοειδή, με μικρούς λοβούς και μίσχο. Βλαστός σαρκώδες με βοτριομορφή, κυλινδρική ταξιανθία. Άνθη μικρά, κίτρινωπά, πενταμερή στεφάνη κωδωνοειδής. Απαντάται σε σκιερές και υγρές θέσεις, σχεδόν πάντα πάνω σε βράχους και τοίχους. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο.

Umbilicus rupestris

Φυτό παρόμοιο με το προηγούμενο αλλά με ισχυρότερους βλαστούς φύλλα περισσότερο ασπιδοειδή - δισκοειδή. Άνθη σε κυλινδρικές ταξιανθίες γερμένα προς τα κάτω. Άνθηση ανοιξιάτικη και απαντάται σε βραχώδες και σκιερές ή υγρές θέσεις.

Sedum caespitosum

Φυτό μονοετές, γλυκόχρωμο. Φύλλα σαρκώδη, επαλλάσσοντα, γραμμοειδή και απλωτά. Άνθη σε κυματοειδείς ταξιανθίες ή μονόπλευρους βόρτες. Στεφάνη συνήθως με 4 πέταλα, ρόδινη με έντονο κεντρικό νεύρο. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο. Απαντάται στην ορεινή και ημιορεινή ζώνη.

Sedum litoreum

Μονοετές, λείο, με όρθιες διακλαδώσεις. Φύλλα επαλλάσσοντα, σπατουλοειδή και επίπεδα. Άνθη κίτρινα με πέταλα διπλάσια των σεπάλων. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο και απαντάται σε βραχώδεις θέσεις από την ορεινή ως την πεδινή ζώνη.

Sedum tristriatum

Πολυετές φυτό με ανεπτυγμένους, αδενώδεις βλαστούς. Φύλλα προμήκη, γλαυκοπράσινα. Ταξιανθία πυκνού βότρυ με έντονα κυρτές διακλαδώσεις. Άνθη ανοιχτορόδινα ή λευκά. Είδος ενδημικό της Ν. Ελλάδος. Ανθίζει το Μάιο - Ιούνιο και απαντάται κυρίως στην ορεινή ζώνη.

Οικογένεια Saxifragaceae

Saxifraga chrysosplenifolia

Πολυετές ποώδες φυτό. Φύλλα βάσης νεφροειδή, οδοντωτά, μακρόμισχα, σχηματίζοντα ρόδακα. Φύλλα βλαστών λίγα, μικρά και οδοντωτά, σχεδόν επιφυή. Άνθη σε αραιούς κορύμβους. Στεφάνη με πέντε λευκά πέταλα και κόκκινες στίξεις. Απαντάται σε βραχώδεις και υγρές θέσεις της ορεινής και ημιορεινής ζώνης. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο.

Saxifraga scardica

Πολυετές ποώδες φυτό με βλαστούς απλωτούς ή ανερχόμενους φύλλα μικρά και μυτερά, σκληρά και πυκνά δημιουργούν συμπαγείς μάζες. Άνθη πολλά μαζί στην κορυφή ανθοφόρων βλαστών. Πέταλα λευκά ή ρόδινα. Απαντάται σε βραχώδεις θέσεις της ορεινής ζώνης. Ανθίζει τον Ιούνιο - Αύγουστο.

Οικογένεια Juglandaceae

Juglans regia

Φυλλοβόλο, μεγάλο δέντρο, με πλατιά κόμη. Φύλλα σύνθετα πτεροσχιδή με ελλειπτικά φυλλάρια. Αρσενικά άνθη σε ίουλους ενώ τα θηλυκά βγαίνουν 2 και 5 μαζί. Ο καρπός είναι μεγάλη δρύπη, το γνωστό καρύδι. Απαντάνται παντού σαν καλλιεργούμενο είδος και κυρίως στην ορεινή και ημιορεινή ζώνη σαν αυτοφυές.

Οικογένεια Moraceae

Morus nigra

Μεγάλο φυλλοβόλο δέντρο, με φύλλα καρδιοειδή ή παλαμόλοβα, επαλλάσσοντα. Άνθηση σε πυκνές και κοντές σταχυόμορφες ταξιανθίες. Άνθη δίκλινα. Ο καρπός είναι σαρκώδες κυλινδρικό συγκάρπιο με μαύρο ή υπομελανίζον χρώμα. Το είδος *Morus alba* είναι πολύ παρόμοιο με το προηγούμενο αλλά κάνει λευκούς ή υπόλευκους καρπούς. Και τα δύο είδη απαντάνται μάλλον ως ημιαυτοφυή σε ορισμένες περιοχές του νομού.

Ficus carica

Φυλλοβόλο δέντρο με παλαμόλοβα μεγάλα φύλλα. Άνθη κλεισμένα σε σαρκώδεις δοχείο που αργότερα εξελίσσεται σε γλυκό καρπό, το γνωστό σύκο. Αν και υπάρχουν άριστες καλλιεργούμενες ποικιλίες απαντάται στην αυτοφυή του μορφή σε βραχώδεις και χέρσες εκτάσεις από την ορεινή ως την πεδινή ζώνη.

- *Humulus lupulus*

Φυτό αναρριχώμενο, δίοικο, πολυετές. Φύλλα αντίθετα, παλαμοσχιδή με οδοντωτούς λοβούς. Άνθη σε μασχαλιαίες ταξιανθίες φόβης για τα αρσενικά, με πενταμερές πρασινοπόρφυρο περιγόνιο. Θηλυκά άνθη σε κωνικές ταξιανθίες ανά 1 στις μασχάλες των βρακτίων φύλλων. Καρπός δρύπη.

Οικογένεια Fagaceae

Castanea sativa

Φυλλοβόλο δέντρο με επαλλάσσοντα ακέραια και πριονωτά φύλλα. Αρσενικοί ίουλοι όρθιοι με άνθη αποτελούμενα από εξαμερές περιγόνιο. Θηλυκά άνθη συνήθως ανά 3 σε κοινό κύπελλο. Καρπός μεγάλος αποτελούμενος από τα αγκαθωτά κύπελλα που περικλείει τα 2 και 3 κάστανα. Εκτός από καλλιεργούμενο απαντάται και σαν αυτοφυές στην ορεινή ζώνη.

Qercus robur

Μεγάλο φυλλοβόλο δέντρο με πλατιά κόμη. Φύλλα απλά, πτερόλοβα δερματώδη και λίγο σκληρά. Άνθη δίκλινα σε πυκνούς (αρσενικά) και αραιούς (θηλυκά) ίουλους. Καρπός ωοειδή κάρυο που στην βάση του περιβάλλεται από ρεπιδόμορφο κύπελλο το γνωστό βελανίδι. Τα βελανίδια φυτρώνουν ανά 1 ως 5 σε κοινό ποδίσκο. Κύπελλα με λείπια ωοειδή, μυτερά και χωρίς χνούδι. Απαντάται σε δασώδες θέσεις ή ανάμεσα σε βλάστηση της κατώτερης ημιορεινής ζώνης.

Qercus pubescens

Δέντρο μικρό και κάπως στρεβλό. Φύλλα με ποικίλους λοβούς και συχνά κάπως αιχμηρά άκρα. Σκληρά, δερματώδη και συνεστραμένα στα χείλη, με λίγο χνουδωτή την κάτω επιφάνεια. Χαρακτηριστικό τους που πέφτουν πολύ αργά. Βελανίδια ωοειδή με κύπελλο αποτελούμενο από επάλληλα λείπια, γκριζοπράσινα και χνουδωτά. Απαντάται στην κατώτερη ορεινή ζώνη.

Qercus ilex

Αειθαλές είδος βελανιδιάς που λόγω της αργής του ανάπτυξης απαντάται περισσότερο σαν θάμνος παρά σαν δέντρο. Φύλλα σκουροπράσινα, προμήκη, ελαφρώς ή καθόλου οδοντωτά και λίγο χνουδωτά στην κάτω επιφάνεια. Βελανίδια σχετικά μικρά σε μέγεθος με κύπελλο μικρό και λείπια στρωτά, επάλληλα και λεία. Είδος εξαιρετικής αντοχής στην ξηρασία και τη ζέστη. Απαντάται στις πλαγιές της ημιορεινής ζώνης.

Qercus coccifera

Αειθαλές θαμνώδες φυτό με μεγάλη ανάπτυξη. Φύλλα σκληρά, δερματώδη και γυαλιστερά. Με περιφερειακή και αγκαθωτή οδόντωση. Βελανίδια ωοειδή με λείπια κυπέλλου σκληρά ακανθώδη και κυρτά προς τα έξω. Πολύ κοινό είδος που απαντάται σε πετρώδεις και ξερές θέσεις στις πλαγίες μέσου και χαμηλού υψομέτρου.

Οικογένεια Ulmaceae

Ulmus campestris

Φυλλοβόλο δέντρο μετρίου μεγέθους. Φύλλα ωοειδή, μυτερά και πριονωτά. Χαρακτηριστικό του γένους η άνιση καρδιοειδής και λογχοειδής βάση των φύλλων. Πάνω επιφάνεια σκουροπράσινη, κάτω τριχωτή. Άνθη σε πλούσιες ταξιανθίες που βγαίνουν νωρίς την άνοιξη περιάνθιο κωδωνοειδές. Καρπός σαμάριο πεπιεσμένο και δισκοειδές, με ένα κεντρικό σπέρμα περιβαλλόμενο από απλωτή μεμβράνη. Η καρποφορία, που συνυπάρχει νωρίς την άνοιξη με τα πρώτα φύλλα του δέντρου, δίνει μια πολύ διακοσμητική όψη στο φυτό. Απαντάται σε εκτάσεις μέσου και χαμηλού υψομέτρου.

Ulmus glabra

Φυλλοβόλο δέντρο, παρόμοιο με το προηγούμενο και συνήθως πιο μικρό. Φύλλα ελλειπτικά βαθυπράσινα και χνουδωτά από κάτω. Άνθη και καρποί σε πλούσιες ανοιξιάτικες ταξιανθίες με λεπτούς μίσχους. Πτερύγιο καρπού με κυματιστή περιφέρεια. Απαντάται σε δασώδες δροσερές θέσεις της ορεινής ημιορεινής ζώνης.

Οικογένεια Betulaceae

Carpinus orientalis

Μεγάλος θάμνος με πλούσια βλάστηση που διατηρεί το φύλλωμά του ως την στιγμή της ανάπτυξης των νέων. Φύλλα ωοειδή, μυτερά πριονωτά και δερματώδη. Αρσενικά άνθη σε κρεμαστούς ίουλους, θηλυκά άνθη στις

Glaucium flavum

Quercus coccifera

μασχάλες ιουλόμορφων ταξιανθιών με ανεπτυγμένα βράκτια. Καρπός αχαίνιο καλυμμένο με βράκτια λέπια. Είδος κοινό στις δασώδες και θαμνώδες εκτάσεις της ημιορεινής και πεδινής ζώνης.

Οικογένεια Salicaceae

Salix alba

Δέντρο δίοικο, φυλλοβόλο. Κορμός κοντός και παχύς. Κλαδιά καστανοκόκκινα και ευλύγιστα. Φύλλα λογχοειδή επαλλάσσοντα γριζόλευκα και λίγο χνουδωτά. Άνθη μικρά χωρίς πέταλα και κάλυκα μόνο μ' ένα μικρό λέπι που σκεπάζει κάπως τους στήμονες στις αρσενικές και τις ωθήκες στις θηλυκές ιουλόμορφες ταξιανθίες. Ανθίζει νωρίς την άνοιξη και απαντάται στις όχθες ρυακιών και ποταμών.

Salix triandra

Μικρό φυλλοβόλο δέντρο με φουντωτή κόμη. Φύλλα λογχοειδή - γραμμοειδή, οδοντωτά που μοιάζουν με τις αμυγδαλιάς. Αρσενικά άνθη με τρεις στήμονες. Είδος κοινό σε παρόχθια εδάφη της μέσης και χαμηλότερης ζώνης.

Salix purpurea

Μικρό φυλλοβόλο δέντρο με κοκκινωπούς κλάδους. Φύλλα σχεδόν αντίθετα στενά και προμήκη με μικρή οδόντωση. Αρσενικοί ίουλοι αντίθετοι, θηλυκοί επαλλάσσοντες. Απαντάται στις όχθες ρυακιών και ποταμών και σε δροσερές θέσεις μέσου και χαμηλού υψομέτρου.

Populus alba

Φυλλοβόλα μεγάλα δέντρα με ισχυρές διακλαδώσεις, ανερχόμενες και φλοιό γκριζόλευκο. Φύλλα ωοειδή, παλαμόλοβα με οδοντωτή και κυματιστή περιφέρεια. Χρώμα σκουροπράσινο από πάνω και ασημόλευκο με χνούδι από κάτω. Άνθη μικρά πρασινωπά σε κρεμαστούς δίοικους ίουλους που βγαίνουν πριν τα φύλλα. Απαντάται κοντά σε υγρά και δροσερά εδάφη σ' όλη την Ελλάδα. Χρησιμοποιείται ευρέως στην αρχιτεκτονική τοπίου.

Populus tremula

Φυλλοβόλο δέντρο μετρίου μεγέθους με πλατιά κόμη. Φύλλα ωοειδή - δισκοειδή με μυτερό άκρο και μακρύ μίσχο. Οδοντωτή περιφέρεια, με πράσινη γυαλιστερή πάνω επιφάνεια και θαμπή ανοιχτοπράσινη την κάτω. Άνθη σε δίοικους κρεμαστούς ίουλους. Απαντάται στις δασώδεις εκτάσεις και τις δροσερές θέσεις της ημιορεινής κυρίως ζώνης.

Populus nigra

Μεγάλο φυλλοβόλο δέντρο με γκριζόλευκο κορμό και κόμη απλωτή ή πυραμιδοειδή (ποικιλία *italicus*). Φύλλα σχετικά μεγάλα ωοειδή - τριγωνικά με μυτερό άκρο. Άνθη σε κρεμαστούς ίουλους. Δέντρο κοινό σ' όλη την Ελλάδα. Απαντάται σε δροσερές θέσεις της ημιορεινής και πεδινής ζώνης.

Οικογένεια Leguminosae

Cercis siliquastrum

Μικρό φυλλοβόλο δέντρο. Φύλλα ακέραια, επαλλάσσοντα, λεία, δισκοειδή, με βάση καρδιοειδή. Άνθη ζυγόμορφα, πενταμερή, ρόδινα, που εμφανίζονται στους κλάδους του προηγούμενου έτους πριν τα φύλλα. Καρπός χέδρωπας καστανός και λείος. Ανθίζει το Μάρτιο - Απρίλιο και απαντάται στην ορεινή ημιορεινή και πεδινή ζώνη.

Ceratonia siliqua

Αειθαλές μικρό δέντρο με σύνθετα φύλλα και φυλλάρια ελλειπτικά αντωοειδή λεία και σκουρόχρωμα από πάνω. Άνθη δίοικα σε μικρούς βότρες, πρασινωπά και χωρίς πέταλα. Ανθίζει το φθινόπωρο και καρποφορεί στο τέλος του ερχόμενου καλοκαιριού. Απαντάται στην ημιορεινή και πεδινή ζώνη.

Calicotome villosa

Μικρός πυκνόκλαδος και αγκαθωτός θάμνος. Νέοι βλαστοί τριχωτοί όπως ο κάλυκας και η κάτω επιφάνεια των φύλλων. Άνθη κίτρινα ζυγόμορφα στις μασχάλες των φύλλων. Φύλλα μικρά με τρία ωοειδή φυλλάρια. Απαντάται σε

γυμνές και πετρώδεις θέσεις μέσου και χαμηλού υψομέτρου. Άνθηση το Μάρτιο - Απρίλιο.

Spartium junceum

Μεγάλοι θάμνοι με όρθιους κλάδους πράσινους και συνήθως γυμνούς, σπάνια φέρουν μικρά και λίγα φύλλα. Άνθη αρωματικά, μεγάλα, κίτρινα, σε πολυανθείς βότρες. Καρπός χέδρωπας στενόμακρος, με πολλά σπέρματα. Ανθίζει το Μάιο - Ιούνιο. Απαντάται στη ορεινή και ημιορεινή ζώνη.

Lupinus angustifolius

Μονοετές ποώδες φυτό με τριχωτούς βλαστούς και φύλλα. Φύλλα σύνθετα πτεροσχιδή, με ανώτερα φυλλάρια σφηνοειδή και κατώτερα ωοειδή. Άνθηση σε πολύανθο βότρυ στην κορυφή του βλαστού. Άνθη επαλλάσσοντα με στεφάνη γαλάζια, πεταλουδόμορφη. Ανθίζει το Μάρτιο - Απρίλιο και απαντάται στην ημιορεινή και πεδινή ζώνη.

Lupinus micranthus

Μονοετές ποώδες φυτό παρόμοιο με το προηγούμενο. Φύλλα σύνθετα και τριχωτά. Άνθη γαλάζια μικρότερα και κατώτερα επαλλάσσοντα τα ανώτερα σε σπονδύλους. Ανθίζει το Μάρτιο - Απρίλιο και απαντάται στην ημιορεινή και πεδινή ζώνη.

Vicia pinetorum

Ποώδες πολυετές φυτό με χνουδωτό βλαστό και φύλλα. Φύλλα σύνθετα με πολλά αντίθετα φυλλάρια και διακλαδισμένο άκρο. Άνθη πολλά σε μασχαλιαίους βότρες στεφάνη κιτρινωπή ζυγόμορφη. Απαντάται στην ορεινή και ημιορεινή ζώνη. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο. Είδος ενδημικό της Ν. Ελλάδας.

Vicia sativa

Μονοετές ποώδες φυτό με έρπον και αναρριχώμενο βλαστό. Φύλλα σύνθετα, λεπτά, με φυλλάρια σφηνοειδή και τριχοειδή έλικα στο άκρο. Άνθη λίγα στις μασχάλες των φύλλων. Στεφάνη με πέτασο βιολετή και πτέρυγες πορφύρες.

Salix purpurea

Spartium junceum

Χέδρωπας τριχωτός. Ανθίζει το Μάρτιο - Μάιο και απαντάται στην ημιορεινή και πεδινή ζώνη.

Lathyrus grandiflorus

Πολυετές ποώδες φυτό με αναρριχώμενους βλαστούς. Φύλλα συνήθως με ένα ζεύγος φυλλαρίων. Φυλλάρια ωοειδή - προμήκη με παράφυλλα γραμμοειδή. Έλικες τρισχιδείς. Άνθη μεγάλα λίγα σε βότρες μακρόμίσχους στην μασχάλη των φύλλων. Στεφάνη με ρόδινο πέτασο και πτέρυγες πορφύρες. Χέδρωπας επιμήκης και λείος. Απαντάται στην ημιορεινή και ορεινή ζώνη. Ανθίζει το Μάιο - Ιούνιο.

Lathyrus sphaericus

Μονοετές φυτό με έρπον και αναρριχώμενο βλαστό. Φύλλα με ένα ζεύγος γραμμοειδών φυλλαρίων και έλικα απλή. Άνθη ανά 1 στις μασχάλες των φύλλων. Στεφάνη πορτοκαλοκόκκινη. Χέδρωπας λείος. Ανθίζει το Μάρτιο - Απρίλιο και απαντάται σε χέρσες και καλλιεργούμενες εκτάσεις της ημιορεινής και πεδινής ζώνης.

Medicago arborea

Πολυετές θαμνώδες φυτό. Τρίφυλλα φύλλα με φυλλάρια ακέραια, ελαφρώς οδοντωτά στο άκρο. Άνθη κίτρινα σε μασχαλιαίους βότρες με ποδίσκο. Καρπός χέδρωπας περιελιγμένος σε σπείρα. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο και απαντάται σε βραχώδεις θέσεις χαμηλού υψομέτρου.

Medicago marina

Πολυετές ποώδες φυτό με βλαστούς κατακείμενους και τριχωτούς, τρίφυλλα επαλλάσσοντα φύλλα με φυλλάρια σφηνοειδή οδοντωτά. Άνθη κίτρινα, σε κεφαλόμορφους βότρες. Χέδρωπας χνουδωτός σπειροειδής με μικρά αγκάθια. Ανθίζει τον Απρίλιο - Ιούνιο και απαντάται σε αμμώδεις, παραθαλάσσιες θέσεις.

Το γένος περιλαμβάνει και αρκετά άλλα είδη φυτών που απαντώνται στη χώρα και ενδέχεται να έχουν καλλωπιστική και φυτευτική χρήση.

Lotus parvifolius

Φυτό ποώδες, μονοετές και τριχωτό. Φύλλα σύνθετα με πέντε φυλλάρια, αντωειδή ή λογχοειδή. Άνθη με στεφάνη κίτρινη σε κεφαλλόμορφες ταξιανθίες. Χέδρωπας ευθύς και μικρός. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο απαντάται σε αμμώδεις παραθαλάσσιες θέσεις.

Lotus halophilus

Χνουδωτό μονοετές φυτό με αντωειδή φυλλάρια. Άνθη κίτρινα σε μικρές ταξιανθίες. Ανθίζει το Μάρτιο - Μάιο και απαντάται σε αμμώδη παραθαλάσσια εδάφη.

Trifolium repens

Πολυετές έρπον φυτό με πυκνούς και ριζοβολούντες βλαστούς. Φύλλα με τρία πλατειά αντικαρδιοειδή φυλλάρια και κοινό μακρύ μίσχο. Άνθη ανοιχτορόδινα ή υπόλευκα σε κεφαλιόμορφες ταξιανθίες. Καρπός χέδρωπας, ίσος ή μακρύτερος σε μέγεθος με τον κάλυκα. Απαντάται κυρίως στην ορεινή και ημιορεινή ζώνη και ανθίζει τον Μάιο - Ιούνιο.

Trifolium uniflorum

Πολυετή έρπον φυτό με ρομβοειδή ή αντωειδή φυλλάρια. Άνθη πορφυρά ή λευκορόδινα που βγαίνουν λίγα μαζί σ' ένα ποδίσκο. Ανθίζει το Μάρτιο - Μάιο και απαντάται σε πετρώδεις και άγονες θέσεις της ημιορεινής και πεδινής ζώνης. Φυσικά το γένος περιλαμβάνει αρκετά ακόμη είδη, έρποντα και ορθοφυή, μονοετή και πολυετή, που δίνουν πλούσια βλάστηση και πολύ καλούς χλοοτάπητες.

Οικογένεια Nymphaeaceae

Nymphaea alba

Υδρόβιο πολυετές και ριζωματώδες φυτό. Φύλλα μεγάλα δισκοειδή με καρδιοειδή βάση, επιπλέοντα με μακρύ μίσχο και κοκκινωπή κάτω επιφάνεια. Άνθη αρωματικά, λευκά, επιπλέοντα με πολλά πέταλα και πολυάριθμους

στήμονες. Ανθίζει τον Ιούνιο - Σεπτέμβριο και απαντάται σε κατακλυσμένες επιφάνειες.

Οικογένεια Ranunculaceae

Nigella damascena

Φυτό μονοετές, διακλαδισμένο από την βάση. Φύλλα δις ή τρις πτερόλοβα με στενούς λοβούς. Άνθη με 5 μεγάλα χρωματιστά πεταλόμορφα σέπαλα και 5-10 μικρά χοανοειδή πέταλα. Στήμονες πολλοί. Άνθη με υπάνθια φύλλα περίπου όμοια με του βλαστού. Καρπός με 5-10 καρπίδια ενωμένα στην βάση τους με ράμφος στο άκρο και πολλά σπέρματα στο εσωτερικό τους. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο και απαντάται σε χέρσες εκτάσεις την ημιορεινής και πεδινής ζώνης.

Anemone coronaria

Φυτό ποώδες με πολυετή ρίζωμα. Φύλλα βάσης τρίλοβα, με λοβούς πτερόλοβους, σχηματίζοντα ρόδακα στην βάση του φυτού. Φύλλα υπάνθιου σπονδύλου επιφυή μικρά και βαθιά χωρισμένα σε λοβούς. Άνθη χωρίς πέταλα άλλα με σέπαλα μεγάλα χρωματιστά ποικίλου χρώματος και πολλούς μαύρους ανθήρες στο κέντρο τους. Ανθίζει τον Ιανουάριο - Απρίλιο και απαντάται σε χέρσες εκτάσεις μέσου και χαμηλού υψομέτρου.

Anemone pavolina

Φυτό παρόμοιο με το προηγούμενο αλλά με φύλλα πιο παλαμόλοβα και λιγότερο κατεσχησμένα. Φύλλα υπάνθιου σπονδύλου ακέραια, λογχοειδή ή τριοδοντωτά. Σέπαλα πορφυρά και ροδόχρωμα, περισσότερα και ελαφρώς διαφέρουσα στη μορφή τους από το προηγούμενο είδος. Ανθίζει Μάρτιο - Απρίλιο και απαντώνται στην κατώτερη ορεινή και ημιορεινή ζώνη.

Anemone blanda

Είδος με φύλλα παλαμοσχιδή και βαθιούς οδοντωτούς λοβούς. Υπάνθια φύλλα επίσης παλαμοσχιδή. Άνθη με πολλά, στενά και επιμήκη, ιώδες, ρόδινα

Vicia pinetorum

Anemone pavonina

ή λευκά πέταλα. Ανθίζει τον Μάρτιο - Ιούνιο και απαντάται κυρίως στην ορεινή ζώνη.

Consolida ambigua

Φυτό μονοετές με υψηλό βλαστό. Φύλλα βάσης παλαμόλοβα με λοβούς προμήκεις. Φύλλα βλαστού με λοβούς γραμμοειδείς. Άνθη με 5 σέπαλα βιολετιά το ανώτερο καταλήγει σε πλήκτρο. Πέταλα 2 πολύ μικρότερα. Εμφανίζονται σε πυκνή βοτρυόμορφη ταξιανθία. Απαντάται σε αγρούς και χέρσες εκτάσεις μέσου και χαμηλού υψομέτρου. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο.

Ranunculus velutinus

Πολυετές τριχωτό φυτό με όρθιους βλαστούς. Φύλλα πλατιά ωοειδή στην περιφέρεια με λοβούς σφηνοειδείς, τρίλοβους και οδοντωτούς. Φύλλα βλαστού μικρά και γραμμοειδή. Άνθη πολλά στις κορυφές των βλαστών. Πέταλα μεγάλα, κίτρινα συνήθως 5, εύπτωτα και γυαλιστερά. Καρποί αχαίνια πεπιεσμένα και λίγο φουσκωτά, εμφανιζόμενα σε σφαιρικά κεφάλια. Ανθίζει το Μάιο - Ιούνιο και απαντάται σε υγρές θέσεις της ορεινής ζώνης.

Ranunculus arvensis

Μονοετές χνουδωτό φυτό. Φύλλα βάσης απλά, δισκοειδή με οδοντωτή περιφέρεια. Ανώτερα φύλλα με λοβούς χωρισμένους σε γραμμοειδή λοβίδια. Άνθη σχετικά μικρά, πρασινοκίτρινα με 5 πέταλα. Καρποί αχαίνια σε σφαιρικές ταξιανθίες. Ανθίζει το Μάρτιο - Απρίλιο και απαντάται στην ημιορεινή και πεδινή ζώνη.

Ranunculus spruneranus

Πολυετές τριχωτό και πολύκλαδο φυτό, με κονδυλόμορφο ρίζωμα. Φύλλα βάσης με δισκοειδή περιφέρεια και τρεις λοβούς, χωρισμένους σε στρογγυλωπά λοβίδια. Άνθη μικρά κίτρινα ανά 1 στο άκρο μακριού ποδίσκου. Ανθηση πλούσια τον Απρίλιο - Μάιο. Απαντάται στην ορεινή και ημιορεινή ζώνη.

Ranunculus ficaria

Πολυετές ισχυρό και νανώδες φυτό. Φύλλα με μακρύ μίσχο σχηματίζοντα ροζάτα. Έλασμα ωοειδές, με καρδιοειδή βάση και οδοντωτή περιφέρεια. Βλαστοί κοντοί, φέροντες μεγάλα άνθη με ωοειδή, κίτρινα πέταλα, συνήθως οκτώ. Απαντάται σε υγρές και συχνά παρόχθιες θέσεις της ημιορεινής και πεδινής ζώνης. Ανθίζει το Φεβρουάριο - Απρίλιο.

Ranunculus aquatilis

Πολυετές υδροχαρές είδος. Αναπτύσσεται μέσα στο νερό κάνοντας μακριούς ευλύγιστους βλαστούς και φύλλα επιπλέοντα ή βυθισμένα. Επιπλέοντα φύλλα, στο ανώτερο μέρος του βλαστού, δισκοειδή με οδοντωτή περιφέρεια, βυθισμένα φύλλα στο κατώτερο τμήμα του βλαστού, χωρισμένα σε πολλούς γραμμοειδής, νηματοειδείς λοβούς. Άνθη σε ανορθωμένους ποδίσκους, με λευκό πενταμερές περιγώνιο και κίτρινους στήμονες. Καρπός μικρό σφαιρικό κεφάλιο με πολλά πεπιεσμένα αχάινια. Ανθίζει τον Απρίλιο - Ιούλιο. Απαντάται σε τέλματα ή αβαθή νερά του μέσου και χαμηλού υψομέτρου.

Ranunculus trichopyllus

Είδος παρόμοιο με το προηγούμενο αλλά όλα τα φύλλα του έχουν μακριούς τριχοειδείς λοβούς και επιπλέον είναι κάπως πιο ανεπτυγμένα. Άνθη μικρά με λευκά σέπαλα και κίτρινο κέντρο. Απαντάται σε υγρές κατακλυσμένες θέσεις κυρίως του χαμηλού υψομέτρου. Ανθίζει τον Ιούλιο - Οκτώβριο.

Caltha palustris

Πολυετές ποώδες και σαρκώδες φυτό. Βλαστός ανορθωμένος κοίλος εσωτερικά και λείος. Φύλλα απλά, οδοντωτά με καρδιοειδή βάση. Τα ανώτερα είναι επιφυή, ενώ τα κατώτερα έμμισχα. Άνθη μεμονωμένα, μεγάλα στα άκρα των βλαστών με χρυσοκίτρινα σέπαλα και πολυάριθμους στήμονες. Καρπός, αποτελούμενος από 5-10 θύλακες σε σπονδυλωτή διάταξη μ' ένα κοντό ράμφος στο άκρο. Ανθίζει αργά την άνοιξη και απαντάται σε υγρές παρόχθιες θέσεις.

Οικογένεια Polygonaceae

Polygonum maritimum

Πολυετές ποώδες φυτό με ξυλώδη βάση. Βλαστοί χοντροί, απλωτοί, διακλαδισμένοι. Φύλλα μικρά, επαλλάσσοντα, ελλειπτικά και γλαυκοπράσινα. Άνθη μικρά ανά 1 και στους μικρούς μασχαλιαίους βότρες. Στεφάνη ρόδινη ή υπόλευκη. Ανθίζει τον Απρίλιο - Οκτώβριο και απαντάται σε αμμώδεις παραθαλάσσιες θέσεις.

Polygonum sulcifolium

Πολυετές φυτό με έρποντες απλωτούς βλαστούς, διακλαδισμένους και λίγο ανερχόμενους στα άκρα. Φύλλα μικρά γραμμοειδή - λογχοειδή σε επάλληλη διάταξη. Άνθη ρόδινα σε μακριούς και αραιούς στάχεις. Απαντάται σε υγρές και δροσερές κυρίως θέσεις της ημιορεινής και πεδινής ζώνης.

Οικογένεια Caryophyllaceae

Cerastium illyricum

Μονοετές ποώδες φυτό με πυκνό τρίχωμα. Βλαστοί όρθιοι και διακλαδισμένοι. Φύλλα επιμήκη σπατουλοειδή. Άνθη λευκά με σέπαλα μακρύτερα από τα πέταλα. Πέταλα 5, συνήθως έντονα δίλοβα στο άκρο. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο και απαντάται κυρίως στην παραλιακή ζώνη.

Cerastium candissimum

Πολυετές ποώδες φυτό με πολλούς και πυκνούς όρθιους βλαστούς, σκεπασμένους με χνούδι και γκριζοπράσινο χρώμα. Τα κατώτερα φύλλα είναι προμήκη σπατουλοειδή, ενώ τα ανώτερα λογχοειδή - γραμμοειδή. Άνθη μεγάλα, στο άκρο διχοτόμων βλαστών, με πέταλα μεγαλύτερα των σεπάλων, διχότομα και λευκά. Απαντάται στην ορεινή και ημιορεινή ζώνη και ανθίζει το Μάιο - Ιούλιο.

Silene vulgaris s.sp. mangustifolia

Πολυετές, λείο και γλαυκοπράσινο φυτό. Φύλλα στενά, γραμμοειδή. Άνθη σε αραιά διχάσια, ρόδινα ή πρασινωπά. Σέπαλα ενωμένα, σχηματίζοντα φουσκωτό σωληνοειδή κάλυκα. Πέταλα ελεύθερα και δισχιδή. Είδος κοινό στην ημιορεινή και πεδινή ζώνη. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο.

Το γένος *silene* περιλαμβάνει πολλά πολυετή κι μονοετή είδη με ποικίλες μορφές και χρώμα. Απαντάται σε όλα τα εδάφη της ορεινής και πεδινής ζώνης και αρκετά από αυτά είναι ενδημικά της Ελλάδας.

Dianthus biflorus

Μονοετές φυτό με όρθιους βλαστούς, που στο άκρο φέρουν συνήθως δύο άνθη. Φύλλα στενά γραμμοειδή. Άνθη με σωληνοειδή κάλυκα σκεπαζόμενο με λέπια. Πέταλα πέντε κόκκινα, οδοντωτά, με κιτρινωπή την κάτω επιφάνεια. Ανθίζει τον Ιούνιο - Αύγουστο και απαντάται σε χέρσες εκτάσεις της ορεινής και ημιορεινής ζώνης.

Dianthus arboreus

Μικρός θάμνος με πλούσια βλάστηση και ανορθωμένους βλαστούς. Φύλλα γραμμοειδή, με στρογγυλεμένο άκρο, σαρκώδη και γλαυκοπράσινα. Άνθη αρωματικά, πολυάριθμα, στο άκρο ανθοφόρων βλαστών. Πέταλα ρόδινα και οδοντωτά. Κάλυκας οβελοειδής με αντωειδή, μυτερά, υποκαλύκια λέπια. Ανθίζει τον Απρίλιο - Ιούνιο και απαντάται στην ορεινή και ημιορεινή ζώνη.

Οικογένεια Ericaceae

Erica arborea

Αειθαλής, μικρός θάμνος, με όρθιες διακλαδώσεις. Φύλλα γραμμοειδή, συνήθως ανά 4 σε σπονδύλους. Άνθη μικρά, σε πυκνές, επάκριες ή μασχαλιαίες, σταχυόμορφες ταξιανθίες. Στεφάνη λευκή, κυλινδρική - κωδωνοειδής ή σχεδόν σφαιρική με 4 λοβούς στο άνοιγμα. Ανθίζει την άνοιξη. Είδος κοινό σε βραχώδεις και αμμώδεις εκτάσεις του μέσου και χαμηλού υψομέτρου.

Ranunculus trichophyllus

Erica arborea

Erica verticulata

Είδος παρόμοιο με το προηγούμενο, αλλά με μικρότερη ανάπτυξη, άνθη ρόδινα και φθινοπωρινά. Απαντάται σε πετρώδεις και θαμνώδεις θέσεις της ημιορεινής ζώνης.

Arbutus undeo

Αειθαλές θαμνώδες φυτό με μεγάλη ανάπτυξη. Φύλλα επαλλάσσοντα, ακέραια, προμήκη με σφηνοειδή βάση. Η πάνω επιφάνειά τους είναι λεία και σκουροπράσινη. Άνθη σε πυκνές ακραίες βοτρυόμορφες ταξιανθίες. Στεφάνη λευκή ή υπόλευκη κωδωνοειδείς με πέντε λοβούς στο χείλος. Καρπός σαρκώδης, κοκκινωπή δρύπη, τα γνωστά κούμαρα. Ανθίζει το φθινόπωρο και η ανθοφορία ακολουθείται από την ωρίμανση των καρπών του προηγούμενου έτους. Απαντάται σε βραχώδεις και θαμνώδεις θέσεις του μέσου και χαμηλού υψομέτρου.

Θα ήταν σίγουρα παράλειψη να μην αναφερθούν μερικά από ξενόφερτα φυτά που ήρθαν μόλις του τελευταίου αιώνος στην χώρα μας, αλλά έχουν γίνει πλέον αναπόσπαστο μέρος του ελληνικού τοπίου σε πολλά, κυρίως θερμά και νοτιότερα μέρη του τόπου μας.

Από τα πλέον συνηθισμένα είναι: ο Αθάνατος (***Agave americana***), ο ευκάλυπτος (***Eucalyptus globulus***), η φραγκοσυκιά (***Opuntia ficus indica***) και η κίτρινη μιμόζα (***Acucia dealbata***). Ακόμη, σαν ημιαυτοφυή κυρίως είναι εξίσου γνωστό η αγριοπασχαλιά (***Melia azedarach***), το βρωμόδεντρο (***Ailanthus altissima***), η τζιτζιφιά (***Eleagnus angustifolius***) και ο φίκος (***Ficus elastica***).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΦΥΤΕΥΣΗΣ
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το τοπίο και η ανθρώπινη δραστηριότητα

Είναι σχεδόν βέβαιο πως η πρώτη μορφή κήπου αναπτύχθηκε από την άμεση ανάγκη του ανθρώπου να διατηρήσει την προϋπάρχουσα επικοινωνία του με το φυσικό περιβάλλον. Είναι ακριβώς η ανάγκη για ψυχική ξεκούραση, ομορφιά και ποιότητα ζωής, που οδηγούν στην δημιουργία αισθητικά κατάλληλων χώρων στο περιβάλλον που ζούμε. Οι χώροι πρασίνου έχουν σήμερα μεγάλη σημασία στους σύγχρονους πυκνούς οικιστικούς σχηματισμούς, λόγω των ευνοϊκών συνθηκών που εξασφαλίζουν σ' αυτούς.

Τα ιδιαίτερα και σημαντικά προβλήματα των μεγαλουπόλεων κατέστησαν τον τελευταίο αιώνα την Αρχιτεκτονική τοπίου ως επιστήμη και τέχνη, η οποία δεν περιορίζεται μόνο σε κήπους και πάρκα, αλλά επιχειρεί μια πιο ευαίσθητη προσέγγιση των αστικών και περιαστικών χώρων στα πλαίσια των κοινωνικών αναγκών. Ο σχεδιασμός τοπίου μέσα στην μακρόχρονη ιστορική του πορεία επηρεάστηκε και κατευθύνθηκε από τις εκάστοτε συνθήκες, δημιουργώντας διάφορα πρότυπα που επιβλήθηκαν ή ακολουθήθηκαν κατά καιρούς. Σήμερα επικρατεί ένας κοινός ανανεωτικός άνεμος σ' όλους τους κλάδους σχεδιασμού του χώρου. Η νέα τάση αντιμετωπίζει μ' ευαισθησία τη κοινή γνώμη, δίνοντας έμφαση στην διεκδίκηση των πολιτών για υπαίθριους χώρους ζωής, πιο ευχάριστους και κοντινούς. Αυτό θα επιτρέψει την άσκηση του δικαιώματος για βιώματα, απόλαυση και δημοκρατική χρήση των ελεύθερων χωρών μέσα από την μετακίνηση, τις υπαίθριες δραστηριότητες και την καθημερινή ζωή. Έτσι οι πόλεις αποκτούν νέο πρόσωπο χωρίς να χάνουν τα δεσμά τους με την ιστορία, το φυσικό περιβάλλον, τις τοπικές ιδιαιτερότητες, αλλά και τους σύγχρονους τρόπους ζωής.

Οι σύγχρονοι αστικοί χώροι αν και είναι κυρίως αποτέλεσμα οικονομικών δραστηριοτήτων, κοινωνικών δομών και πολιτισμικών συνθηκών, είναι χώροι δυναμικοί που εξυπηρετούν και επηρεάζουν την δραστηριότητα του ανθρώπου. Οι ελεύθεροι συλλογικοί και πράσινοι χώροι είναι μέσα στο αστικό περιβάλλον απαραίτητοι και καθοριστικοί στην ανάπτυξη και κοινωνική εξέλιξη των πόλεων και δεν πρέπει να αποτελούν υποπροϊόντα άλλων

δραστηριοτήτων. Αυτοί οι χώροι μπορούν να φιλοξενήσουν διάφορες κοινωνικές δραστηριότητες, με την ενεργητική συμμετοχή των ατόμων. Είναι χώροι ξεκούρασης και επικοινωνίας, με διαφορετικά ερεθίσματα από εκείνα των πολυθόρυβων αυτοκινητοκρατούμενων πόλεων. Επιτρέπουν την αίσθηση του ευρύτερου περιβάλλοντος και προσφέρουν τη δυνατότητα επαφής με στοιχεία της φύσης. Επιπλέον συμβάλλουν στην εξυγίανση του αστικού περιβάλλοντος και είναι χώροι ζωής σε μια σύγχρονη κοινωνία, με δυνατότητα εξέλιξης μέσα στο χρόνο.

Ο κήπος και ο χαρακτήρας του

Ο κήπος, που είναι ο μικρότερος ιδιωτικός χώρος ενός ευρύτερου φυσικού τοπίου, εκφράζει σήμερα την τάση να βρει την ταυτότητα του μέσα στην τοποθεσία όπου ανήκει.

Η έμφαση στο χαρακτήρα, το πολιτισμό και το ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον του τόπου, οδηγούν στην ανάπτυξη μιας τοπιακής κουλτούρας που συνδυάζει το τοπίο με την ευχαρίστηση και την ομορφιά. Η χρήση ποικίλου και μεγάλου αριθμού φυτών σε μια τοποθεσία δεν είναι απαγορευτική. Όμως μια μέση λύση στην επιλογή φυτευτικού υλικού, με έμφαση στα ιθαγενή είδη δημιουργεί την αρμονική σύνδεση του μικρού κήπου με το ευρύτερο εξοχικό τοπίο που τον περιβάλλει.

Ο κήπος δεν πρέπει ν' αντιμετωπίζεται σαν χώρος που μας διαχωρίζει και μας προστατεύει από το περιβάλλον, αλλά μάλλον σαν μια σύνδεση μαζί του. Η δημιουργία ενός κήπου είναι μια σύνθετη δημιουργική έκφραση μέσα στον χώρο. Έτσι ο σχεδιασμός δεν πρέπει να στηρίζεται μόνο στην οπτική απόλαυση του χώρου, αλλά και στην λειτουργικότητα για τις διάφορες δραστηριότητες που αναπτύσσονται σ' αυτόν. Φυσικά ο σχεδιασμός επηρεάζεται επίσης από τις ιδιαίτερες ανάγκες και επιθυμίες, επιβάλλοντας έτσι διαφορετική αντιμετώπιση και χαρακτήρα στον κάθε χώρο.

Γενικά όμως ο κήπος μπορεί να είναι ένας χώρος που προσφέρει ηρεμία, απόλαυση και δυνατότητες για υπαίθριες δραστηριότητες.

Η φύση του εδάφους, η έκθεση του χώρου και το ιδιαίτερο κλίμα του τόπου είναι μερικοί από τους φυσικούς παράγοντες που επίσης θα επηρεάσουν την μορφή ενός κήπου. Το ιδιαίτερα ευνοϊκό μεσογειακό κλίμα της χώρας μας προσφέρει μεγάλη δυνατότητα δημιουργίας κήπων ποικίλου χαρακτήρα.

Ένας Βραχόκηπος

Στους περισσότερους ανθρώπους η λέξη βραχόκηπος φέρνει στον νου μια εικόνα ενός όγκου με πέτρες και ξερολιθιές, που κυριαρχεί σε κάτσιο σημείο του κήπου και συνήθως συνίσταται από κάκτους και παχύφυτα. Στην φύση όμως εικόνες "βραχόκηπου" με ποικιλία μορφών και φυτών θα συναντήσουμε από την αλπική ζώνη ως τις αμμώδεις παραλίες.

Εκτός της προσωπικής μας επιθυμίας, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που καθιστούν συχνά τον βραχόκηπο σαν υποχρεωτική, λύση στην δημιουργία ενός κήπου. Μερικές κατηγορίες εδαφών, οι υπάρχουσες πέτρες, η φυσική διάβρωση του χώρου και το έντονα κεκλιμένο επίπεδο, οδηγούν με φυσικό τρόπο τον σχεδιαστή τοπίου σε ρυθμίσεις του χώρου που ευνοούν την όψη ενός βραχόκηπου.

Σχετικά με τον κήπο του παραδείγματος, η φυσική κλίση του οικοπέδου και οι υπάρχουσες πέτρες, έπαιξαν εξαρχής σημαντικό ρόλο. Καθοριστικός όμως υπήρξε ο παράγοντας της μικρής τροφοδοσίας του χώρου με νερό. Όλος ο κήπος έχει διαμορφωθεί σε διάφορα επίπεδα που κατηφορίζουν από τον λαχανόκηπο και καταλήγουν στο χώρο της αποθήκης - εργαστηρίου. Έχουν διατηρηθεί δύο φυσικές κλίσεις που βελτιώθηκαν με την στρωμάτωση πέτρας σε ζώνες κατά τις ισοϋψείς καμπύλες. Η πλακόστρωση, το χαλίκι και το κεκλιμένο έδαφος καταλαμβάνουν τη μεγαλύτερη επιφάνεια του χώρου σ σχέση με την φύτευση. Στο τελευταίο επίπεδο οδηγούμενοι "νοητικά" προς μια πιο γόνιμη περιοχή, έχει εγκατασταθεί χλοοτάπητας και άγριο γρασίδι για την χρήση του ως χώρος παιχνιδιού.

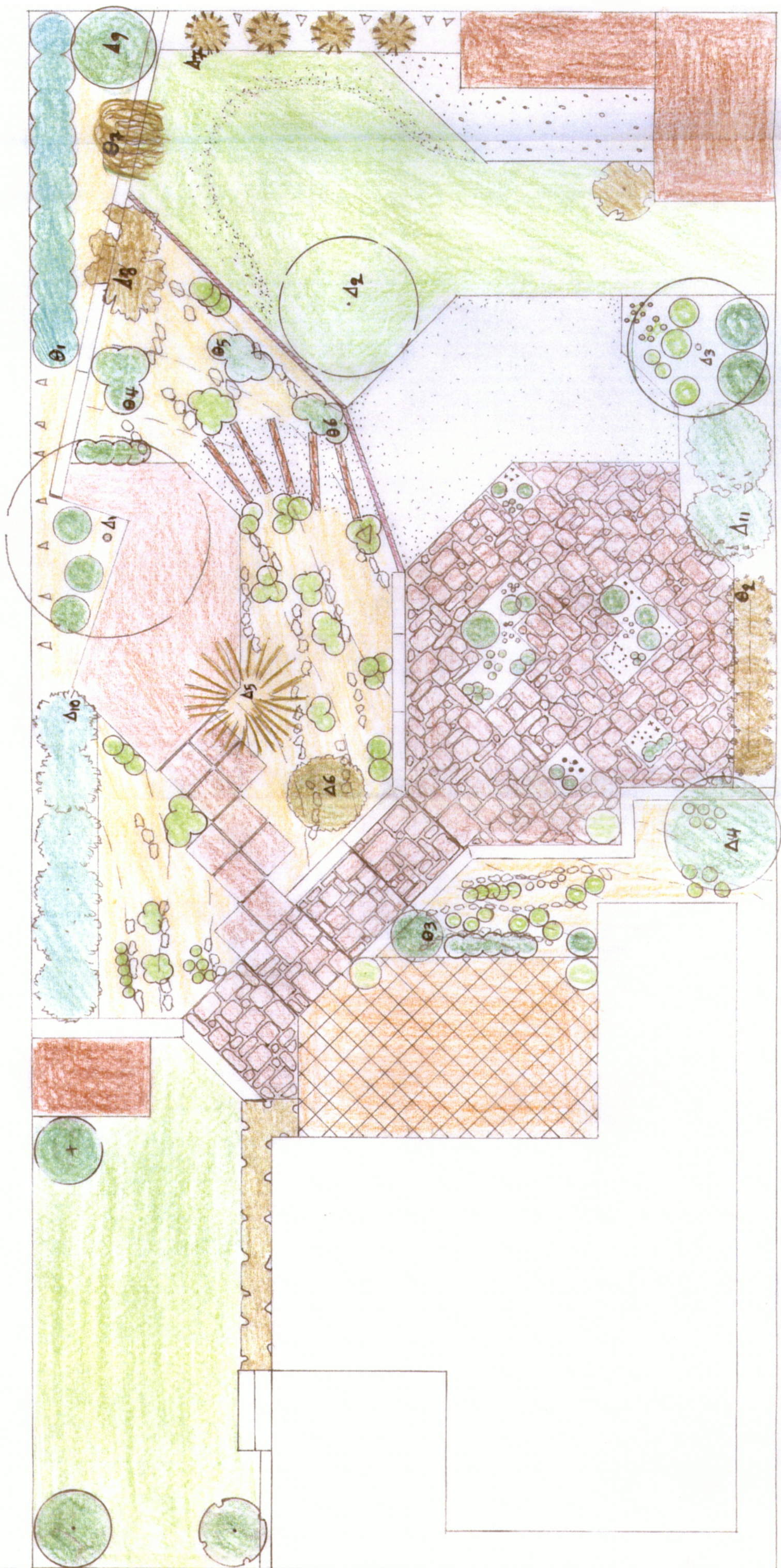
Η φύτευση κυριαρχείται από την μεγάλη βελανιδιά στον χώρο του καθιστικού όπου οδηγείται κανείς για ξεκούραση στην σκιά της. Την περίφραξη δημιουργούν θάμνοι και μικρότερα δέντρα που αντέχουν σε ξηρά και ασβεστολιθικά εδάφη όπως είναι το σφενδάμι, ο κύτισος, η μυρτιά, η συκιά, η δάφνη κ.α. Αυτή συμπληρώνεται από αναρριχώμενα όπως το γιασεμί, το αγιόκλημα και ο κισσός.

Ο χώρος των αναβαθμίδων φιλοξενεί πολυετή φρυγανώδη και ποώδη φυτά, που στην πλειοψηφία τους είναι αρωματικά και αυτοφύονται στις

πλαγιές των βουνών. Αυτό εξασφαλίζει την σίγουρη εγκατάσταση και τις ελάχιστες δυνατές φροντίδες του χώρου. Τέτοια φυτά είναι η ασφάκα, η λαδανιά, το θυμάρι, η ρίγανη και πολλά ακόμη φαρμακευτικά και αρωματικά βότανα από τα οποία πολύ πλούσιες είναι οι πλαγιές των Ελληνικών βουνών. Κοντά σ' αυτά και σαν εποχιακά φυτεύονται μερικά συμπληρωματικά φυτά που αγαπούν τον ήλιο και ευδοκιμούν σε ρηχό έδαφος, όπως το βερμάσκο και η σάλβια.

ΤΥΠΙΚΑ ΦΥΤΑ

Δ1	<i>Quercus robur</i>	Ρουπακοβελανίδα
Δ2	<i>Pistacia terebinthus</i>	Αγριοτσικουδιά
Δ3	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Ακακία
Δ4	<i>Cercis siliquastrum</i>	Κουτσουπά
Δ5	<i>Pinus halepensis</i>	Πεύκη ή χαλέπιος
Δ6	<i>Olea europaea</i>	Ελιά
Δ7	<i>Cupressus sempervirens</i>	Κυπαρίσσι
Δ8	<i>Ficus carica</i>	Συκιά
Δ9	<i>Pyrus amygdaliformis</i>	Γκορτσιά
Δ10	<i>Acer sempervirens</i>	Σφενδάμι το κρητικό
Δ11	<i>Corylus colurna</i>	Αγριοφουντουκιά
Θ1	<i>Cytisus monspessulanus</i>	Κύπισος
Θ2	<i>Myrtus communis</i>	Μυρτιά
Θ3	<i>Cotoneaster horizontalis</i>	Κυδωνίαστρο
Θ4	<i>Crataegus monogyna</i>	Κράτεγος
Θ5	<i>Cistus incanus</i>	Λαδανιά
Θ6	<i>Phlomis fruticosa</i>	Ασφάκα
Θ7	<i>Ephedra fragillis</i>	Πολικόρμπι

Fritillaria graeca

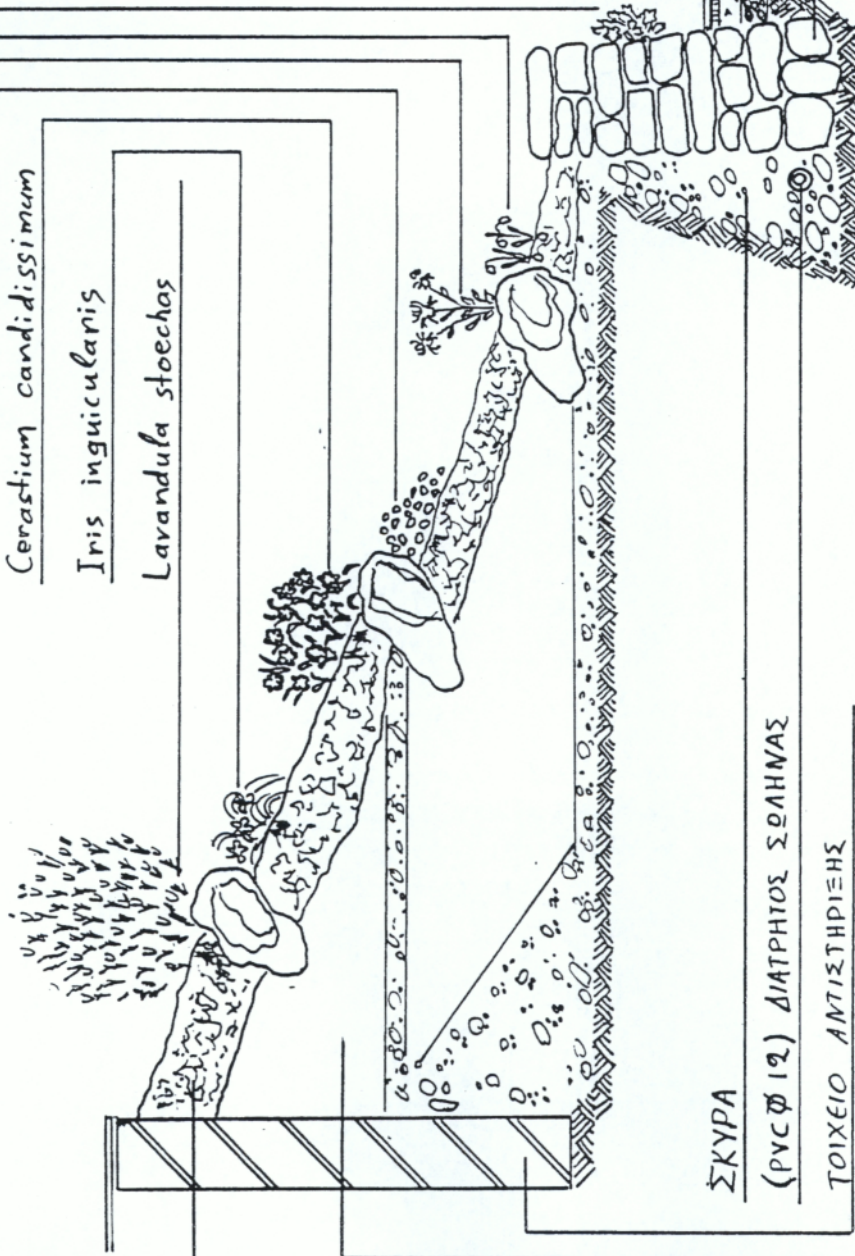
Centaurea spinosa

Convolvulus althaeoides

Cerastium candidissimum

Iris inguicularis

Lavandula stoechas

ΠΕΤΡΕΣ ΛΑΤΟΜΕΙΟΥ ΣΕ ΟΡΙΖ. ΣΤΡΩΣΕΙΣ

ΠΑΤΗΜΕΝΟ ΧΩΜΑ

ΧΑΛΙΚΟΣΤΡΩΣΗ

ΑΟΠΛΟ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑ

ΤΣΙΜΕΝΤΟΚΟΝΙΑ

ΠΛΑΚΟΣΤΡΩΣΗ

ΣΚΥΡΑ

(ΠΥΛΩΨ 12) ΔΙΑΤΡΗΤΟΣ ΣΩΛΗΝΑΣ

ΤΟΙΧΕΙΟ ΑΝΤΙΣΤΗΡΙΞΗΣ

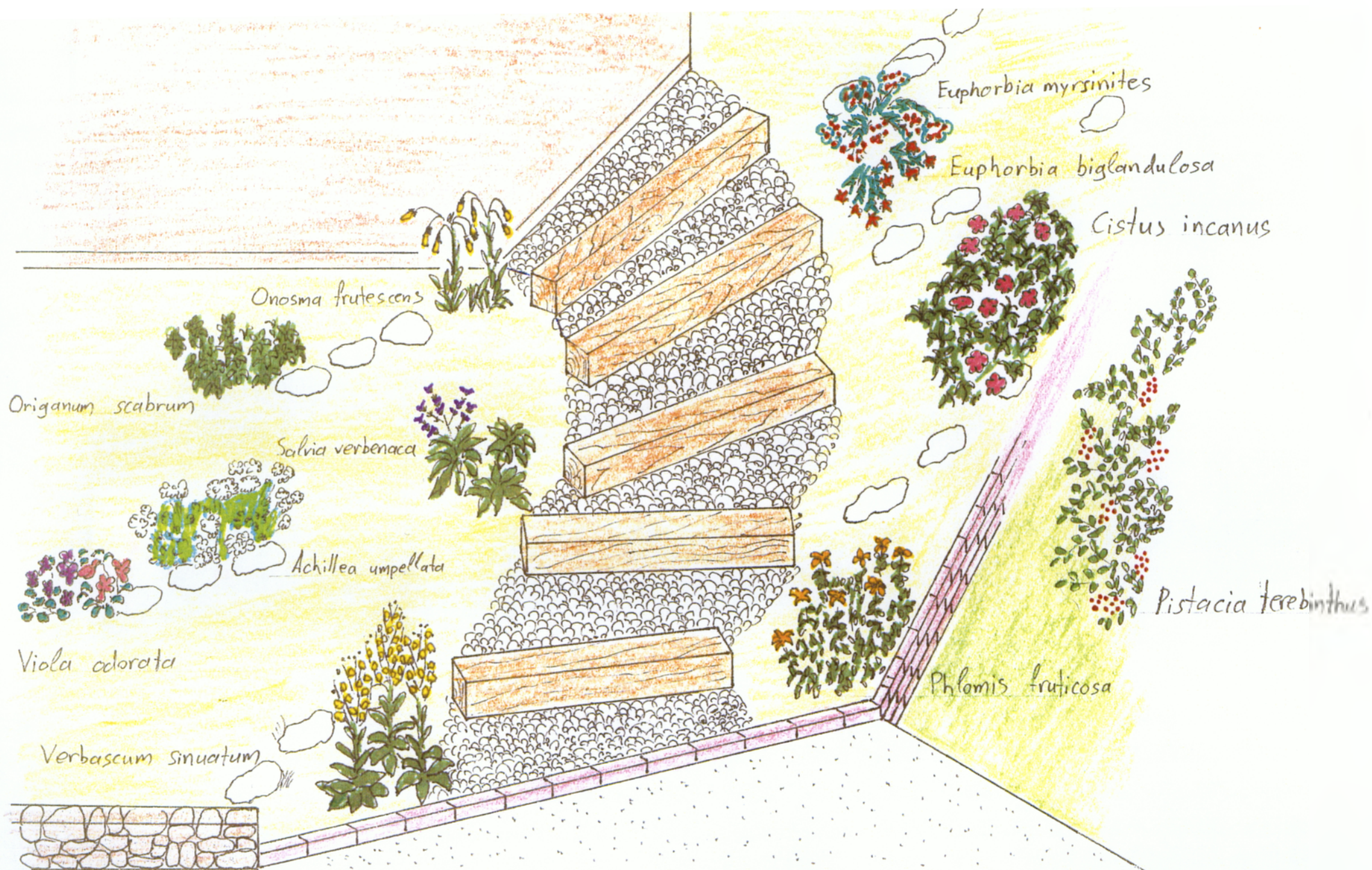
ΦΥΣΙΚΟ ΕΛΑΦΟΣ

ΜΕΙΓΜΑ ΕΛΑΦΟΥΣ ΓΙΑ ΦΥΤΕΥΣΗ

ΤΟΜΗ

ΚΕΚΛΙΜΕΝΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΒΡΑΧΟΚΗΠΟΥ ΜΕ ΤΟΙΧΟ ΑΝΤΙΣΤΗΡΙΞΗΣ

ΚΛΙΜΑΚΑ

ΑΞΟΝΟΜΕΤΡΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ

ΞΥΛΙΝΑ ΣΚΑΛΟΠΑΤΙΑ ΜΕ ΧΑΛΙΚΟΣΤΡΩΣΗ

ΑΝΕΥ ΚΑΙΜΑΚΑΣ

Hypericum amplexicaule

Centranthus ruber

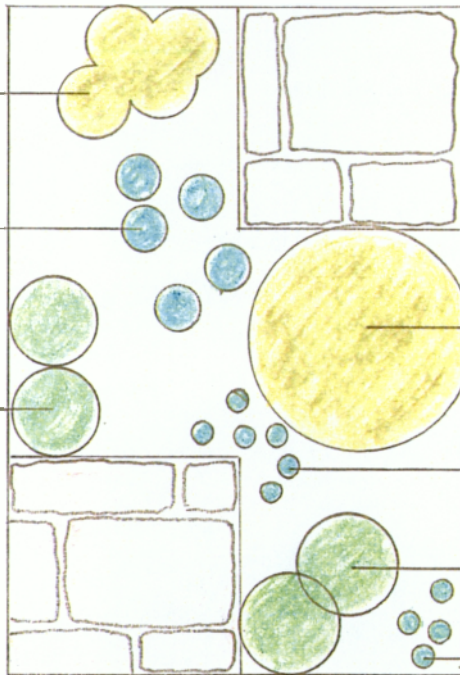
Alcea pallida

Rhus coriaria

Gladiolus italicus

Linum leucanthum

Allium computatum

Κήπος μ' έμφαση στο νερό

Αναμφίβολα το υγρό στοιχείο προσφέρει ξεχωριστή αίσθηση σ' ένα κήπο. Δημιουργεί κίνηση, αντανakλάσεις και έχει την ικανότητα να τραβάει την προσοχή μας. Όταν υπάρχει διαθέσιμο νερό σ' ένα κήπο μπορούμε να δημιουργήσουμε εντυπωσιακές συνθέσεις με φύτευση γύρω και μέσα σε τεχνητές λιμνούλες. Αυτές οι τελευταίες μπορεί να δείχνουν αφύσικες στους μικρούς χώρους των πόλεων, αλλά με προσοχή, φροντίδα και χρήση του νερού στο ανάλογο μέτρο του διαθέσιμου χώρου, μπορούμε να έχουμε ένα καλό αποτέλεσμα.

Ο κήπος του παραδείγματος φιλοξενεί μια μεγάλη τεχνητή λιμνούλα που είναι και το κεντρικό σημείο ενδιαφέροντος. Από τις βεράντες του σπιτιού η θέα προς τον κήπο είναι μεγάλη. Η πλακόστρωτη επιφάνεια που συνδέει τον κήπο με το σπίτι, δημιουργεί ένα ευχάριστο χώρο κοντά στην λίμνη, που χρησιμεύει ταυτόχρονα και σαν χώρος συγκέντρωσης. Ακόμη έχει προβλεφθεί χώρος για λαχανόκηπο και ένα ήσυχο καθιστικό σε μια άκρη του τοίχου, που συνδέεται με το κεντρικό πλακόστρωτο με "πέτρινα βήματα".

Τον παραπάνω χώρο σκιάζει ένας μεγάλος πλάτανος ενώ στην πλάτη του τοίχου "ακουμπάνε" αναρριχώμενα όπως ο κισσός και ο λυκίσκος. Μια άλλη ιδιαιτερότητα του κήπου είναι ότι τα υλικά της εκσκαφής από την λίμνη χρησιμοποιήθηκαν για την δημιουργία ενός τεχνητού λοφίσκου και ενός Βραχόκηπου δίπλα στην λίμνη. Η φύτευση σ' αυτούς τους χώρους έχει μια φυσική όψη με άγριο χορτάρι.

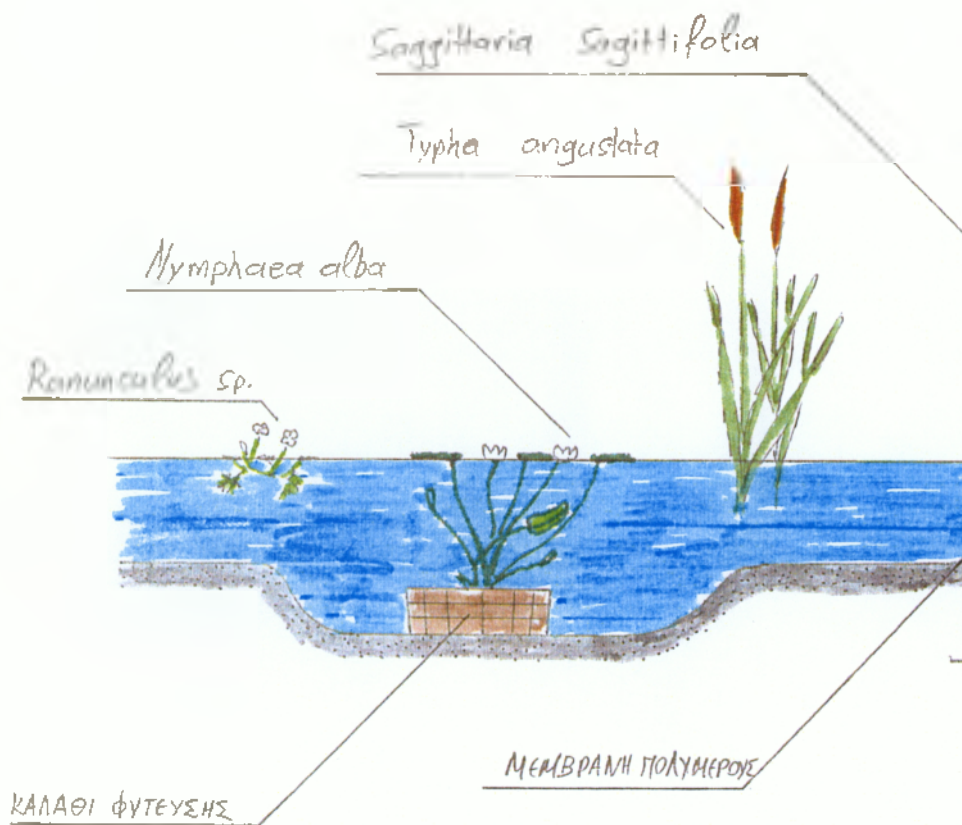
Μια μεγάλη φτελιά κοντά στο σπίτι προσφέρει την σκιά της στο πλακόστρωτο, ενώ στην απέναντι όχθη της λίμνης κυριαρχεί μια ασημοϊτιά. Σαν αντίβαρο του όγκου στο βάθος ξεχωρίζουν τρεις μεγάλες λεύκες. Την περίφραξη συμπληρώνουν μικρότερα δέντρα και θάμνοι όπως η κουφοξυλιά, το φυλίκι και ο Ιβίσκος. Ο χώρος του λαχανόκηπου ορίζεται με τρεις κορομηλιές που τις συνδέει ένας φυσικός, αλλά περιποιημένος φράχτης βατομουριάς. Το πράσινο ενός φυσικού χλοοτάπητα από αγροστώδη και χαμοτρίφυλλα τονίζει ιδιαίτερα τον εξοχικό χαρακτήρα του χώρου. Αυτό μάλιστα προσφέρει την δυνατότητα ανάπτυξης, κατά περιοχές, φυτών όπως

οι αγριόκρινοι, οι ανεμώνες και οι ορχιδέες. Η φύτευση ολοκληρώνεται αρμονικά στο υγρό στοιχείο με την χρήση υδρόβιων και υδροχαρών φυτών όπως το νούφαρο, το εκουίζετο, το ψαθί και η κάλθα.

ΤΥΠΙΚΑ ΦΥΤΑ

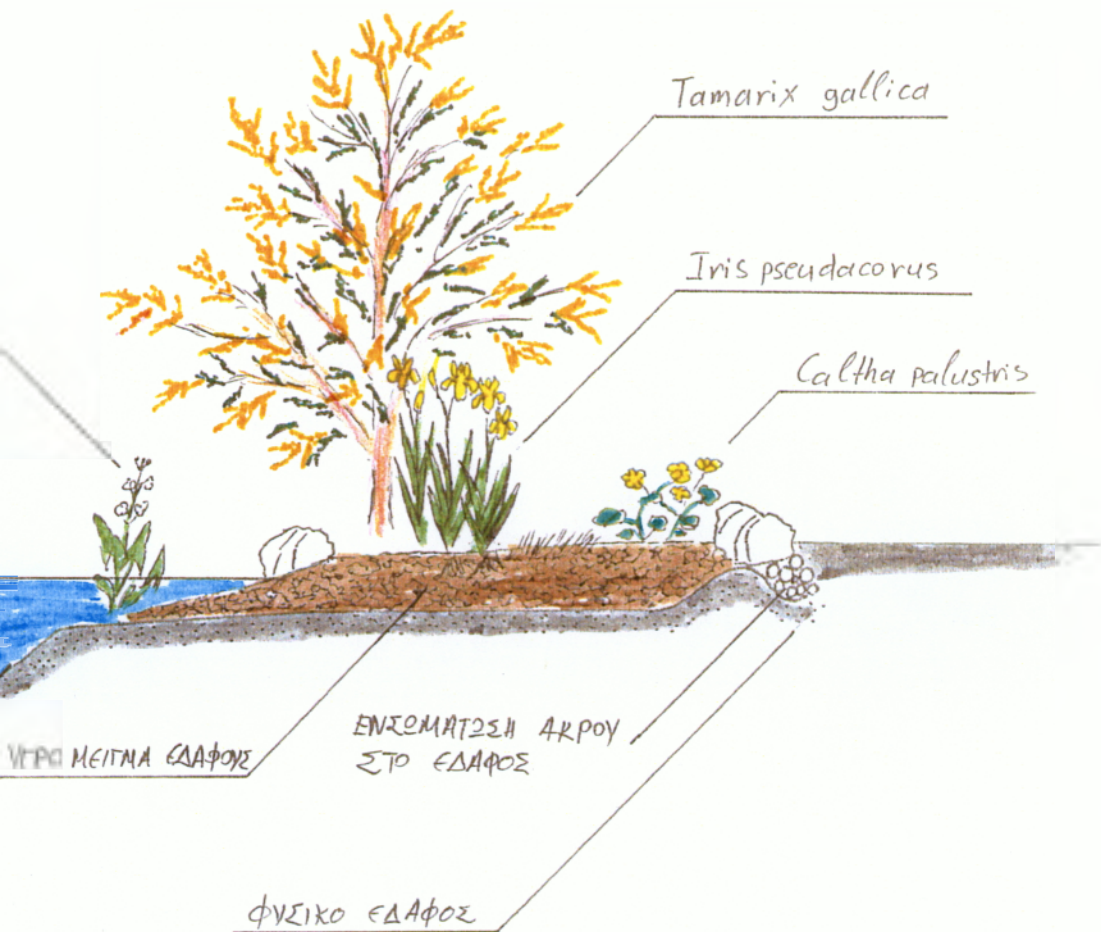
Δ1	<i>Platanus orientalis</i>	Πλάτανος
Δ2	<i>Ulmus campestris</i>	Φτελιά ή πεδινή
Δ3	<i>Populus alba</i>	Ασημόλευκα
Δ4	<i>Salix alba</i>	Ασημοτιά
Δ5	<i>Populus tremula</i>	Αγριόλευκα
Δ6	<i>Syringa vulgaris</i>	Πασχαλιά
Δ7	<i>Corylus avellana</i>	Φουντουκιά
Δ8	<i>Prunus cocomilia</i>	Κορομηλιά
Δ9	<i>Tamarix gallica</i>	Αρμυρίκι
Θ1	<i>Phillyrea latifolia</i>	Φυλίκι
Θ2	<i>Sambucus nigra</i>	Κουφοξυλιά
Θ3	<i>Rosa canina</i>	Σκυλοτριανταφυλλιά
Θ4	<i>Hibiscus Rosa - sinensis</i>	Ιβίσκος
Θ5	<i>Buxus sempervirens</i>	Πυξάρι
Θ6	<i>Nerium oleander</i>	Πικροδάφνη
Θ7	<i>Rubus fruticosus</i>	Βατομουριά
Π1	<i>Nymphaea alba</i>	Νούφαρο
Π2	<i>Ranunculus trichophyllus</i>	Νεραγκούλα
Π3	<i>Typha angustata</i>	Ψαθί
Π4	<i>Sagittaria sagittifolia</i>	Σαγγιτάρια
Π5	<i>Iris pseudocorus</i>	Νερόκρινος
Π6	<i>Equisetum palustre</i>	Εκουΐσετο το ελόβιο

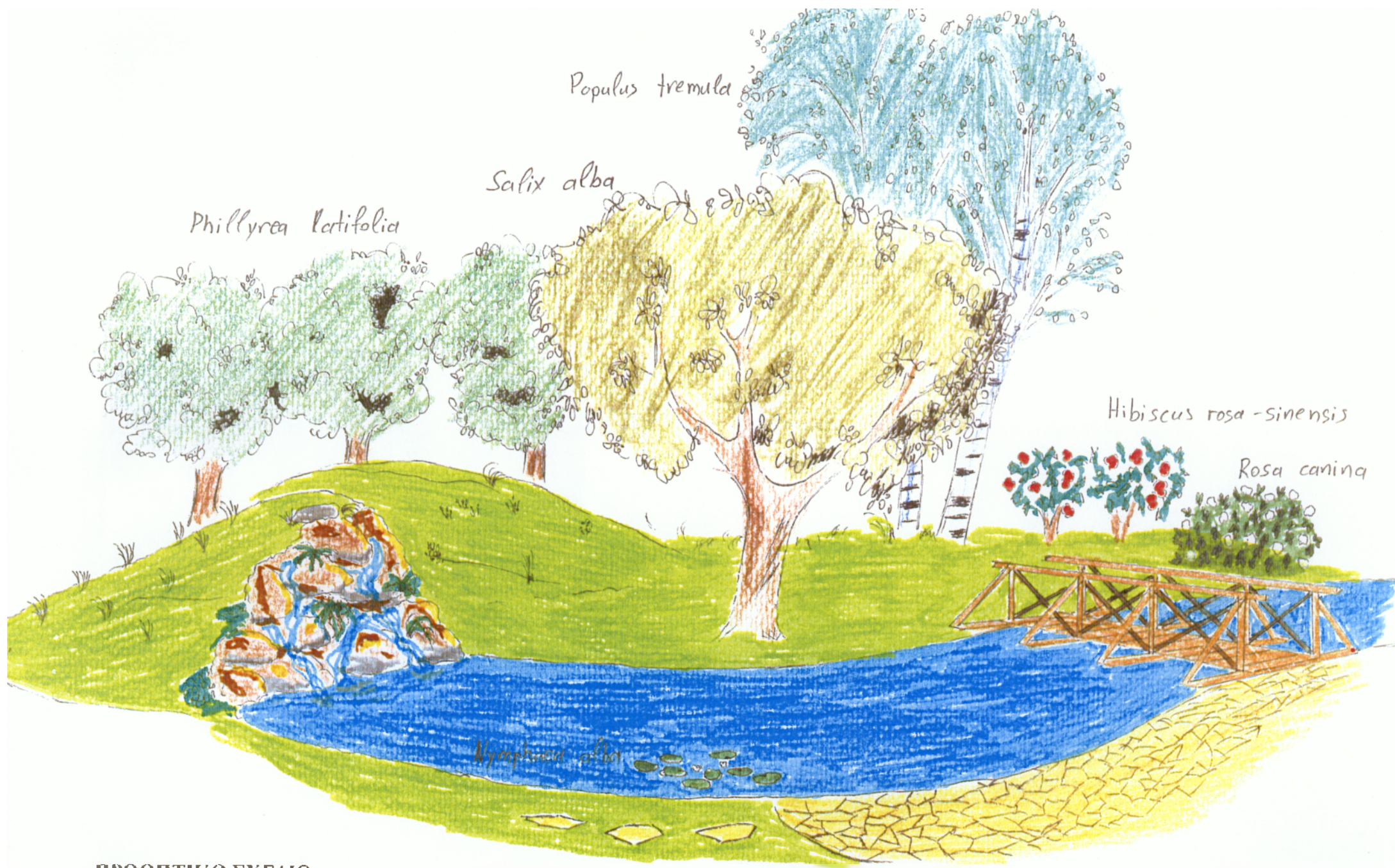

ΤΟΜΗ

ΛΙΜΝΗ ΜΕ ΦΥΤΕΥΣΗ

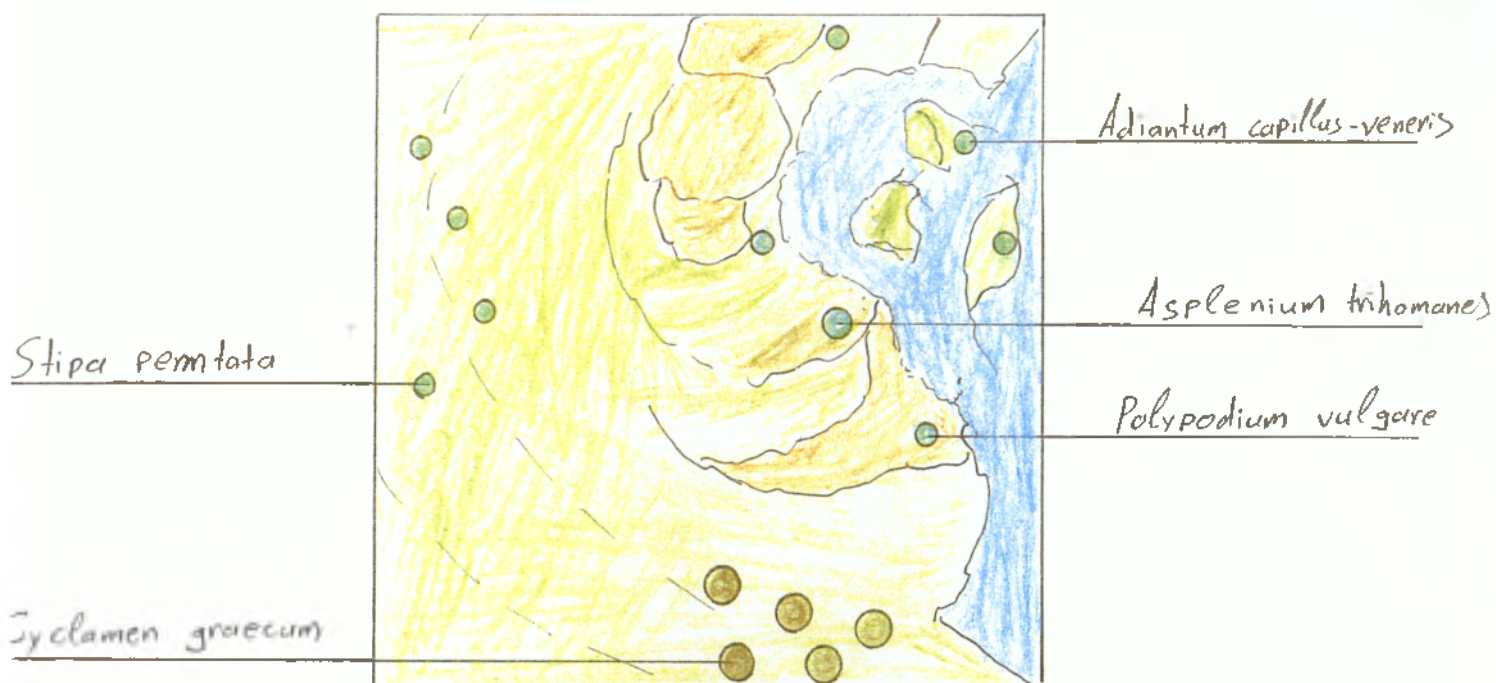
ΚΑΙΜΑΚΑ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

ΛΙΜΝΗ ΚΑΙ ΒΡΑΧΟΚΗΠΟΣ ΜΕ ΦΥΤΕΥΣΗ

ΑΝΕΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ

Ένας κήπος κοντά στη θάλασσα

Οι χώροι κοντά στη θάλασσα παρουσιάζουν μια κάπως διαφορετική εικόνα από άλλες περιοχές, πράγμα που καθορίζουν οι παράγοντες του περιβάλλοντος. Συνήθως τα εδάφη κοντά στη θάλασσα είναι αμμώδη, έχουν αλατότητα και θερμαίνονται πολύ το καλοκαίρι. Επιπλέον πλήττονται πολύ από ανέμους και θαλάσσια ρεύματα. Παραμένουν όμως χώροι ξεχωριστής ομορφιάς καθώς προσφέρουν άμεση θέα και πρόσβαση στη θάλασσα.

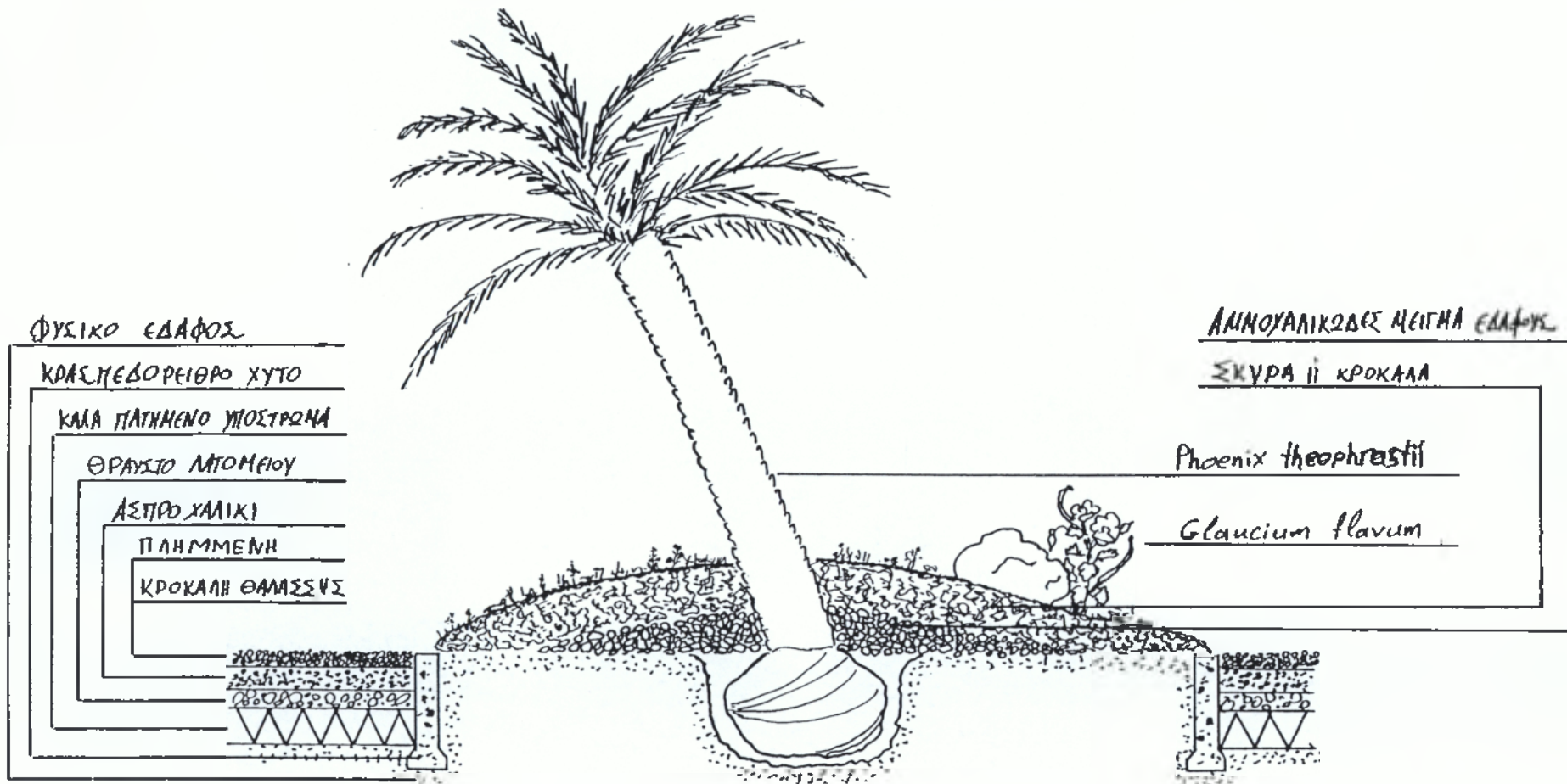
Στο παράδειγμά μας η μεγάλη βεράντα του σπιτιού σκεπάζεται με πέργκολα που φιλοξενεί τρεις βουκαμβίλιες. Ο χώρος φύτευσης δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλος σε σχέση με τον διαθέσιμο χώρο. Περιορίζεται περιμετρικά των ορίων και κυριαρχείται από θάμνους. Ο λόγος είναι η έλλειψη διαθέσιμου χρόνου του ιδιοκτήτη, πράγμα που υποδηλώνει και η απουσία λαχανόκηπου. Κυρίαρχο στοιχείο στο χώρο είναι η καμπυλώδες επιφάνεια από πλυμένη κροκάλα θαλάσσης, που περικλείει, μια νησίδα αμμόλοφου σε αναπαράσταση ενός έρημου νησιού.

Τα είδη των φυτών που περιλαμβάνει η φύτευση είναι ενδεικτικά των παραθαλάσσιων περιοχών. Θάμνοι και δέντρα όπως το Κυπαρίσσι, η κουμαριά, το ρείκι, ο ελεαγνός, το αρμυρίκι ευδοκιμούν πολύ κοντά στην παραλιακή ζώνη προσφέροντας ταυτόχρονα και προστασία στα φυτά του εσωτερικού χώρου. Πολυετή χαμηλά φυτά και άλλα βολβώδη όπως η κάππαρη, η λεβάντα, ο κρίνος της θάλασσας και η σκυλοκρέμμουδα συμπληρώνουν τα κενά φύτευσης και απαλύνουν την όψη των βράχων. Ο μεγάλος ελεύθερος χώρος που προσφέρεται για παιχνίδι έχει φυσική εικόνα παραθαλάσσιου εδάφους που έχει καλυφθεί με φυτά όπως *Lotus halophilus*, *Medicago marina*, *Panicum repens* και *Polygonum maritimum*.

ΤΥΠΙΚΑ ΦΥΤΑ

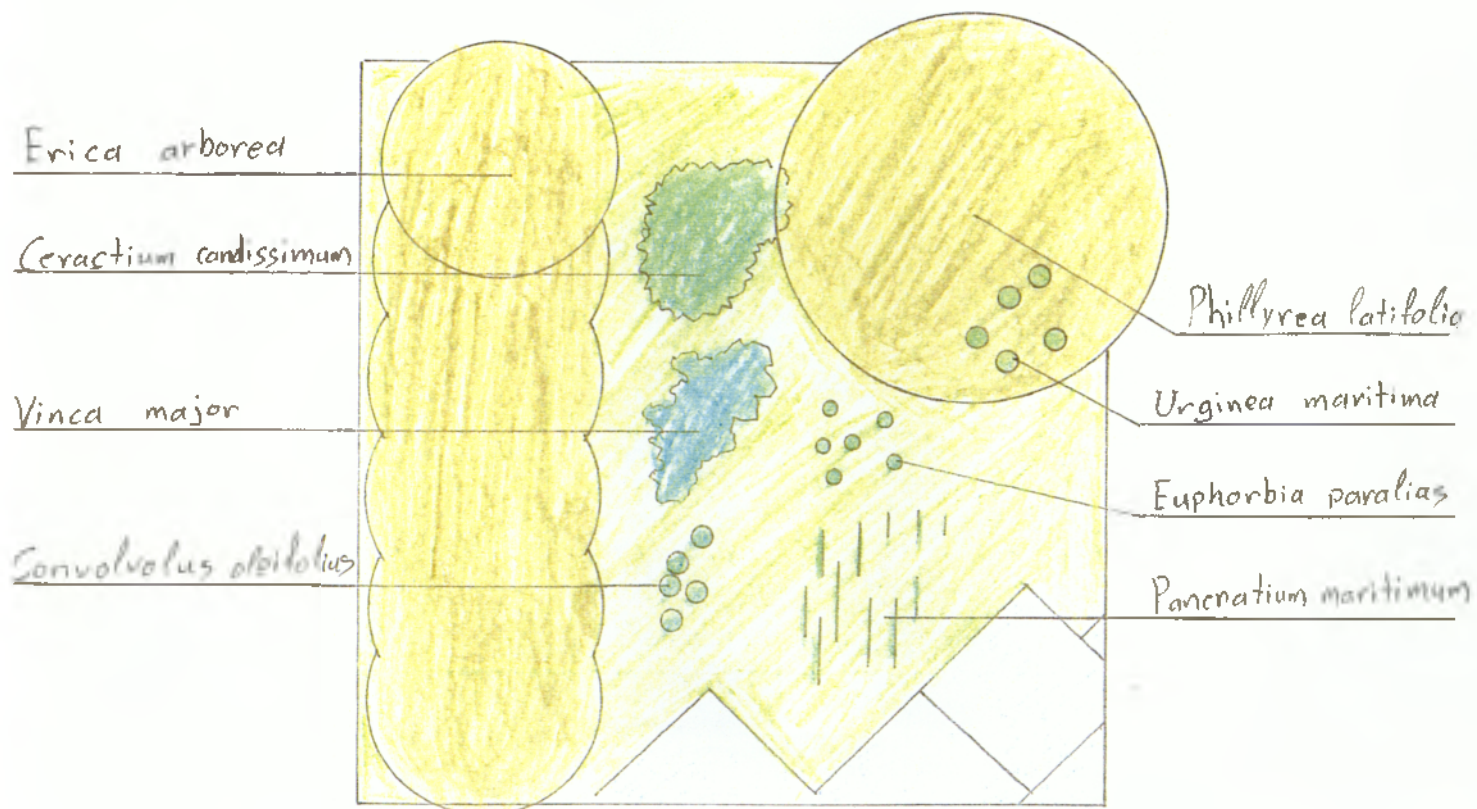
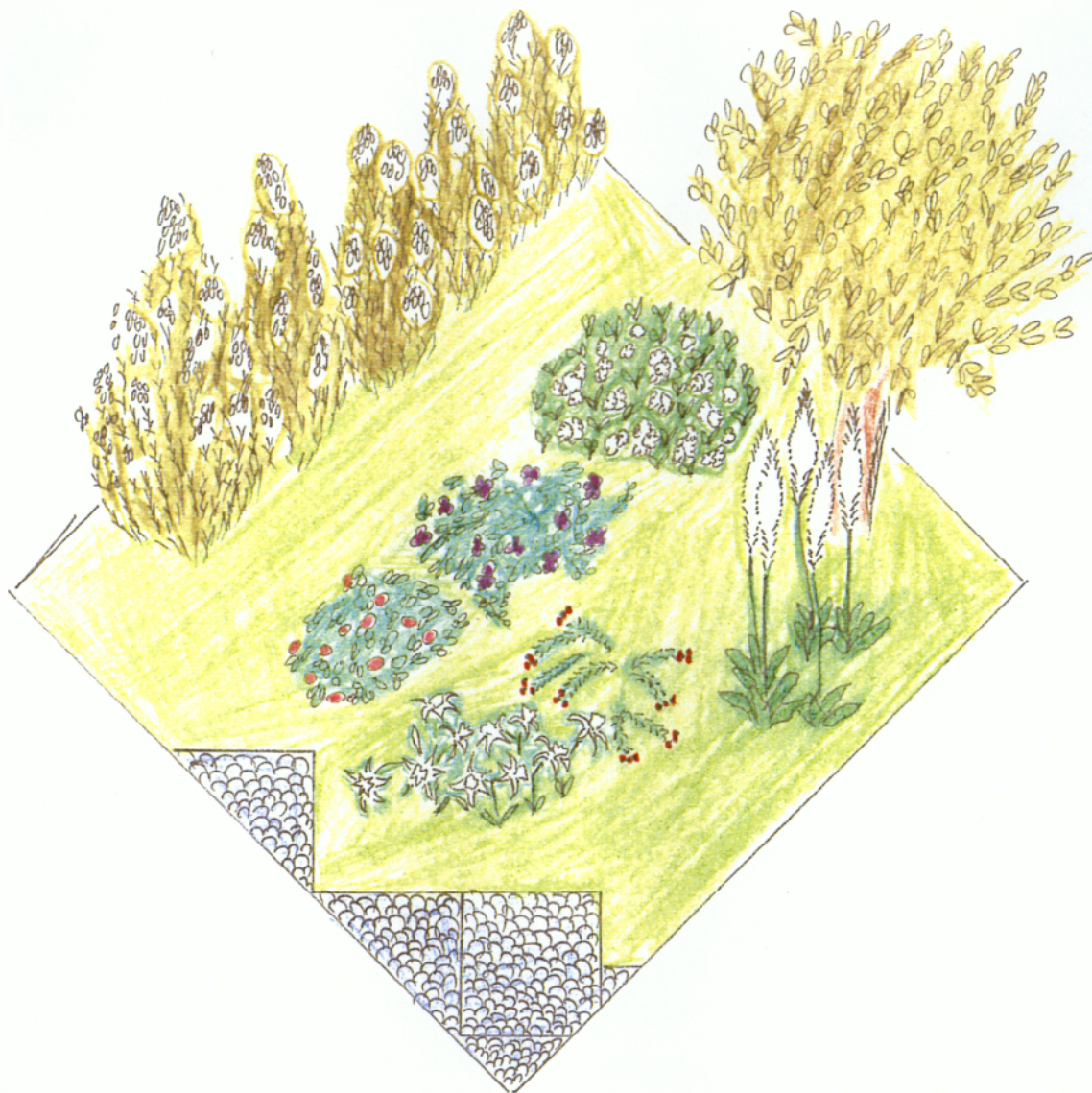
Δ1	<i>Gleditschia triacanthos</i>	Γλεδίσκια
Δ2	<i>Pinus halepensis</i>	Πεύκη
Δ3	<i>Pinus pinea</i>	Κουκουνάρια
Δ4	<i>Melia azedarach</i>	Αγριοπασχαλιά
Δ5	<i>Olea europaeum</i>	Ελιά
Δ6	<i>Eleagnus angustifolius</i>	Τζιτζιφιά
Δ7	<i>Cupressus sempervirens</i>	Κυπαρίσσι
Δ8	<i>Tamarix gallica</i>	Αρμυρίκι
Δ9	<i>Juniperus oxycedrus</i>	Θαλασσόκεδρο
Δ10	<i>Tamarix smyrnensis</i>	Αρμυρίκι
Δ11	<i>Phoenix theophrasti</i>	Φοίνικας
Δ12	<i>Phillyrea latifolia</i>	Φιλλυκί
Θ1	<i>Spiraea japonica</i>	Σπιρέα
Θ2	<i>Berberis hinearifolia</i>	Γλυκαγκαθιά
Θ3	<i>Quercus coccifera</i>	Πουρνάρι
Θ4	<i>Laurocerasus vulgaris</i>	Δαφνοκέρασος
Θ5	<i>Eupharbia dendroides</i>	Εφόρβια ή δενδρώδες
Θ6	<i>Medicago arborea</i>	Μηδική ή δενδρώδες
Θ7	<i>Arbutus undedo</i>	Κουμαριά
Θ8	<i>Thuja orientalis</i>	Τούγια
Θ9	<i>Pittosporum tobira</i>	Αγγελική
Θ10	<i>Ligustrum japonicum</i>	Λιγούστρο

ΤΟΜΗ

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΜΜΟΛΟΦΟΥ ΜΕ ΦΥΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΟΜΕΡΕΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΔΥΟ ΕΠΙΦΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙΜΑΚΑ

Pinus halepensis

Eleagnus angustifolia

Olea europaea

Capparis ovata

Euphorbia dendroides

Συμπεράσματα

Σήμερα οι πόλεις αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία ως χώροι κατοικίας και εργασίας, γιατί προσφέρουν πολλές ευκολίες διαβίωσης και πνευματικής καλλιέργειας. Η κατασκευή τους όμως έχει επιφέρει δραματικά αποτελέσματα πάνω στο προϋπάρχον υπαίθριο και δασικό κλίμα. Γενικότερα το μικροκλίμα της περιοχής διαταράσσεται στο εσωτερικό άδενδρων πόλεων και η ανθρώπινη διαβίωση, σε συνδυασμό με την συσσώρευση μεγάλου αριθμού κατοίκων, γίνεται δύσκολη και επικίνδυνη.

Η σύγχρονη κοινωνία αν και στο σύνολό της ανέπτυξε δραστηριότητες και χαρακτήρα διαφορετικό εκείνου των παλαιότερων κοινωνικών δομών δεν παύει να δραστηριοποιείται και να αναπτύσσεται σ' ένα φυσικό και προϋπάρχοντα χώρο.

Τα σύγχρονα τοπία (αστικοί, περιαστικοί, ιδιωτικοί χώροι) έχουν σήμερα ανάγκη διαφορετικής προσέγγισης για να εξυπηρετούν καλύτερα από το παρελθόν τον σκοπό τους. Ο σχεδιασμός του περιαστικού τοπίου οφείλει να βασίζεται στην οικολογία και να παρέχει κατευθύνσεις για τη διαχείριση του τοπίου που θα διασφαλίζουν την διατήρηση μιας ημι-φυσικής ποιότητας.

Πολλά είναι τα ιθαγενή φυτά του τόπου μας που είναι κατάλληλα για χρήση σε αστικό περιβάλλον. Σπάνια φυτεύονται, παρότι έχουν ιδιότητες ίδιες ή και καλύτερες από εκείνες των εισαγόμενων φυτών. Η χρήση τους παρέχει συμβατότητα με τις οικολογικές συνθήκες της πόλης και εισάγει την φύση στο αστικό τοπίο μέσα από μια διακριτική αισθητική μετάβαση. Αυτή η αρμονική συνύπαρξη πόλης και τοπίου μπορεί να οδηγήσει στο μέλλον τους σύγχρονους χώρους ζωής σ' ένα "νέο τύπο πολυκεντρικών - προαστιακών βιοτόπων".

Βασιζόμενοι στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των φυτών και στη μεγάλη ποικιλία τους, αναγνωρίζουμε την σημαντική προσφορά τους στις σύγχρονες πόλεις. Οι κύριες ευεργετικές ιδιότητες της φυτικής μάζας είναι:

- Η μείωση των μεγάλων επιφανειών που ανακλούν το φως και θερμαίνουν τον χώρο.
- Η ικανότητα απορρόφησης και μείωσης των ενοχλητικών θορύβων

- Η κατακράτηση των σωματιδίων και η εξυγίανση της ατμόσφαιρας από άλλους ρύπους.
- Η σημαντική μείωση της θερμοκρασίας του χώρου μεταξύ κομποστοποίησης και εδάφους, που σε συνδυασμό με την εξατμησοδιαπνοή δροσίζουν την ατμόσφαιρα και ελαχιστοποιούν τις μεγάλες θερμοκρασιακές διαφορές ημέρας νύκτας.
- Ο ορισμός και η βελτίωση του τοπίου με την μορφή, την υφή, το χρώμα, το άρωμα και τη θέση τους.

Φορείς όπως οι Δημοτικές υπηρεσίες πρασίνου, εκπαιδευτικοί και ερευνητικοί χώροι, που σχετίζονται με το θέμα μας, αλλά και ενδιαφερόμενοι ιδιώτες, μπορούν να εισάγουν στο πρόγραμμά τους το ιθαγενές φυτικό υλικό και να το εντάξουν στο χώρο.

Αντιμετωπίζοντας τα ενδεχόμενα προβλήματα θα εφαρμοστούν εκτεταμένα σχέδια φύτευσης σε νησίδες, πάρκα κήπους και κυρίως στην βελτίωση των περιβαλλοντικών χώρων και του τοπίου. Ειδικά στους τελευταίους χώρους οι επεμβάσεις και οι διάφοροι χειρισμοί, θα πρέπει να υποτάσσονται στο τοπίο και να κυριαρχούνται από φυσικά στοιχεία, ώστε να δημιουργηθούν πιο όμορφοι φυσικοί χώροι για αναψυχή και υπαίθριες δραστηριότητες.

Η μοίρα και το μέλλον των πόλεων είναι αδιάρρηκτα συνδεδεμένα με τη διατήρηση και βελτίωση της κοινωνικής και οικολογικής ποιότητας ζωής.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οι επόμενοι πίνακες που ακολουθούν αναφέρονται:

- ✓ Στην εποχή ενδιαφέροντος των φυτών. Άνθηση, φύλλωμα, καρπός (Πίνακας I).
- ✓ Στην κατηγορία την οποία ανήκουν τα φυτά με βάση την μορφολογία τους (Πίνακας II).
- ✓ Στην ενδεικτική χρήση τους, με βάση την εξάπλωσή τους και την ανάπτυξή τους (Πίνακας III).

Όλοι οι πίνακες είναι εντελώς βοηθητικοί για την ευκολία διαχείρισης του φυτικού υλικού και η καλύτερη κατανόηση της χρήσης για κάθε φυτό επιτυγχάνεται με τον συνδυασμό των πληροφοριών κάθε πίνακα.

Τα σύμβολα που περιέχονται σ' αυτούς ερμηνεύονται ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ I

- * Άνθη, ανθοφορία. (Στην περίπτωση της οικογένειας Graminae αν και τα άνθη είναι ασήμαντα τονίζεται η διακοσμητική όψη της ταξιανθίας).
- Καρπός, εποχή ωρίμανσης.
- > Φύλλωμα, εποχή χρωματικής αλλαγής.

ΠΙΝΑΚΑΣ II

Δέντρο φυλλοβόλο

Δέντρο αειθαλές

Θάμνος φυλλοβόλος

Θάμνος αειθαλές

Πολυετές ποώδες φυτό

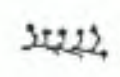
Μονοετές η διετές ποώδες φυτό

Βολβώδες, κονδυλώδες ή ριζωματώδες φυτό

Φυτό αναρριχώμενο

Φυτό με βλαστούς έρποντες ή κατακείμενους

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ

Ανθώνας και ομάδες φύτευσης

Βραχόκηπος και χαλικιώδη εδάφη

Υγρό στοιχείο και υγρά εδάφη

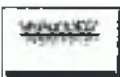
Εδάφη σε γεινίαση με την θάλασσα

Γλάστρες και ζαρντινιέρες

Φράχτης, πέργολες και καφασωτά

Χλοοτάπητας ή συστατικά στοιχεία σε ζώνες με άγριο χορτάρι.

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι

TINIKO EYPETHPIO	Εποχιακό ενδιαφέρον											
	Ι.	Φ.	Μ.	Α.	Μ.	Ι.	Ι.	Α.	Σ.	Ο.	Ν.	Δ.
es cephalonica				0	0000	0000	000					
er cambestre					0000	0000	0		>>	>>>>	>>	
er sempervirens				0	0000	0000			>>	>>>>	>>	
illea millefolium						****	****	**				
illea umbellata					*	****	****	**				
antum capillus-veneris												
opyrum elongatum												
opyrum junceum												
ea pallida					*	****	****					
um commutatum					*	****	****	*				
um roseum			***	****	***							
mophyla arenaria												
husa azurea				***	****	*						
husa udulata				***	****	*						
mone blanda			***	****	****	*						
mone convolvaria	***	****	****	***								
mone pavonina		*	****	****								
utus undeo									***	***00	00	
tolochia longa				***	****	*						
rocnemum glaucum				***								
n concinatum			*	****	****							
ido donax								***	****	****		
lenium adiantum-nigrum												
lenium trihomans												
hodelus aestivus		**	****	****								
er tripolium									***	****	**	
na convoluta				**	****	***						
s perennis		**	****	****	****							
s silvestris										****	****	**
i maritima												
igo officinalis			***	****	***							
a media				***	****	****						
nus fibrosus			*	****	****	****						
ndula arvensis			***	****	**							
ndula officinalis			***	****	***							
otome villosa		*	****	****								
na palustris					*	****	****	*				
banula rotundifolia						****	****	***				
aris ovata					**	****	****	****	**			
aris spinosa					**	****	****	****	*			

	I.	Φ.	M.	A.	M.	I.	I.	A.	Σ.	O.	N.	Δ.
ex riparia				***	*****	**						
pinus orientalis				***	*****	*****						
lancea sativa												
tranthus ruber			***	****	*****							
traurea calcitrapa				****	*****	*						
traurea spinosa			*	****	*****							
taurium erythraea				**	*****	***						
halanthera rubra				*	*****	****	***					
astium candissimum				*	*****	****	***					
astium illyricum				**	*****	****						
atonia siliqua							0000000	0	***	****	*	
is siliquastrum			***	****	*****							
nthe major		**	*****	****	*							
santhemum coronarius			*	****	*****							
lorium intybus						****	*****	*				
us incanus				****	*****	*						
us monspeliensis			*	****	*****							
icum catacuzenium		****	*****									
icum graecum									****	****	*	
icum parlatoris									****	****	*	
icum peloponnesiacum								**	****	***		
solida ambigua				***	*****	*						
volvulus altheoides				***	*****	***						
volvulus arvensis				**	*****	****	***					
volvulus oleifolius				****	*****	*						
us coggygia			*	****	*****	*			0000000			
aegus monogyna			*	****	*****			0000000				
aegus orientalis				****	*****	*		0000000				
is rubra				*	*****	**						
us boryi									*	****	*****	
us goulmyi		*	*****	*								
us leavigatus										*	****	****
us sieberl		****	*****	*								
essus sempervirens												
imen graecum									***	****	*****	
imen persicum		***	*****	*								
alaria muralis				**	*****	****	*					
don dactylon												
rus longus					*	****	*****	*				

	E	Φ	M	A	M	L	L	A	Σ	O	N	Δ
erus notudus						***	*****	*				
sus monspessulanus		***	*****	**								
sus triflorus		***	*****	**								
tylorhiza sulfurea			***	*****	*							
cus carota					*****	****						
champsia caespitosa				****	*****	**						
ithus arboreus				**	*****	****	*					
ithus biflorus						*	*****	****				
edra fragilis								000 0000 0				
isetum arvense												
isetum palustre			***	****								
a arborea		**	*****	***								
a verticulata		*	*****	****								
gium acaule		*	*****	****	*							
gium malacoides		***	*****	***								
ca vesicaria		***	*****	****								
horbia dendroides			*****	****	***							
horbia geradiana				***	*****	**						
horbia helioscopia			*****	****	*							
horbia paralias			*****	*****	*							
horbia pepioides			*****	****	***							
horbia wulferii			*	*****	*****	*						
la communis				***	*****	**						
uca arudinacea												
uca callieri												
uca duriuscula												
s carica												
niculum vulgare												
laria graeca			***	****	***							
nthus reginae (Olgae)								*	*****	**		
inium robertianum				**	*****	*						
inium tuberosum				***	*****							
iolus italicus				****	*****							
cium flavum						***	*****	*****	***			
eria aquatica												
eria fluitans												
cnemum strobilaceum												
era helix									00 0000 0000			
ntemum hymettium				****	*****							

	E	Θ	M.	A.	M.	I.	I.	A.	Σ	O.	N.	Δ.
lantemum lavandulifolium				****	*****							
otropium dolosum					***	****	***					
otropium europaeum					***	****	***					
modactylus tuberosus		**	*****	**								
cus lanatus							*	*****	****	*		
deum bulbosum			*	*****	*****	****						
nulus lupulus												
ericum amplycalyx				***	*****	**						
ericum perforatum				**	*****	**						
ochoeis achyrophorus			***	*****	*							
albicans			*****	*****								
inguicularis	*****	*****	***									
pseudacorus		*	*****	*****	*							
ans regia												
perus communis												
perus oxycedrus												
nium garganicum					***	****	*					
nium moschatum			*	*****	***							
yrus grandiflorus					*****	****	*					
yrus sphaericus			*	*****	***							
us nobilis												
andula stoechas		**	*****	**								
atera arborea	***	***	***	*								
m candidum				*	*****	****						
ria peloponnesiaca		**	*****	***								
ria triphylla		**	*****	*****								
m bienne					*	****	***					
m leucanthum				****	*****	*						
odora zahnii			***	*****	***							
m perenne				***	*****	***						
cera caprifolium					*****	****	***					
cera etrusca			***	*****	***							
s halophilus				****	*****							
s parvifolius			***	*****	***							
ria annua			***	*****	***							
us angustifolius			*****	*****	*							
us micranthus			*****	*****								
nachia atropurpurea					*	****	***					
nachia serpyllifolia					*****	****						

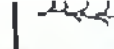
	L	Φ.	M.	A.	M.	I.	E.	A.	Σ.	O.	N.	Δ.
<i>Icomia flexuosa</i>		**	****	****								
<i>Iva sylvestris</i>				***	*****	***						
<i>dicago arborea</i>				**	*****	****	*					
<i>dicago marina</i>				***	*****	***						
<i>lissa officinalis</i>					*****	*****	***					
<i>ntha aquatica</i>							**	****	***			
<i>ntha piperita</i>						*	*****	***				
<i>ntha spicata</i>							***	****	***			
<i>rus alba</i>												
<i>rus nigra</i>												
<i>scari comosum</i>			*	****	***							
<i>scari neglectum</i>			*****	****	*							
<i>tus communis</i>				****	*****	**						
<i>cissus tazetta</i>		***	*****									
<i>phrolepis sp.</i>												
<i>ium oleanter</i>					*	****	*****	****				
<i>ella damascena</i>				****	*****	**						
<i>nphaea alba</i>						****	****	****	****			
<i>a europaea-oleaster</i>												
<i>osma frutescens</i>			****	****	***							
<i>osma leptantum</i>		*	****	****	*							
<i>osma sangiasense</i>		*	****	****	*							
<i>rys argolica</i>			***	****	***							
<i>rys lutea</i>			***	****	***							
<i>rys scolopax s. sp. heldreichii</i>			****	****								
<i>rys scolopax s. sp. oestrifera</i>			****	****								
<i>rys speculum</i>			**	****	***							
<i>is boryi</i>		****	****	**								
<i>is italica</i>			**	****	***							
<i>is papilionacea</i>		****	****	**								
<i>anum heracleoticum</i>				*	****	***						
<i>anum liriium</i>				***	****	**						
<i>anum scabrum</i>			*	****	***							
<i>thogalum nanum</i>			*	****	****							
<i>opsis coerulescens</i>					*	****	***					
<i>opsis miliacea</i>					*	****	**					
<i>lis corymbosa</i>			****	****	**							
<i>is pes-caprae</i>		**	****	****								
<i>urus aculeatus</i>				0	0000	0000	00					

	E	Φ.	M.	A.	M.	I.	I.	A.	Σ.	O.	N.	Δ.
neratium maritimum								****	****	*		
nicum repens						****	****	*				
parer argemone				***	****	***						
parer rheas			****	****	***							
alaris nodosa				***	****	***						
llyrea latifolia												
eum pratense						****	****	***				
ornis fruticosa			****	****	***							
us halepensis												
us nigra												
tacia terebinthus									0 0000 000			
ntago major							****	****	****			
tanus orientalis												
a bulbosa			*	****	****	**						
a pratensis				****	****	***						
a trivialis				****	****	***						
ygonum maritimum								**	****	****		
ygonum salicifolium								****	****	****	*	
ypodium vulgare												
ulus alba									>>	>>>	>>	
ulus nigra									>	>>>	>>	
ulus tremula									>	>>>	>>	
amogeton fluitans						***	****	****				
nula veris				***	****	*						
nula vulgaris			****	****	***							
nus amygdalus	****	****	***									
nus cocomilia				0 0000 0000								
nus webbii		*	****	****								
idium aquilium									>>>>	>>>	>>	
ica granatum				****	****				000 000			
us amygdaliformis			****	****	*							
rcus coccifera												
rcus ilex												
rcus robur												
rcus pubescens										>>>	>>>>	>>
uculus aquatilis			*	****	****	**						
unculus arvensis			****	****								
unculus ficaria				***	****	*						
unculus sprunerarius				****	****							

	L	O	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
nunculus trichopyllus								***	****	**		
nunculus velutinus					****	****						
us coriaria									>>>	>>>>		
sa canina				****	****	*			000	0000		
sa tomentella				****	****	*			000	0000		
ous fruticosus					****	****		000	0000	0		
scus aculeatus								00	00000000			
ix alba				****	*							
ix porpurea				*	****	*						
ix triandra				*	****	*						
via triloba				*	****	***						
via verbenaca				*	****	**						
copoterium spinosum				***	****							
nbucus nigra				*	****	****		000	0000			
ifraga chrysosplenifolia				*	****	****						
ifraga scardica						**	****	**				
ibiosa atropurpurea				*	****	****						
ibiosa hymettia					**	****	*					
la meseniaca	**	****	**									
ophularia aquatica	*	****	**									
ophularia lucida	**	****	**									
lum caespitosum				***	****	*						
lum litoreum				***	****	*						
lum tristriatum				**	****	****	*					
recio coronopifolius				***	****	**						
recio fruticosus					****	****						
recio gallicus				***	****							
apias lincua	*	****	****									
apias parviflora				***	****	*						
ne vulgaris				*	****	****						
apis arvensis				***	****							
lax aspera									000	0000	000	
ghum halepense					*	****	****	***				
rtium junceum					****	****						
a juncea				***	****	**						
a pennata				*	****	****	*					
narix gallica							*	****	****			
narix parviflora				***	****	*						
narix smyrnensis								***	****			

	E	Φ.	M.	A.	M.	I.	E	A.	Σ.	O.	N.	Δ.
mus capitatus				*	*****	***						
gopogon parvifolius				****	*****							
mastelma palaestium				****	*****							
olium repens					*****	****	*					
oilium uniflorum			*****	****	***							
pa goulimyii			*****	****	*							
silago farfara		***	*****	****								
tha angustata					***	****	*****	****	*****	*****		
us campestris			O O O O O	O							>> >>>>	
us glabra			O O O O O	O							>> >>>>	
bilicus parviflorus			*****	****								
bilicus rupestris			*****	****								
inea maritima								***	*****			
bascum macrurum					*****	*****	***					
bascum sinuatum					*****	*****	***					
onica acinifolia		*	*****	**								
onica aquatica					***	****	***					
onica glauca		**	*****	****								
onica thymifolia					*****	****						
a pinetorum				****	*****							
a sativa			*****	****	*							
a major			*****	****	*****	**						
a odorata			*****	****								
a riviniana				****	*****	*						
x agnus-castus					*****	****	***					

ΠΙΝΑΚΑΣ II

									
<i>Abies cephalonica</i>		●							
<i>Acer cambestri</i>	●								
<i>Acer sempervirens</i>				●					
<i>Achillea millefolium</i>					●				
<i>Achillea umbellata</i>					●				
<i>Adiantum capillus-veneris</i>					●				
<i>Agropyrum elongatum</i>					●				
<i>Agropyrum junceum</i>					●				
<i>Alcea pallida</i>					●				
<i>Allium commutatum</i>							●		
<i>Allium roseum</i>							●		
<i>Ammophyla arenaria</i>					●				
<i>Anchusa azurea</i>					●				
<i>Anchusa udulata</i>					●				
<i>Anemone blanda</i>					●				
<i>Anemone convolvularia</i>					●				
<i>Anemone pavonina</i>					●				
<i>Arbutus undedo</i>				●					
<i>Aristolochia longa</i>					●				
<i>Arthrocnemum glaucum</i>					●				
<i>Arum concinatum</i>							●		
<i>Arundo donax</i>				●					
<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>					●				
<i>Asplenium trihomanes</i>					●				
<i>Asphodelus aestivus</i>							●		
<i>Aster tripolium</i>					●				
<i>Avena convoluta</i>					●				

Bellis perennis				•		
Bellis silvestris				•		
Beta maritima				•		
Borago officinalis					•	
Briza media				•		
Bromus fibrosus				•		
Calendula arvensis					•	
Calendula officinalis					•	
Calicotome villosa			•			
Caltha palustris				•		
Cambanula rotundifolia				•		
Capparis ovata				•		
Capparis spinosa				•		
Carex riparia				•		
Carpinus orientalis			•			
Castanea sativa	•					
Centranthus ruber						•
Centaurea calcitrapa				•		
Centraurea spinosa				•		
Centaurium erythraea					•	
Cephalanthera rubra				•		
Cerastium candissimum				•		
Cerastium illyricum					•	
Ceratonia siliqua	•					
Cercis siliquastrum	•					
Cerinthe major					•	
Chrysanthemum coronarius					•	
Cichorium intybus					•	

<i>Cistus incanus</i>			●					
<i>Cistus monspeliensis</i>			●					
<i>Colchicum catacuzenium</i>						●		
<i>Colchicum graecum</i>						●		
<i>Colchicum parlatoris</i>						●		
<i>Colchicum peloponnesiacum</i>						●		
<i>Consolida ambigua</i>					●			
<i>Convolvulus altheoides</i>							●	
<i>Convolvulus arvensis</i>							●	
<i>Convolvulus oleifolius</i>				●				
<i>Cotinus coggygria</i>		●						
<i>Crataegus monogyna</i>		●						
<i>Crataegus orientalis</i>		●						
<i>Crepis rubra</i>					●			
<i>Crocus boryi</i>						●		
<i>Crocus goulimyi</i>						●		
<i>Crocus leavigatus</i>						●		
<i>Crocus sieberi</i>						●		
<i>Cupressus sempervirens</i>	●							
<i>Cyclamen graecum</i>						●		
<i>Cyclamen persicum</i>						●		
<i>Cymbalaria muralis</i>					●			
<i>Cynodon dactylon</i>								●
<i>Cyperus longus</i>				●				
<i>Cyperus notudus</i>				●				
<i>Cytisus monspessulanus</i>		●						
<i>Cytisus triflorus</i>		●						
<i>Dactylorhiza sulfurea</i>						●		

[illegible]

Gladiolus italicus							●	
Glaucium flavum					●			
Glyceria aquatica					●			
Glyceria fluitans					●			
Halocnemum strobilaceum					●			
Hedera helix								●
Helianthemum hymettium				●				
Helianthemum lavandulifolium				●				
Heliotropium dolosum						●		
Heliotropium europaeum						●		
Hermodactylus tuberosus						●		
Holcus lanatus					●			
Hordeum bulbosum					●			
Humulus lupulus								●
Hypericum amplycalyx				●				
Hypericum perforatum				●				
Hypochoeris achyrophorus						●		
Iris albicans							●	
Iris inguicularis							●	
Iris pseudacorus							●	
Juglans regia	●							
Juniperus communis				●				
Juniperus oxycedrus				●				
Lamium garganicum					●			
Lamium moschatum						●		
Lathyrus grandiflorus					●			
Lathyrus sphaericus						●		
Laurus nobilis		●						

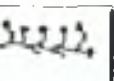
[illegible]

[illegible]

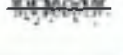
<i>Paliurus aculeatus</i>			•						
<i>Pancratium maritimum</i>								•	
<i>Panicum repens</i>						•			
<i>Papaver argemone</i>								•	
<i>Papaver rhoeas</i>								•	
<i>Phalaris nodosa</i>						•			
<i>Phillyrea latifolia</i>					•				
<i>Phleum pratense</i>						•			
<i>Phlomis fruticosa</i>					•				
<i>Pinus halepensis</i>			•						
<i>Pinus nigra</i>			•						
<i>Pistacia terebinthus</i>				•					
<i>Plantago major</i>						•			
<i>Platanus orientalis</i>	•								
<i>Poa bulbosa</i>						•			
<i>Poa pratensis</i>						•			
<i>Poa trivialis</i>						•			
<i>Polygonum maritimum</i>						•			
<i>Polygonum salicifolium</i>						•			
<i>Polypodium vulgare</i>						•			
<i>Populus alba</i>	•								
<i>Populus nigra</i>	•								
<i>Populus tremula</i>	•								
<i>Potamogeton fluitans</i>						•			
<i>Primula veris</i>						•			
<i>Primula vulgaris</i>						•			
<i>Prunus amygdalus</i>	•								
<i>Prunus cocomilia</i>	•								

<i>Prunus webbii</i>	●								
<i>Pteridium aquilium</i>					●				
<i>Punica granatum</i>			●						
<i>Pyrus amygdaliformis</i>	●								
<i>Quercus coccifera</i>				●					
<i>Quercus ilex</i>		●							
<i>Quercus pubescens</i>		●							
<i>Quercus robur</i>	●								
<i>Ranunculus aquatilis</i>					●				
<i>Ranunculus arvensis</i>						●			
<i>Ranunculus ficaria</i>					●				
<i>Ranunculus sprunerarius</i>					●				
<i>Ranunculus trichopyllus</i>					●				
<i>Ranunculus velutinus</i>					●				
<i>Rhus coriaria</i>				●					
<i>Rosa canina</i>			●						
<i>Rosa tomentella</i>			●						
<i>Rubus fruticosus</i>				●					
<i>Ruscus aculeatus</i>					●				
<i>Salix alba</i>	●								
<i>Salix porpurea</i>	●								
<i>Salix triandra</i>	●								
<i>Salvia triloba</i>				●					
<i>Salvia verbenaca</i>				●					
<i>Sarcopoterium spinosum</i>				●					
<i>Sambucus nigra</i>	●								
<i>Saxifraga chrysosplenifolia</i>					●				
<i>Saxifraga scardica</i>					●				

[illegible]

									
Tulipa goulimyii							•		
Tussilago farfara					•				
Typha angustata					•				
Ulmus campestris	•								
Ulmus glabra	•								
Umbilicus parviflorus							•		
Umbilicus rupestris							•		
Urginea maritima							•		
Verbascum macrurum						•			
Verbascum sinuatum						•			
Veronica acinifolia						•			
Veronica aquatica					•				
Veronica glauca						•			
Veronica thymifolia					•				
Vicia pinetorum					•				
Vicia sativa						•			
Vinca major									•
Viola odorata					•				
Viola riviniana					•				
Vitex agnus-castus				•					

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ

							
<i>Abies cephalonica</i>							
<i>Acer campestre</i>							
<i>Acer sempervirens</i>						●	
<i>Achillea millefolium</i>	●	●					
<i>Achillea umbellata</i>	●	●					
<i>Adiantum capillus-veneris</i>			●				
<i>Agropyrum elongatum</i>			●	●			●
<i>Agropyrum junceum</i>				●			●
<i>Alcea pallida</i>	●						
<i>Allium commutatum</i>	●			●	●		
<i>Allium roseum</i>	●			●	●		
<i>Ammophyla arenaria</i>		●		●			●
<i>Anchusa azurea</i>	●	●			●		
<i>Anchusa udulata</i>	●	●					
<i>Anemone blanda</i>	●	●					
<i>Anemone convolvularia</i>	●				●		●
<i>Anemone pavonina</i>	●				●		●
<i>Arbutus undedo</i>		●				●	
<i>Aristolochia longa</i>		●			●		
<i>Arthrocnemum glaucum</i>				●			
<i>Arum concinatum</i>	●						
<i>Arundo donax</i>			●				
<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>		●	●				
<i>Asplenium trihomans</i>		●					
<i>Asphodelus aestivus</i>	●	●					
<i>Aster tripolium</i>	●			●			
<i>Avena convoluta</i>		●					●

<i>Bellis perennis</i>		•			•	•
<i>Bellis silvestris</i>		•			•	•
<i>Beta maritima</i>				•		•
<i>Borago officinalis</i>	•					•
<i>Briza media</i>						•
<i>Bromus fibrosus</i>						•
<i>Calendula arvensis</i>		•				•
<i>Calendula officinalis</i>	•	•			•	•
<i>Calicotome villosa</i>		•				•
<i>Caltha palustris</i>			•			
<i>Cambanula rotundifolia</i>		•				
<i>Capparis ovata</i>	•	•		•		
<i>Capparis spinosa</i>	•	•		•		
<i>Carex riparia</i>			•			•
<i>Carpinus orientalis</i>		•			•	
<i>Castanea sativa</i>						
<i>Centranthus ruber</i>	•	•				
<i>Centaurea calcitrapa</i>		•		•		
<i>Centaurea spinosa</i>		•		•		
<i>Centaureum erythraea</i>	•					
<i>Cephalanthera rubra</i>					•	•
<i>Cerastium candissimum</i>		•		•	•	
<i>Cerastium illyricum</i>		•		•	•	
<i>Ceratonia siliqua</i>						
<i>Cercis siliquastrum</i>						
<i>Cerinthe major</i>						•
<i>Chrysanthemum coronarius</i>	•					
<i>Cichorium intybus</i>	•					•

Cistus incanus	●	●				
Cistus monspeliensis	●	●				
Colhicum catacuzenium		●			●	●
Colhicum graecum		●			●	●
Colhicum parlatoris		●			●	●
Colhicum peloponnesiacum		●			●	●
Consolida ambigua	●					●
Convolvulus altheoides	●			●		●
Convolvulus arvensis					●	
Convolvulus oleifolius		●				
Cotinus coggygia		●		●	●	
Crataegus monogyna		●			●	
Crataegus orientalis		●			●	
Crepis rubra						●
Crocus boryi					●	●
Crocus goulimyi					●	●
Crocus leavigatus					●	●
Crocus sieberi					●	●
Cupressus sempervirens				●		●
Cyclamen graecum		●			●	
Cyclamen persicum		●			●	
Cymbalaria muralis		●			●	
Cynodon dactylon						●
Cyperus longus			●			●
Cyperus notudus			●			●
Cytisus monspessulanus		●		●		●
Cytisus triflorus		●		●		●
Dactylorhiza sulfurea		●			●	

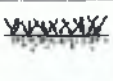
Daucus carota		•				•
Deschampsia caespitosa		•				•
Dianthus arboreus	•	•			•	•
Dianthus biflorus	•	•				•
Ephedra fragilis		•			•	
Equisetum arvense		•	•			
Equisetum palustre			•			
Erica arborea		•		•		•
Erica verticulata		•			•	
Erodium acaule		•			•	•
Erodium malacoides		•				•
Eruca vesicaria	•					
Euphorbia dendroides		•		•		
Euphorbia geradiana		•			•	
Euphorbia helioscopia		•				•
Euphorbia paralias		•		•		
Euphorbia peploides		•				•
Euphorbia wulferii	•	•			•	
Ferula communis	•					
Festuca arudinacea						•
Festuca callieri						•
Festuca duriuscula						•
Ficus carica		•		•		
Foeniculum vulgare						•
Fritillaria graeca	•	•			•	
Galanthus reginae (Olgae)	•				•	•
Geranium robertianum		•				
Geranium tuberosum		•				•

Gladiolus italicus	•				•	
Glaucium flavum	•	•		•		
Glyceria aquatica			•			
Glyceria fluitans			•			
Halocnemum strobilaceum				•		
Hedera helix		•			•	
Helianthemum hymettium	•	•			•	
Helianthemum lavandulifolium	•	•		•		
Heliotropium dolosum		•				•
Heliotropium europaeum		•				•
Hermodactylus tuberosus		•			•	•
Holcus lanatus			•			•
Hordeum bulbosum						•
Humulus lupulus					•	
Hypericum amplycalyx		•				
Hypericum perforatum		•		•		
Hypochoeris achyrophorus		•				•
Iris albicans	•	•			•	
Iris inguicularis	•	•			•	•
Iris pseudacorus			•			
Juglans regia						
Juniperus communis		•		•	•	
Juniperus oxycedrus		•		•	•	
Lamium garganicum		•			•	•
Lamium moschatum						•
Lathyrus grandiflorus					•	
Lathyrus sphaericus						•
Laurus nobilis		•			•	

Muscari commosum	●				●		●
Muscari neglectum	●	●			●		
Myrtus communis		●		●		●	
Narcissus tazetta	●		●				
Nephrolepis sp.			●				
Nerium oleander	●	●				●	
Nigella damascena	●	●					●
Nymphaea alba			●				
Olea europaea-oleaster		●		●			
Onosma frutescens	●	●					
Onosma leptanthum	●	●					
Onosma sangiasense	●	●					
Ophrys argolica		●					●
Ophrys lutea							●
Ophrys scolopax s.sp.heldreichii							●
Ophrys scolopax s.sp. oestrifera							●
Ophrys speculum		●					●
Orhis boryi		●					●
Orhis italica		●					●
Orhis papilionacea		●					●
Origanum heracleoticum	●	●			●		
Origanum lirium	●	●			●		
Origanum scabrum	●	●			●		
Ornithogalum nanum	●	●			●		●
Oryzopsis coerulescens			●				
Oryzopsis miliacea			●				
Oxalis corymbosa	●				●		
Oxalis pes-caprae	●				●		

Prunus webbii		•				
Pteridium aquilium	•					•
Punica granatum		•			•	
Pyrus amygdaliformis		•				
Quercus coccifera		•		•	•	
Quercus ilex		•			•	
Quercus pubescens						
Quercus robur						
Ranunculus aquatilis			•			
Ranunculus arvensis	•					•
Ranunculus ficaria		•	•			•
Ranunculus sprunerarius	•					•
Ranunculus trichopyllus			•			
Ranunculus velutinus						•
Rhus coriaria					•	
Rosa canina	•				•	
Rosa tomentella	•				•	
Rubus fruticosus					•	
Ruscus aculeatus		•				
Salix alba			•			
Salix porpurea			•			
Salix triandra			•			
Salvia triloba	•	•				
Salvia verbenaca	•	•				
Sarcopoterium spinosum		•				
Sambucus nigra					•	
Saxifraga chrysosplenifolia	•	•				
Saxifraga scardica	•	•				

Scabiosa atropurpurea	•					•
Scabiosa hymettia	•	•				•
Scilla meseniaca	•	•			•	
Scrophularia aquatica			•			
Scrophularia lucida		•		•		
Sedum caespitosum		•				
Sedum litoreum		•				
Sedum tristriatum		•			•	
Senecio coronopifolius	•	•				•
Senecio fruticulosus	•	•				•
Senecio gallicus	•			•		•
Serapias linca	•					•
Serapias parviflora	•	•		•		
Silene vulgaris	•					•
Sinapis arvensis	•					
Smilax aspera					•	
Sorghum halepense						
Spartium junceum					•	
Stipa juncea						•
Stipa pennata						•
Tamarix gallica			•			
Tamarix parviflora			•	•		
Tamarix smyrnensis			•	•		
Thymus capitatus	•	•				
Tragopogon parvifolius						•
Tremastelma palaestium		•				•
Trifolium repens						•
Trifolium uniflorum						•

							
<i>Tulipa goulimyii</i>	●	●			●		●
<i>Tussilago farfara</i>			●				●
<i>Typha angustata</i>			●				
<i>Ulmus campestris</i>							
<i>Ulmus glabra</i>							
<i>Umbilicus parviflorus</i>		●	●				
<i>Umbilicus rupestris</i>		●	●				
<i>Urginea maritima</i>	●	●					
<i>Verbascum macrurum</i>	●	●					
<i>Verbascum sinuatum</i>	●	●					
<i>Veronica acinifolia</i>							●
<i>Veronica aquatica</i>			●				
<i>Veronica glauca</i>							●
<i>Veronica thymifolia</i>					●		●
<i>Vicia pinetorum</i>	●						
<i>Vicia sativa</i>	●						
<i>Vinca major</i>	●	●			●		
<i>Viola odorata</i>	●	●			●		
<i>Viola riviniana</i>	●	●			●		
<i>Vitex agnus-castus</i>		●				●	

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

<i>Abies cephalonica</i>	Κεφαλονίτικο έλατο	10
<i>Acer cambestri</i>	Σφενδάμι το πεδινό	37
<i>Acer sempervirens</i>	Σφενδάμι το κριτικό	37
<i>Achillea millefolium</i>	Αχίλεια η μιλιόφυλλη	41
<i>Achillea umbellata</i>	Αγριαψιθιά	41
<i>Adiantum capillus-veneris</i>	Πολυτρίχι	9
<i>Agropyrum elongatum</i>	Αγρόπυρο το επιμηκισμένο	25
<i>Agropyrum junceum</i>	Αγρόπυρο το βουρλοειδές	25
<i>Alcea pallida</i>	Δενδρομολόχα	27
<i>Allium commutatum</i>	Αγριόσκορδα	15
<i>Allium roseum</i>	Αγριόσκορδα	14
<i>Ammophila arenaria</i>	Αμμόφυτο	26
<i>Anchusa azurea</i>	Βοϊδόγλωσσα	45
<i>Anchusa udulata</i>	Βοϊδόγλωσσα	45
<i>Anemone blanda</i>	Ανεμώνη	67
<i>Anemone convolvularia</i>	Ανεμώνη	67
<i>Anemone panolina</i>	Ανεμώνη	67
<i>Arbutus undeo</i>	Κουμαριά	72
<i>Aristolochia longa</i>	Αμπελοκλάδι	12
<i>Arthrocnemum glaucum</i>	Αρθροκνήμη η γλαυκόχρωμη	32
<i>Arum concinatum</i>	Φιδόχορτο	11
<i>Arundo donax</i>	Νεροκάλαμο	21
<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	Ασπλένιο το μαύρο	9
<i>Asplenium triomanes</i>	Ασπλένιο το τριχομανές	8
<i>Asphodelus aestivus</i>	Ασφόδελος	12
<i>Aster tripolium</i>	Αγριο αστράκι	41
<i>Avena convoluta</i>	Αγριοβρώμη	24
<i>Bellis perennis</i>	Μπέλλα , Ασπρολούλουδο	41
<i>Bellis silvestris</i>	Μπέλλα , Ασπρολούλουδο	41
<i>Beta maritima</i>	Βέτα η παράλια	31
<i>Borago officinalis</i>	Μποράντζα, Βοράγγειο	45
<i>Briza media</i>	Βρίζα η μεσαία	26
<i>Bromus fibrosus</i>	Βρόμος ο ινώδης	25
<i>Calendula arvensis</i>	Νεκρολούλουδο	43
<i>Calendula officinalis</i>	Νεκρολούλουδο	43
<i>Calicotome villosa</i>	Ασπάλαθος	63
<i>Caltha palustris</i>	Κάλθα η ελοχαρίς	69
<i>Cambanula rotundifolia</i>	Καμπανούλες	53
<i>Capparis ovata</i>	Κάππαρη	56
<i>Capparis spinosa</i>	Κάππαρη	56
<i>Carex riparia</i>	Κάρεξ η ριπάριος	20
<i>Carpinus orientalis</i>	Σκυλόγαυρος	61
<i>Castanea sativa</i>	Καστανιά	60
<i>Centranthus ruber</i>	Ανάλατοι	53
<i>Centraurea calcitrapa</i>	Κενταύρια	42
<i>Centraurea spinosa</i>	Κενταύρια	42
<i>Centaureum erythraea</i>	Θερμόχορτο	54
<i>Cephalanthera rubra</i>	Κεφαλάνθηρα	19

<i>Cerastium candissimum</i>	Κεράστιο	70
<i>Cerastium illyricum</i>	Κεράστιο	70
<i>Ceratonia siliqua</i>	Χαρουπιά	63
<i>Cercis siliquastrum</i>	Κουτσουπιά	63
<i>Cerinthe major</i>	Νερολάχανο	45
<i>Chrysanthemum coronarius</i>	Μαντηλίδα η αγριομαργαρίτα	42
<i>Cichorium intybus</i>	Αγριοράδικο	43
<i>Cistus incanus</i>	Λαδανιά	29
<i>Cistus monspeliensis</i>	Λαδανιά	30
<i>Colchicum catacuzenium</i>	Κολχικό	12
<i>Colchicum graecum</i>	Κολχικό	12
<i>Colchicum parlatoris</i>	Κολχικό	12
<i>Colchicum peloponnesiacum</i>	Κολχικό	12
<i>Consolida ambigua</i>	Γατούλες	68
<i>Convolvulus altheoides</i>	Περικοκλάδια	46
<i>Convolvulus arvensis</i>	Περικοκλάδια	46
<i>Convolvulus oleifolius</i>	Περικοκλάδια	46
<i>Cotinus coggygria</i>	Κότινος , Χρυσόξυλο	36
<i>Crataegus monogyna</i>	Θαμνομουρτζιά	39
<i>Crataegus orientalis</i>	Τρικουκιά, Κράταιγος	39
<i>Crepis rubra</i>	Μαρουλίτσα	44
<i>Crocus boryi</i>	Κρόκοι	16
<i>Crocus goulimy</i>	Κρόκοι	16
<i>Crocus leavigatus</i>	Κρόκοι	16
<i>Crocus sieberi</i>	Κρόκοι	16
<i>Cupressus sempervirens</i>	Κυπαρίσσι	11
<i>Cyclamen graecum</i>	Κυκλάμινο	28
<i>Cyclamen persicum</i>	Κυκλάμινο	28
<i>Cymbalaria muralis</i>	Κυμπαλάρια	51
<i>Cynodon dactylon</i>	Αγριάδα	21
<i>Cyperus longus</i>	Κύπερη	20
<i>Cyperus notudus</i>	Κύπερη	20
<i>Cytisus monspessulanus</i>	Κίτισος	63
<i>Cytisus triflorus</i>	Κίτισος	63
<i>Dactylorhiza sulfurea</i>	Δαχτυλόριζα	19
<i>Daucus carota</i>	Αγριο καρότο	32
<i>Deschampsia caespitosa</i>	Δυσκαμψία η πυκνοφυής	25
<i>Dianthus arboreus</i>	Αγριογαρύφαλα	71
<i>Dianthus biflorus</i>	Αγριογαρύφαλα	71
<i>Ephedra fragilis</i>	Πολυκόμπι	28
<i>Equisetum arvense</i>	Εκουιζέτο το αρουραίο	8
<i>Equisetum palustre</i>	Εκουιζέτο το ελόβιο	8
<i>Erica arborea</i>	Ρείκια	71
<i>Erica verticulata</i>	Ρολογιές , Χελιδονόχορτα	72
<i>Erodium acaule</i>	Ρολογιές , Χελιδονόχορτα	35
<i>Erodium malacoides</i>	Ρολογιές , Χελιδονόχορτα	35
<i>Eruca vesicaria</i>	Ρουκάρι , Κρίταμος	57
<i>Euphorbia dendroides</i>	Γαλατσίδες , Φλώμοι	33
<i>Euphorbia gerardiana</i>	Γαλατσίδες , Φλώμοι	34

<i>Euphorbia nelioscopia</i>	Γαλατσίδες , Φλώμοι	34
<i>Euphorbia paralias</i>	Γαλατσίδες , Φλώμοι	34
<i>Euphorbia peploides</i>	Γαλατσίδες , Φλώμοι	34
<i>Euphorbia wulfenii</i>	Γαλατσίδες , Φλώμοι	34
<i>Ferula communis</i>	Κουφόξυλο	33
<i>Festuca arundinacea</i>	Φεστούκες	24
<i>Festuca callieri</i>	Φεστούκες	23
<i>Festuca duriuscula</i>	Φεστούκες	24
<i>Ficus carica</i>	Συκιά	59
<i>Foeniculum vulgare</i>	Μάραθο	33
<i>Fritillaria graeca</i>	Φριπιλλάρια	13
<i>Galanthus reginae</i> (Olgae)	Γάλανθος	16
<i>Geranium robertianum</i>	Αγριογεράνι	35
<i>Geranium tuberosum</i>	Αγριογεράνι	35
<i>Gladiolus italicus</i>	Γλαδίσκος , Σπαθόχορτο	18
<i>Glaucium flavum</i>	Γιαλόπικρα , Κίτρινη παπαρούνα	55
<i>Glyceria aquatica</i>	Γλυκερία η υδροχαρής	22
<i>Glyceria fluitans</i>	Γλυκερία η πλέουσα	22
<i>Halocnemum strobilaceum</i>	Αλοκνήμη η στροβιλοειδής	32
<i>Hedera helix</i>	Κισσός	33
<i>Helianthemum hymettium</i>	Ηλιάνθεμο	30
<i>Helianthemum lavandulifolium</i>	Ηλιάνθεμο	30
<i>Heliotropium dolosum</i>	Ηλιοτρόπιο	44
<i>Heliotropium europaeum</i>	Ηλιοτρόπιο	44
<i>Hermodactylus tuberosus</i>	Αγριοίριδα	18
<i>Holcus lanatus</i>	Όλκος	26
<i>Hordeum bulbosum</i>	Αγριοκρίθαρο	25
<i>Humulus lupulus</i>	Λυκίσκος	59
<i>Hypericum amplexicaule</i>	Αγρούδουρας	28
<i>Hypericum perforatum</i>	Αγρούδουρας	28
<i>Hypochoeris glabra</i>	Αγριοράδι	43
<i>Iris albicans</i>	Ίριδες	17
<i>Iris angustata</i>	Ίριδες	17
<i>Iris pseudacorus</i>	Ίριδες	17
<i>Juglans regia</i>	Καρυδιά	59
<i>Juniperus communis</i>	Αγριόκεδρο	11
<i>Juniperus oxycedrus</i>	Αγριόκεδρο	11
<i>Lamium galegifolium</i>	Νεροτσουκνίδες	47
<i>Lamium maculatum</i>	Νεροτσουκνίδες	47
<i>Lathyrus grandiflorus</i>	Αγριομπίζελα	65
<i>Lathyrus sphaericus</i>	Αγριομπίζελα	65
<i>Laurus nobilis</i>	Δάφνη	56
<i>Lavandula stoechas</i>	Λεβάντα	49
<i>Lavatera arborea</i>	Λαβατέρα	27
<i>Lilium Candidum</i>	Κρίνος	13
<i>Linaria peloponnesiaca</i>	Λινάρια	50
<i>Linaria triphylla</i>	Λινάρια	51
<i>Linum catharticum</i>	Αγριολινάρι	36
<i>Linum leucanthum</i>	Αγριολινάρι	36

<i>Lithodora zahnii</i>	Λιθοδώρα , Βραχύφυτο	44
<i>Lolium perenne</i>	Λόλιο το πολυετές , Ήρα	26
<i>Lonicera caprifolium</i>	Αγιόκλημα	53
<i>Lonicera etrusca</i>	Αγιόκλημα	53
<i>Lotus halophilus</i>	Χαμοτρίφυλλα	66
<i>Lotus parvifolius</i>	Χαμοτρίφυλλα	66
<i>Lunaria annua</i>	Λουνάρια	57
<i>Lupinus angustifolius</i>	Λούπινα	64
<i>Lupinus micranthus</i>	Λούπινα	64
<i>Lysimachia atropurpurea</i>	Λυσιμάχια	29
<i>Lysimachia serpyllifolia</i>	Λυσιμάχια	29
<i>Malcomia flexuosa</i>	Αγριοβιολέττα	56
<i>Malva sylvestris</i>	Μολόχα	24
<i>Medicago arborea</i>	Μηδική η δενδρώδης	65
<i>Medicago marina</i>	Μηδική η παράλια	65
<i>Melissa officinalis</i>	Μελισσόχορτο	48
<i>Mentha aquatica</i>	Μέντα η υδροχαρίς	48
<i>Mentha piperita</i>	Δυόσμος	49
<i>Mentha spicata</i>	Μέντα	48
<i>Morus alba</i>	Μουριά	59
<i>Morus nigra</i>	Μουριά	59
<i>Muscari comosum</i>	Βολβολούλουδα	14
<i>Muscari neglectum</i>	Βολβολούλουδα	14
<i>Myrtus communis</i>	Μυρτιά	38
<i>Narcissus tazetta</i>	Νάρκισσος	15
<i>Nephrolepis</i> sp.	Φτέρη	9
<i>Nerium oleander</i>	Πικροδάφνη	54
<i>Nigella damascena</i>	Νιγκέλλα	67
<i>Nymphaea alba</i>	Νούφαρο	66
<i>Olea europaea-oleaster</i>	Αγριοελιά	46
<i>Onosma frutescens</i>	Ξυλοθρούμπα	45
<i>Onosma leptantum</i>	Ξυλοθρούμπα	45
<i>Onosma sangiasense</i>	Ξυλοθρούμπα	45
<i>Ophrys argolica</i>	Ορχιδέες , Σαλέπια	19
<i>Ophrys lutea</i>	Ορχιδέες , Σαλέπια	19
<i>Ophrys scolopax</i> s.sp.heldreichii	Ορχιδέες , Σαλέπια	19
<i>Ophrys scolopax</i> s.sp. oestrifera	Ορχιδέες , Σαλέπια	19
<i>Ophrys speculum</i>	Ορχιδέες , Σαλέπια	18
<i>Orhis boryi</i>	Ορχιδέες , Σαλέπια	19
<i>Orhis italica</i>	Ορχιδέες , Σαλέπια	19
<i>Orhis papilionacea</i>	Ορχιδέες , Σαλέπια	19
<i>Origanum heracleoticum</i>	Ρίγανη	48
<i>Origanum liriium</i>	Ρίγανη	48
<i>Origanum scabrum</i>	Ρίγανη	48
<i>Ornithogalum nanum</i>	Ορνιθόγαλο	14
<i>Oryzopsis coerulescens</i>	Ορίζοψη	24
<i>Oryzopsis miliacea</i>	Ορίζοψη η πολυανθής	24
<i>Oxalis corymbosa</i>	Ξυνοτρίφυλλο	34
<i>Oxalis pes-caprae</i>	Ξυνοτρίφυλλο	34

<i>Paliurus aculeatus</i>	Παλιούρι	36
<i>Pancratium maritimum</i>	Κρίνος της θάλασσας	16
<i>Panicum repens</i>	Κεχρί , Πάνικουμ το έρπον	22
<i>Papaver argemone</i>	Παπαρούνες	55
<i>Papaver rhoeas</i>	Παπαρούνες	55
<i>Phalaris nodosa</i>	Φάλαρις η βολβόριζος	23
<i>Phillyrea latifolia</i>	Φιλλίκι	47
<i>Phleum pratense</i>	Φλέως ο λειμώνιος	27
<i>Phlomis fruticosa</i>	Ασφάκα	47
<i>Pinus halepensis</i>	Πεύκο το κοινό	10
<i>Pinus nigra</i>	Μαυρόπευκο	10
<i>Pistacia terebinthus</i>	Αγριοτσικουδιά,	37
<i>Plantago major</i>	Αρνόγλωσσο το μέγα, Πεντάνευρο	32
<i>Platanus orientalis</i>	Πλάτανος	40
<i>Poa bulbosa</i>	Πόα η βολβώδες	23
<i>Poa pratensis</i>	Πόα η λειμώνια	23
<i>Poa trivialis</i>	Πόα η κοινή	23
<i>Polygonum maritimum</i>	Πολυκόμπι	70
<i>Polygonum salicifolium</i>	Πολυκόμπι	70
<i>Polypodium vulgare</i>	Φτέρη	8
<i>Populus alba</i>	Λεύκες	62
<i>Populus nigra</i>	Λεύκες	63
<i>Populus tremula</i>	Λεύκες	63
<i>Potamogeton fluitans</i>	Νεροφύλλια	55
<i>Primula veris</i>	Πασχαλούδες , Πρίμουλες	28
<i>Primula vulgaris</i>	Πασχαλούδες , Πρίμουλες	28
<i>Prunus amygdalus</i>	Αγριομυγδαλιά	40
<i>Prunus cocomilia</i>	Αγριοκορομηλιά	40
<i>Prunus webbii</i>	Αγριοροδακινιά	40
<i>Pteridium aquilium</i>	Πτερίδιο το αέτιο	9
<i>Punica granatum</i>	Ροδιά	38
<i>Quercus coccifera</i>	Πουρνάρι	39
<i>Quercus ilex</i>	Αρία	60
<i>Quercus robur</i>	Βελανιδιές	60
<i>Quercus pubescens</i>	Βελανιδιές	60
<i>Pyrus amygdaliformis</i>	Αγριοαχλαδιά , Γκορτσιά	39
<i>Ranunculus aquatilis</i>	Νεραγκούλες , Σφορδάκλες	69
<i>Ranunculus arvensis</i>	Νεραγκούλες , Σφορδάκλες	68
<i>Ranunculus ficaria</i>	Νεραγκούλες , Σφορδάκλες	69
<i>Ranunculus sprunerarius</i>	Νεραγκούλες , Σφορδάκλες	68
<i>Ranunculus trichopyllus</i>	Νεραγκούλες , Σφορδάκλες	69
<i>Ranunculus velutinus</i>	Νεραγκούλες , Σφορδάκλες	68
<i>Rhus coriaria</i>	Σουμάκι	36
<i>Rosa canina</i>	Σκυλοτριανταφυλλιά	38
<i>Rosa tomentella</i>	Χνουδοτριανταφυλλιά	38
<i>Rubus fruticosus</i>	Βατομουριά	39
<i>Ruscus aculeatus</i>	Λαγομηλιά	15
<i>Salix alba</i>	Ασημοϊτιά	62
<i>Salix purpurea</i>	Κοκκινοϊτιά	62

<i>Salix triandra</i>	Αμυγδαλοϊτιά	62
<i>Salvia triloba</i>	Φασκομηλιά	49
<i>Salvia verbenaca</i>	Φασκομηλιά	49
<i>Sarcopoterium spinosum</i>	Αφάνα	39
<i>Sambucus nigra</i>	Σαμπούκος , Κουφοξιλιά	52
<i>Saxifraga chrysosplenifolia</i>	Σαξιφράγκα	58
<i>Saxifraga scardica</i>	Σαξιφράγκα	58
<i>Scabiosa atropurpurea</i>	Σκαμπιόζα	52
<i>Scabiosa hymettia</i>	Σκαμπιόζα	52
<i>Scilla meseniaca</i>	Σκίλλες	13
<i>Scrophularia aquatica</i>	Σκροφουλάριες	50
<i>Scrophularia lucida</i>	Σκροφουλάριες	50
<i>Sedum caespitosum</i>	Αμάραντοι	58
<i>Sedum litoreum</i>	Αμάραντοι	58
<i>Sedum tristriatum</i>	Αμάραντοι	58
<i>Senecio coronopifolius</i>	Σενέκιο	42
<i>Senecio fruticosus</i>	Σενέκιο	42
<i>Senecio gallicus</i>	Σενέκιο	42
<i>Serapias lincua</i>	Σεράπιες , Γλωσσάκια	20
<i>Serapias parviflora</i>	Σεράπιες , Γλωσσάκια	20
<i>Silene vulgaris</i>	Σιλήνη	71
<i>Sinapis arvensis</i>	Αγριοσινάπι	57
<i>Smilax aspera</i>	Αρκουδόβατος	15
<i>Sorghum halepense</i>	Σόργο	21
<i>Spartium junceum</i>	Σπάρτα	64
<i>Stipa juncea</i>	Στύπη η σχοινοειδής	22
<i>Stipa pennata</i>	Στύπη η πτεροειδής	22
<i>Tamarix gallica</i>	Αρμυρίκια	30
<i>Tamarix parviflora</i>	Αρμυρίκια	31
<i>Tamarix smyrnensis</i>	Αρμυρίκια	30
<i>Thymus capitatus</i>	Θυμάρι	48
<i>Tragopogon parvifolius</i>	Λαγόχορτο , Πηγουνίτης	43
<i>Tremastelma palaestium</i>	Τρημάστελμα	52
<i>Trifolium repens</i>	Τριφύλλια	66
<i>Trifolium uniflorum</i>	Τριφύλλια	66
<i>Tulipa goulimyii</i>	Τουλίπα	13
<i>Tussilago farfara</i>	Χαμολέκα	44
<i>Typha angustata</i>	Ψαθιά	21
<i>Ulmus campestris</i>	Καραγάτσι , Φτελιά	61
<i>Ulmus glabra</i>	Βουνοφτελιά	61
<i>Umbilicus parviflorus</i>	Τσαμπούνες , Κοτυλιδόνες	57
<i>Umbilicus rupestris</i>	Τσαμπούνες , Κοτυλιδόνες	57
<i>Urginea maritima</i>	Σκυλοκρέμμυδα	13
<i>Verbascum macrurum</i>	Βρμπάσκο , Φλώμοι	50
<i>Verbascum sinuatum</i>	Βρμπάσκο , Φλώμοι	50
<i>Veronica acinifolia</i>	Αυλακόχορτα	51
<i>Veronica aquatica</i>	Αυλακόχορτα	51
<i>Veronica glauca</i>	Αυλακόχορτα	51
<i>Veronica thymifolia</i>	Αυλακόχορτα	51

<i>Vicia pinetorum</i>	Αγριοκουκιά	64
<i>Vicia sativa</i>	Αγριοκουκιά	64
<i>Vinca major</i>	Βίνκα η μεγάλη	54
<i>Viola odorata</i>	Αγριοπανσέδες	31
<i>Viola riviniana</i>	Αγριοπανσέδες	31
<i>Vitex agnus-castus</i>	Λιγαριά	46

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΑΛΚΙΜΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ. Οι Ορχιδέες της Ελλάδας, Εκδ. ΨΥΧΑΛΟΥ (1988).
- ΑΝΑΣΗΣ Σ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ. Τα φαρμακευτικά βότανα της Ελλάδας. ΤΟΜΟΙ Α΄ και Β΄. ΑΘΗΝΑ (1978).
- ARNE STRID. Φυτά του Ολύμπου. Εκδ. Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας (1980).
- ΒΑΡΔΑΒΑΚΗ ΜΑΝΩΛΗ. Συστηματική Βοτανική. ΤΟΜΟΣ Ι. Εκδ. Σαλονικίδης (1993).
- DONALD & GUY FARTHING. Πρακτικός σχεδιασμός κήπων Εκδ. Γαρταγάνης (1994).
- ΕΛΜΟΥΤ ΜΠΑΟΥΜΑΝ. Η Ελληνική χλωρίδα στο μύθο, στην τέχνη, στη λογοτεχνία. Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης (1993).
- ΚΗΠΟΥΡΙΚΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ. Πρακτική εγκυκλοπαίδεια για λουλούδια - φυτά - δέντρα - λαχανικά. Μετάφραση για την Ελληνική γλώσσα. Εκδ. Αλκύων Αθήνα (1983).
- OLEG POLUNIN. Trees and Bushes of Britain and Europe. PALADIN. London (1977).
- OLEG POLUNIN AND ANTHONY HUXLEY. Flowers of the Mediterranean. CHATTO & WIDUS London (1992).
- ΡΟΪΔΗ ΧΑΡΗ. Κατασκευαστικές λεπτομέρειες εξωτερικών χώρων. Εκδ. ΖΗΤΗ (1993).
- ΣΦΗΚΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Αγριολούλουδα της Ελλάδας. Εκδ. Ευσταθιάδης Α.Ε. (1994).
- ΣΦΗΚΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Αγριολούλουδα της Κρήτης. Εκδ. Ευσταθιάδης Α.Ε. (1994).
- ΣΦΗΚΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Δένδρα και θάμνοι της Ελλάδας. Εκδ. Ευσταθιάδης Α.Ε. (1994).
- ΣΦΗΚΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Τα ενδημικά φυτά της Ελλάδας. Εκδ. Οργάνωση Μέσων Ερμηνείας Περιβάλλοντος Ε.Π.Ε. Αθήνα (1997).
- ΦΟΙΤΟΥ Γ.Δ. Συστηματική βοτανική. Εκδ. Λύχνος (1984).
- The Grower's weed Identification Handbook University of California.

JOHN BROOKES. Αρχιτεκτονική και Σχεδιασμός κήπων Α΄ και Β΄ Εκδ.
Μάλλιαρης Παιδεία (1994).

ΧΑΤΖΗΣΤΑΘΗ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ & ΙΣΠΙΚΟΥΔΗ ΙΩΑΝΝΗ. Προστασία της φύσης
και Αρχιτεκτονική του τοπίου. Εκδ. Γιαχούδη - Γιαπούλη Ο.Ε. (1995).